

758514

Florinda

inta
Graf Lázár János

1791

4

2

Nm 6.

3369

1777
1778
1779

FLORINDA

AZ AZ:

SPANYOL ORSZÁGNAK

EZEN GRÓF KIS-ASZSZONY MIATT

LETT ROMLÁSA,

MELLYEL EGYÜTT

OLASZ, FRANTZIA, SPANYOL

ORSZÁGOKBAN TALALTATÓ

RITKASAGOK - IS LE-IRATTATNAK

GRÓF LÁZÁR JÁNOS

ERDÉLY HÁROM NEMZETEKBŐL

ÁLLÓ STÁTUSINAK PRÆSIDENSE ALTAL

Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci,
Horatius de arte Poetica:

Szép meg-elegyíteni dolgot tréfa szókkal:
Mint Szakáts kövér Húst főz fü szerfzámokkal:
Sok drága étkeket tzifráz virágokkal:
Száj mellett, szemnek, is kedvezvén azokkal.

A' jó Műfikás - is midőn von nótákat
Nem nézi tsak tsupán a' le-irt Kótákat;
Meg-tzifrázza Közbe ejt kedves Trillákat;
És így ékesíti-meg a' Pártitákat.

NAGY IVÁN

Az Olvasóhoz:

Európa, Világ egy Része, vég helyéből,
Ennek-is Eszak 's Dél közt tartó széléből,
Régi Dáciáknak közepe mélyéből (*)
Osztán Magyar, Török, 's Német Erdelyéből.

Tudálad hogy ugrám majd a' más végére,
Nyugvó Nap tergerhe szálló helységére:
Hogy untam rá Scitbák fejer értz jégére;
Vágyván a' Spanyolok füstös melegére.

Nintsen-é Erdelyben elmém mire vessem?
Nintseneké dolgok tsak jól kí-keressem?
Idegen Nemzettel idöm mit veszesse?
Hogy azért Nemzetem Kedvéből ki-essem.

Hiszem Erdelyben-is találhatni szépet
Kivel Festő sem ír-meg egyező Képet:
Jót értékest, elmést, termettel-is épet;
Hogy kell hát keresnem más idegen Népet?

Találni itten-is Szívét ostromlókat:
Kék 's fekete szemmel sűrűn villámlókat
Krétát fejerésséggel érő, 's fel-múlókat:
'S Püzkösdí Rózsánál szebbén piroslókat:

Tudom hogy van it-is Szépség mellett jószág:
Van jó erkölts, melyhez nem férhet gyanóság:
Van mind elmebeli, 's testbeli méltóság:
Vagyon Szent életet gyakorló buzgóság.

De

(*) Dacia mediterranea.

De nints mód mindenkor a' szív próbájában,
Ha szél nints úgy bizsék kiki sajkájában,
Vezér sem tudja, mi van Katonájában;
Hanem mikor jelét adja tsatájában.

Azért választottam én e' Spanyol Szüzet,
Kive az irigység sem kenhetne büzet,
Hogy szüzeiségiért, Királyt Székből üzet:
Koszorút versekből velem azért füzet.

Nem vitt erra engem oka a' Szépségnek;
Mert én már szenvedem sulyát a' vénségnek,
Haszontalan adnék helyt ez reménységnek:
Engedem e' prédát Ifjú Legénységnek.

Éppen tsak irtam ezt Magyarok kedvéért:
'S azok közt, olvasó Afzszonyi rendekért:
Loptam el időmet, nem úgy a' versekért,
Mint a' tudni méltó tselekedetekért.

Tudom: kogy azok-is a' kik restesebbek
A' Könyv olvasásban, és negédesebbek;
A' versekre sokkal készebb, 's bevesebbek,
Ezekre serényebb, Szemesb, 's elesebbek:

Ez oka: hogy irtam Magyarúl, 's versekkel;
Olvasd! bár legyenek rakottak vészekkel;
De telyesek ritka 's szép történetekkel:
Nem bánod meg, időd ha töltöd ezekkel.

Tsak botlik a' vén ló bátor serénykedjék;
Hátán a' jó Lóvas, ámbár keménykedjék:
A' vén vers író is bár érzenykedjék.
Ejt bíbát, a' melyért másnak remenykedjék.

A' Historiára való le-szállás.

Régenten azok kik fúrtsa elmességgel
Meséket költöttek, 's munkás serénységgel
A' Szót számmal mérni tudó mesterséggel
Versekbe foglalták, nyájas Kedvességgel.
Europát Agenor Királynak Leányát,
'S Betű ízerző Kádmus szép Huga afzszonyát
Mezőre botsássa, (írják) kérte Annyát
Hogy üzze bokréta kötő tudományát.
Mihelyt ki-ment mező ujjuilt Szépségétől,
Mintha díszet vett volna ő ékességétől;
Tsak a' virág lankadt, hogy nyereségétől
Fosztatik, 's nem bújhat-el szemességétől
Mert villám Szemeit ragyogva forgattya;
Fübe rejtve nintsé? ott-is tapogattya;
Mellyik szebb a' Szépnél, jól meg-valogattya;
'S külömb külömb színek szerént ugy szaggattya.
5. Tsudállya a' Virág, hogy ki szebb nállánál,
Miért hogy elég díszet nem tanál magánál,
Mit hajol előtte? néha a' száránál
Fogja, 's néha pedig tartya az orránál?
Sőt a' mi még nagyobb bé-teszi keblében
Hogy hervadjon emléök tüze melegében:

Holott ő más ellen fel-forna mérgében,
Ha ez almátskákat fogdosná Kezében.

Hogy lehet e' szép Szűz úgy mond illy ke-
gyetlen?

Hozzám Szűz-társához illy Könyörületlen?
Igy tépni, izaggatni, ártatlant illetlen:
Maga Szépségével láttszik telhetetlen.

Igaz hogy nem-is vólt szüksége virágra;
Mert virág nállánál szebb nem jött Világra:
Nem vólt sem fejetség, sem a' pirosságra
Szükség, sem virági tarka tzifraságra.

Mert a' Liliomot ha Kezébe vette;
Vagy a' fehér halmok völgyébe fektette,
Fejérb léven a' bőr barnásnak tettette;
Virág fejeisége betsét így vesztette.

10. Veres Rósa bimbót, ha vitte Szájához;
Vagy a' ki-nyílt Rosát, tette Ortzájához:
Amaz halvány Káris gomb vólt ajakához
Képeft, ez Tüdő szín, ő pirosságához.

Illy szép vólt színére nézve, illy szemére,
Illy Test-állására, 's minden tetemére;
Illy Szépséggel hájtott mindent szerelmére;
De e' Szépség fordúlt majdan sérelmére.

Mert a' nagy Jupiter ég boltozattyából
'S abban fényeskedő Királyi házából
Le-tekínrven, 's látván e' Fenitziából
Származott szép Szüzet, Latrot-tön magából
Mond: hogy lehet Földnek Egen szégyent
tenni?

Hogy lehet ott szebbnek, mint az Egbe lenni?
Kéiz vagyok én ezért a' földre le-menni;
'S izépen vagy erővel mulattságra venni.

Illy

Illy fortélyt gondola-fel azért magában :
 Hogy mivel nem bíznék emberi formában
 Hogy magát ejthesse Szűz barátságában ;
 Isteuségét tehát rejtené Bíkában

15. Tudta, hogy bár leg-izebb Le^gényyé vál-
 toznék,

Véle a' kegyes Szűz meg-nem-barátkoznék ;
 Sőt mihelyt egyedül véle találkoznék,
 Mint Vár osiromlótól ugyan eliróznék.

De tudta hogy bátor most kapdos virágon ;
 Ért hozzá, 's kap-is a' Gazda-afizionságon :
 Kap mind apró Szárnyas, 's Szarvas Major-
 ságon :

Semmit nem tserélne-el ez mulattságon.

Azért szép fiatal Bíkává változva,
 Menni kezd szép bátran, nem felve, 's orozva:
 Nem sebes lépéssel, futva, 's ugrándozva,
 Hanem halkán, Szembe, a' Leányt tzelozva.

Ki is midőn színté közné hokrétáját,
 'S virág Száraitra teker é tzerénáját,
 Bízván hogy már éppen végezi munkáját,
 'S Annyának vihe i munkája példájá :

Lártya melly szép állar jödögél feléje,
 Nem meszleze van, színtén érkezik meléje :
 Szelid, nyájas, bátor, majd botlik beléje ;
 El-hagygya Virágit, niets helyén Elméje.

20. Nézi, 's hát a' hónal fejérb annak szőre :
 Rendes kövérségtől meg-tölt egész bőre :
 Sötét hegyű Szarva, nem görbült e'őre :
 Hárra hajlott inkább, mint sem ökle'őre.

Fekete bojtyával földig ér a' farka :
 Feketék körmei, sohol niets több tarka :

Két fattyú körmökkel meg-van-rakva sarká :
Tsattognak ezek ha lépése hamarka.

Nyaktön függő bőre, a' térdeit veri :
Rövib, vastag nyakát félre nem tekeri :
Fenn-hordozza farkát, Sárba nem keveri :
Igy érkezvén, magát a' földre heveri.

El-bámul Europa, Bika jámborságán ;
Hozzá mégyen, 's inkább bámul tsinosságán ;
Mert Kezét el-huzvára háta símasságán
Álmétkodik szőre selyemi lágységán.

Ég mér a' Bika-is, 's fordul a' hasára,
Mint-egy hízelkedven, hogy vonnya magára :
Leány is bátrodik, 's a' Bika hátára
Télzi gyenge testét, 's-rá-ül Ló módjára.

25. Fel-ugrik a' Bika mert tüzze fel-lobban ;
De remül a' Leány, 's gyenge Szíve dobban :
Minél inkább vetné lábát tagasobban
Hogy le dülyön, érzi annál Szórúltobban.

Mert Bikához ragadt mint-egy enyvezéssel
Nem állna olly merőn, semmi kötözéssel,
Sohajt, jajgat, sikólt, nagy lelkendezéssel.
Végre olvad Szeme, sűrű Könyvezéssel.

Láttya nem dül, 's még-is nem bízik ma-
gához,

Fogantkozik két kézt a' Bika Szarvához ;
Fut amaz, nem késik, hogy jusson tzélyához ;
Hagygya mezőt, 's ím ér a' tenger partyához

Be ugrik; mert Isten, 's parantsol a' szélnek ;
Melytől a' Hajósok - el annyira félnek,
Hogy a' nagy Gályákon csak arról beszélnek ;
Ha támad nem tudgyák, halnak-é, vagy élnek?

Ufz a' közép tenger (1) szörnyű mélysé-
gében ;

Nem fél el-merülyön semmi örvényében ;
Fenn hordozza fejét, háta sínts öblében ;
Nem ázik-meg a' Szűz szép fára vizében.

30. Jól halad a' Bika, távozik föld mellől,
Nem láttszik már a' part sem hátul sem elől ;
Környül fogta a' víz 's habok minden felől ;
Majd meg-hasad Leány Szívét testén belől.

Mert mintha ült volna sebes szél szárnyára ;
Vagy nyíl módra vizet hasító sajkára ;

Úgy repül : hijába néz Fenitziára,
El-maradt ; nints miért nézzen Hazájára.
Ekkor már fel-kiált, 's mond : Jaj hová légyek ?
Jaj ! mihez kell fognom ? én Szegény mit
tegyek ?

Vigasztalált e' nagy tengeren hol végyek ?
Nem tudom hol vagyok, 's hát még hová mégyek ?

Jaj ! Apám, 's jaj Anyám kiket apolgattam.
Kiknek Kezeteket gyakran tsókolgattam :
Bóldog valék akkor, így nem nyomorgattam
Mikor Házatokban ülve varrogattam.

Bár tört volna lábam ajtó küszöbjénél :
Szegett volna nyakam, Kedvem mezéjénél ;
Szakadt volna karom virág gyökéréjénél :

Vakúlt volna szemem Bika fejéjénél,
35. Bár találtam volna vad Oroszlányokra :
Meztelen testel, fene Párdutzokra.
Költtem volna inkább azoknak fogokra ;
'S Oflzott volna testem véres falattyokra.

Köl-

(1) Mare Mediterraneum,

O! hogy füvek között mikor tapogattam,
Virag gyanánt Áspis Kigyót nem ragattam,
Fulánkos mérgétől hogy meg-nem-dagattam!
's ka á os Kibok közt testem nem szaggattam.

Hová vitzen, 's valyon mellyik puftaságra?
Ho. telze -le? mellyik völgy vagy magasságra?
Jaj! hová kell mennem illy magánosságra?
Atyámól 's Anyától el-vált Árvaságra.

Anyám, ki Szájából oktatásit lestem;
Kinél Kedv-találást mindenben kerestem,
Valakivel eddig gondolja meg-esteni;
's vétkes undokságra fordítottam testem.

Hát ha úgy tesz? mert im e' Bika hatalmas:
Ördög ez, nem Isten; mert Isten irgalmas;
Fz látom kegyetlen, 's szándéka ártalmas,
El hi tem vége is hogy lélzen fájdalmas.

40 De bár ő ne bántson, rehet Tolvajokra
Taláunk, 's majd esem azoknak horgokra;
Szüzességem kerül fajtalanságokra,
Kiraly Leányságom Szolgálóságokra.

Mit régyek? le-dülnék; de hozzáragadok:
Meg-mettrzenem torkom; késre nem akadok:
Fel-akasztnám magam; nints Fa: meg-fakadok
Mérgemben, mindentől hogy így el-izakadok.

Bár csak z Istentől eröm úgy nyerhetném,
Bí a szarvát tőből hogy ki-tekerhetném,
Vagy öklömmel főbe halálra verhetném
Boszszú állásomnak így végét érhetném.

Az alatt Europa míg így sír 's gyHarag, 's Keserűség között epeftödik:
Hol szereptsével, 's hol magával perlődik,
Bíka is a' fel-tett partyához ötlődik.

Ki-ugrik a' földre nintsen badgyadása;
 Mert ahoz volt minden Kedve 's vágyólása:
 'S hát ott Venus, láttya melly nagy aggódása
 Európának, 's azon lesz mosojodása,

Mond végre: szép Leány mire zugolódol?
 Magad 's szerentsédre, miért átkozódol?
 Isten, 's Ember ellen mire pántolódol?
 Ez Bika ellen is mit rugódozódol?

Nem Bika ez, hanem Ég, földnek Királya
 Jupiter; fő-javát hol minden tanálya:
 Bódog ki-szolgálni őtet nem sajnállya;
 'S minden rendelését, 's hagyását meg-állya.
 Mig Szarvát ki-törnéd, jobb magad meg-
 adjad.

Te veled szerelmét közleni meg-hagjad:
 Amit tölled kíván, tölle ne-tagadjad:
 Szavát, és tettzését, mindenben fogadjad.

Ha Király Leány vagy, légy már Felesége
 Ez leg-főbb Királynak: kinek ellensége,
 Meg-hódol, 's mindenben vagyon tehetsége,
 Hogy akarattyanak légyen telyessége.

Kevés idő múlva meg-érzed hatalmát;
 Mert meg-oztya veled, földi Birodalmát
 Engedelmességnek el-vészted jutalmát;
 Add néked Királyi Páltzát, 's arany Almát.

50. Világ két részének Ásiát, 's Áfrikát
 Hívták eddig (mert nem tudták Amerikát)
 De már Európának hívják harmadikát
 Nevedről: tsak kérlek szeressed e' Bikát.

E' szóra el-hagygya állortzás formáját
 Jupiter, mutatván Isteni Ortzáját:

Kezében Páltzáját, 's Fején Koronáját;
 'S magához kaptsólya kedves Európáját,
 A' kis Kupidó - is Anyja mellett állván
 Kapja Puzdrájából, (mellyet hordoz vállán)
 Nyílat, és el-lövi, melly Szívére szálván
 A' Szűznek, sebet ejt, lagygyára találván.

Nem írom, gondold-el, hogy mi lett már ebből:
 Mint vólt a' Mennyegző melly állott ezekből:
 Venus Nyoszolyóból, Kupidó Vőféjből
 Europa Meny-aszszony, 's Bika Fő-legényből.
 Ez a' költött mese e' Világ részéről,
 Melly Európa nevet vett Leány nevéről.
 Ma sem felejtkeznek sokan e' meséről;
 Vers író Poéták ez költeményéről.

35. Mert kik Tengert, Földet, egy kis Papi-
 rosra

Akarnak szorítani, egy vagy fél Árkosra;
 'S úgy olztyák Országgra, Falura, 's Városra,
 Hogy inkább kapjanak tudos Könyvárosra.

Európa határit midőn le - rajzolyák;

'S kis tzirkalom kettős ágában foglalyák:
 Képzelik hogy Leány formáját talályák;
 Ha nem talályák - is csak reá gondolyák.

Láttszik nekik hogy van tagas Verdigállya,
 Muzzka, Lengyel, Magyar, Török ezt fo-
 mályya

Szoknya alsó részét Görög Ország állya:
 Szigete Paputtsát, 's Sarkait tsinállya.

Dereka temérdek niptsen kartsúsága,
 Nints mostani módi hajlott vékonysága:
 Egész Német Ország ennek vastagsága:
 Fenn Frantzia Ország mellye tágassága.

Olasz Ország hogy már egyik ki - nyúlt Karja
 Sarú forma inkább (hidgye ki - akarja)

Anglia a' másik: akár miut vakarja,
 De nints kéz formára ki öszve-takarja.

60. Spanyol Ország inkább ki-tettfzik hogy
 feje;

És Partugállia a' Feje teteje,

Ez lészén már az én Verseim eleje:

'S ennek változási Munkámnak veleje,

I. RÉSZ SPANYOL ORSZÁGRÓL.

Ha Spanyol Országnek szemléled (1) állását,
 A' nagy tengereknek környüle folyását;
 De még-is a' földtől nem lett szakadását
 Találod majd sziget formára hajlását.

Mert a' hideg Észak jég tsapos Sarkától
 El - kezdve, 's távozva annak határától,
 Mig Nap, Eget által mért utazásától
 Ágyra siet, 's nyugszik - el Bádgyadásától.

Ez egész környéket a' nagy Tenger (2)
 állya:

Közép tenger, Déli pártyait sfrásálya:
 Tsak Pyrene hegye az egy akadállya,
 Nap - keletről, itt - is hogy viz nem találja.

a 5

EZ

(1) Itt értem Portugilliát, melly régen Spanyol Országhoz tartozott.

(2) Oceanus.

Gond volt lövő szerszám, Álgjuk 's más Puskákra ;

Bor 's vizes hordókra 's Kenyeres tonnákra.

El-indúlt ez bátran a' Nap nyugta feié ;
Sem jobbra, sem balra nem tartott, csak elé.
Jó jélt vett, mert Szívét tellyes öröm telé,
Az esmért helyeket mihelyt által kelé.

Ellenbe a' Tenger kezd nagyvön hánykodni:
Mi-nyomja a' hátát azon álmétkodni:
Nem szokott volt ehez, azért tusakodni
Kézde ő magában, 's ugyan viaskodni.

Tsudál'ya Lapotzka tettét mint hasitrya:
Mellytől vett sebeit bár ő zve-szoritrya ;
Újjúlnak, mert vágni Hajós nem tágít'ya:
Engedni kell Kormányt a' merre fordíttya.

El-ve né hátáról, 's nem lehet magától ;
Mertbelső része-is nyomatik gályától
Nem dül el ; tartatik vizek oszlopától :
Nem áll-meg ; hájtatik a' Szelek szárnyától.

15. Fordíttya szemeit szelek Királyára (5)
Kéri hogy vízfzúson fujjon vitorlára :
Vettesse valamelly erős kösziklára ;
Hogy ez illy ütközet légyen romlására.

Nem halgattatik-meg nintsen segítsége ;
Láttya hogy nem használ semmit mestersége ;
Úsz a' Hajó nem art a' tenger mélysége ;
Hánykodásától sints semmi repedsége.

Tsak

Ez Hegy mint erős Lánz Dél felől északra
Nyulik, 's kereszteöl vag a' két ég sarkakra,
Vigyázzván Nap költén a' több Országokra,
Ne-üssön ellenség könnyen Spanyolokra.

5 Régen Rómaiak hol Ibériának
Hívtak ez Országot, hol Hispániának:
Nevéről Iherus nagy viz folyamjának,
Vagy pedig Hispánus Herkules fiának.

Vagynak kik mást tartnak ez-név adásáról:
'S mougyák neveztetett ez Seviliáról;
Vagy-is régi Deák nyelv Hispálissáról,
Spanyol Ország híres neves Várossáról.

Portuzalliá-is ő hozzá tartozott:

Mint-hogy tenger felől velle határozott,
'S el-szakadván ezzel ugyan fogyatkozott;
De még olly nagy hogy tiz Orzágra agazott.

Egy Királynak vagyon ezen Birodalma,
Nem szorított meg semmiben hatalma:
Nép, bor, buza, penznek, Tárházában
halma

Erössiti székét, ha vagyon általma

Még-is találkozott ki e' nagy Országgal
Nem elégedett meg; ennyi gazdasággal:
Sőt telvén emberi gyarló kívánsággal,
Pótolni kívánta egy más új Világgal (3)
10. Kolumbus Kristófot ültette Gályákra (4)
Hó pénzt, Köntöft, fegyvert, olzott Kato-
nákra

Gond

---

(3) Amerika hívattatik közönségesen új Vi-
lágnak.

(4) 1492. Esztendőben.

Tsak meg-hódol azért, 's végre tsendesedik:

Szokatlan terhéhez-hozzá édesedik :

Jó Szélt kér; 's öröme ezzel telyesedik,
Hogy Lapotzkák szünvén, sebe kevesedik.

Mond: nem vagyok én-is drágább egyebeknél:

Más terhelt Gályákat hordó Tengereknél;
Bár többet nyugodtam eddig mind ezeknél:
Terhez kell már szoknom, im ez embereknel.

Azomban Kolumbus úrtját tsak folytattya:
Öblös Vitorlát szélnek forgattattya;
Vitézit 's Hajóit szép Szóval biztattya,
Új Világot véllek hogy majd meg-láttattya.

20. El-is ért: szerentse a' széllal kedvezvén:
Föld közép abrantsát mert által evezvén;
'S az új világ felé Szemeit szegezvén,
Meg-láttya széleit, szívööl örvendezvén.

Elleube Lakosok tsudálva szemlélik,
A' Gályát, 's kik egynek kik meg másnak
vélik:

Nem emberi munka mindnyájan ítélik;
Végre mit gondolnak ekképpen beszélik:

Nem láttunk mi soha ilyen épületet;
Illyen rengést, 's félig vízbe merületet:
Tetején illy néppel rakott kerületet:
Nem láttunk illy Köntös, 's Fegyver készületet.

Vár; de Várat vízre hogy lehet építeni?
Hogy lehet szárny-nélkül víz színén repíteni?
Hogy lehet olly könnyen útból ki-téritni?
'S hogy el-ne-süllyedjen vízbe úgy meritni?

Mig

Mig szólnak Kolumbus Álgúit löveti :
 Újra hármas öröm lövésre tölteti :
 Mellyel gyanújokat nagyobbra nőteti
 'S mondgyák : vagy Istenek , vagy azok követi.

25. Spanyol alá ofztán miként hódoltatta :
 Az ártatlanokat miként vagdaltatta .
 Kíntsért Királyait miként kinoztatta ,
 Mig aranyat tsak nem ki-takaritatta.

Nem írón én : mások írtanak ezekről ;
 Egész Könyvek vagynak e' történetekről :
 Ámerikán üzött kegyetlenségekről :
 'S onnan el-hordatott temérdek kíntsekről ,
 Most - is Ámerika Spanyol kíntses Háza ,
 Mert azé gyümöls a' ki a' fát rázza :
 Oly meszfe tengerét hafznosson gályázza :
 Udvarát , 's Hadait az tartya , 's ruházza.

De térjünk vizfsza már a' honnét el - mentünk ;
 Spanyol Országon kül sokat keringettünk :
 Tartsuk - meg az ösvényt , a' mellyet fel-
 vettünk ,
 Siessünk a' helyre , mellyet tzélúl tettünk.

Irjuk - le a' Spanyol Föld tulajdonságát :
 Király Tanáts , Papok Rendi , Méltóságát :
 Sokféle dolgoknak betses ritkaságát :
 Végre Maurosoktól lett vizfontagságát.

30. Nagy az Ország , de a' földé terméketlen :
 Gabonája apró , 's az - is sükeretlen :
 'S nagysághoz képpeft ; mivel hogy népetlen ,
 Sok el - hagyott föld áll , puztán 's miveletlen .
 Terméketlensége van Nap hévségétől ;
 El - szenvedhetetlen nagy melegségétől :

Füvet, vetést meg - foszt ez nedvességétől ;
Nem verhet gyökeret föld keménységeiöl.

Vólt : (6) (majd hihetetlen egy ember írása)
Hogy Pargorás Gothus Király Országáa
Idején, húfzonhét elzterdők folyasa

Alatt, nem vólt egy tsepp essőnek hu'láaa.

Gondolhatni Kutak ezzel hogy ízáradtak,
Nagy folyó vizek - is miként ki - apadtak :
Dőges orditástól, vad, 's marháak fakad ak :
Emberek - is igen kevesen maradtak ,

Okozta ez hívség sok föld indúlását ;
Házak , 's Templomoknak rakásra romlásit ;
Föld ízínnének ízörnyű melységű nyilasit ;
'S ezekben a' folyó vizek bé - omlásit.

35. Vólt: illy hasadásba egy viz hogy omlana,
'S azombk sebessen föld ölzve - állana,
Meny - dörgés zengéssel a' viz meg - tsattana ;
'S nem lártfzott magassan, Ég felé rohana.

Ez hévségért mondta egy Bölts - aréfájában :
Hogy Purgátorium fel - találasában
Ha ki - jár, nap költén talál Libiában ;
Nap - nyúgotra pedig Spanyol Országában.

Tovább hogy nem termő, oka Nép restisége :
A' munkát kerülő tunya ledérsége ;
Mert régen Maurusok munkás serénysége
Helyre hozott mindent ; 's vólt minden bővsége.

Ne-

---

(6) Lásd Voyages Historiques de Mr. B. F. imprimé a Brusseles A. 1704. kit - is ezen Historiában többnyire követtem.

Népét mi illeti, több volt regiségben;
Emberrel rakva volt, majd minden Helységben,
Midőn ötet Károly Császár nagy Felségben
Bírta; 's másod Filep szelid tsendességben.

Ritkult volt Maurusok midőn meg-győzettek,
'S mind ök, mind a' Sidók onnatt ki-üzettek;
'S hogy meg-ne-fzenvedjék abba meg-rög-
zöttek,

Ez okon a' bőv nép meg-ritkult közötték.

40. De most-is sok embert raknak a' Gályákra
Kiket Lakosokul küldnek Indiákra:

Ki el-hal, ki ottan száll a' Leánykákra,
Ott marad; 's itt nints ki szályon a' pusztákra.

Sokat-is el-küldtek; kiket Flándriába;
Kiket Neápolis, 's Majland hatarába;

Kit Scilla 's Charibdis Sitziliájába;

Kikből igen ritka tért-meg hazájába.

De az Afzszonyok-is meddők, ritkán ellnek;

Ámbár Ágyba vígan fekülznek, és kelnek:

Nem ereszt a' Kéve; szemet ritkán lelnek

A' szegény Ferjfiak, akár mint tsépelnek.

Népe bár kevés, 's rest, termi föld Aranyát;

Jöllehet fel-hagyta Spanyol már a' Bányát,

Miólta Perúból (7) hordja Bőv Sákmannyát,

Arannyát, Ezüftét, gyémántyát, Dohányt.

Vagyon Réze, Ónnya, de híres Vasával:

Híres Spanyol Ország, szép, 's tüzes Lovával:

Abban *Segovia* lágy szörű Gyepjával:

Híres a' Granada selyme jóságával.

Ab-

---

(7) Ez Ámerikának egy nagy Tartománnya.

45. Lennel és Kenderrel Andalusiának ;
 Vassal pedig 's veres-Rézzel Biskájának
 Van híre : jó Borral az Alikántának :
 Gyümölcs és Olajjal több szegelyükének.

De nézzük már Király Udvara formáját,
 Maga 's a' Királyné el-rendelt pompáját ;
 Etiquetnek hívják le-írt Reguláját ;
 Követni kell minden Tzeremóniáját,

Titulust a' Király sokat gyűjt magának ;
 Sokkal meg-haladja számát Országának :
 Tulajdonítyák ezt, nem méltóságának ;
 Hanem Spanyol Góg, 's fel-fuvalkodságának,

Ezért más Királyok vévén Leveleit,
 Alig olvashatván azoknak eleit,
 'S a' Titulosoknak fel-fuvalt szeleit,
 Adták tsúfságoknak nem kitsiny jeleit.

Igy az első Ferentz ötödik Károlynak
 Magát tsak nevezte Frantzia Királynak
 Igy negyedik Henrik : Párisi Polgárnak ;
 Adván hozzá nevét egy 's két Tartománynak.

50. De más Királyokkal nem ér tzifrasággal :
 Az idegenekhez való nyájassággal :
 Most más Udvaroknál fel-vett pompásággal,
 Nem ér az Anglia 's Frantzia Országgal.

A' Király személyét itt ritkán láthatni :
 Egy héten tsak egyszer, hogy szokott tartatni
 Az Audientzia, ekkor bé-nyújthatni
 A' Kérést ; de választ későre kaphatni

Szabott rend : Királyné tíz órákor nyárba
 És kilentzkor télbe mégyen az ágyába :
 Király ha velle hál, vészi szobájába
 Tzipökjét, 's úgy viszi a' Háló házába.

Fekete palástot vészen a' hátára ;
 Nem költ háló Köntös, vagy Japónikára :
 Vizellő bőr palatczk öltve bal Karjára ;
 Ugy Lámpás, 's a' fegyvert vészi jobb markára.
 Hajdon Szeretője ha vólt a' Királynak ;
 'S hült hozzá szerelme nem adták azt másnak
 Hanem a' Klastromba küldtek Apátzának ;
 Véget kellett vetni testi mulatásának.

55. Valahányszor pedig maga Agyassával
 Mulatozott élvén Vénusjátékával (8)
 Annyiszor fizette négy Pistoletával
 Arany ez, de a' bets nem ért a' munkával.

E' mellett a' Napok vagynak mind Listába :
 Mellyiket foglalya Audienziába :
 Mellyikén vadászni, 's mulató házába
 Mennyen, Aranjuez vagy Eskuriálba.

Magát olly nagy dolog elő nem adhatná ;
 Melly ez rendelt időt meg - változtathatná.
 A' meg - irt dolgokat bátran fel-hányhatná
 De abból - is senki meg - nem - mutathatná.

Nem szabad Udvarba lakni Házásoknak.
 Sem Férjek, sem Férjfi mellett Párosoknak :
 A' Királyné előtt szóló nyájasoknak
 Szabad Kalap tétel ; mint egy, úgy másokriak.

Illy nagy parafztságért ez szokott mentségek
 Hogy meg-engedterik tudják ez vétségek ;
 Mert azon Dámánál lett ismerettségek
 El - foglalta telyes szívek 's tehetségek.

60. Királyné, 's Dámáknak Hazokban nints
 Izékek

---

(8) Egy Pistol téfzen valami két aranyat.

Sem Karos, sem kiknek nintsen hát mellyékek
Párnáknak van földön olly szerkeztetések
Hogy majd Törökösön, van azon ülések.

Kameráriusok vagynak három Karban:
Első Költsal mehet akár mellyik Házban:
Másod, tsak ha akar, úgy megy szolgálatban:
Harmad nem szolgálhat büszkékedik Költsban.

Mindenkor a' nagyobb fija a' Királynak
Fejdelmi nevével él Asturiának
Emlékezetére: hogy Tartományának
Népe, nem hódolt - meg Mauritiának.

Nem adatik ez név fiak közt másoknak,
Hívatnak köz nével azon Infánsoknak:
Úgy szinté mindnyájan Király Leányoknak
Infantina nevek apróbb 's nagyobbaknak.

A' Királyné Afzszony ha szekerebe ül,
'S szerentsétlenségből a' szekér ha el-dül
Nem segíthet fenki jelenvalók közzül,
Tsak Dámák, 's a' Király lehet segítségül.

65. Vólt egykor, Királyné szilaj Ló-hátára
Ülvén, hogy fordúlna ki-mulattságára;
Hánykódni kezd a' Ló, 's fordúl oldalára:
És a' Kengyel szórul Királyné lábára.

Vonnya a' Ló, remül a' Nép környüllötte;
Segítné, 's nem meri, tiltya Etiquette (10)
Még - is két Kavallér halálra vetette
Fejét, 's a' haláltól Királynét mentette.

Louis de las Tores, egyik így hívatta
Magát, Jaimo Sotto Majornak mondotta

Má-

---

(10) A' Király Udvara Tzeremoniájának, reguláji.

Másik: első lovát zabla-tón ragadra;

Más; Kengyeiből lábát ki-fzabadította.

Magok-is azomba fognak a' futáshoz;

Mert ott nem bízhattak a' meg-maradáshoz;

Végre Királyné nyúlt a' Közben járáshoz;

'S így tértek nehezen a' szabaduláshoz.

Király Agyássától születet fiának

Nem szabad bé-menni Madrit Városának

Kapuján, ezt tartják némelyek okának:

Kerülése ez a' Præcedentziának.

70. Nem vonnyák itt Lovak Király szekereit;

Rendelre ezekre csak az öfzvéreit:

A' Lovak hordozzák Lovas emlereit;

Alig gyözik ezek minden ezereit.

Mert a' Méneseket Szamár kortsosította;

A' szép Öfzvéreket mind e' fzaportította:

Számát a' Lovaknak ellenbe ritkította,

'S csak ama' nagy fülű tsikót fokasította.

Ha Király egyfizer ül v. láttelly Lovára;

Nem ül soha senki azon Paripára,

Kotsisnak nem szabad a' Hi tó bakiár.

Üni; csak rud mellett a' nyerges hátára.

Olivárez Herzeg minthogy Szekerében

Ütven egykor, 's Kotsis a' Bak retejében

Ura befzedjeit bé-fzedvén fülében.

Ki-fetsegre, 's csak nem hozta vezélyében.

Nem izenvedik már a' Spanyol méltóságok

Hogy a' Kotsisokkal legyen izomlédságok;

És a' melly titkokat közöl barátsá-ök

Mással, azt halgassák Kotsis paraliztságok.

75. Nyelvével a' Spanyol f letrebb kerkedik,

Hogy leg-fzebb magának ezzel lízelkedik;

Sótt hogy az Isten - is abba gyönyörködik
Móseszel úgy beszélt, azzal dítsekedik.

Vette eredetét nagy részént deákból,
A' mint ez ki tettzik Madrití szóllásból;
De a' Portugallus sokat vett Olaszból;
Az Arragon pedig többet Frantziából.

De minekutánna oda telepedet
Az Maurus Spanyollal öfzve - elegyedett,
Áfrikai szókkal nyelv - is keveredett,
'S a' régi tiszta Izó fogyott 's kevesedett.

Köntöse mi dennek fekete udvarnál,
Másutt - is mindenit meg - maradnak annál.
Gombos és szíik nadrág Kedvesb a' tágasnál.
Szél sen van kötve öve derekánál.

P lástyd't tekerve karján által ölti:
Nadrága 'Sebében a' tubákját tölti;
Minden Píkiss nélkül, onnan bővön költi;
Azért szuszog arra, 's hallatik süvölti.

So. Ha mikor vendége mégyen a' Gazdának,
S tiszteességet tenni kell udvarlójának
Maga mégyen elől ajtaján Házának;
Maga nyittya utát záros ajtajának.

Úgy mondja hogy kedvez evel vendégének;
Kedvez történhető Vendég szemérmének;
Nem látván vizsgáló nézését szemének,
J - lt ad evel hozzá nagy hiedelmének.

Függesznek orrokra üveg Karikákat;
Vagy a' mint nevezik most Okulárokat;
Sorsok 's tisztek szerént apróbb 's nagyobbokat
Hogy már segitenék Szemek világokat.

De látni úrtzán - is tsak nem gyermekeket,
Kik orrokra teszik az illy üvegeket;

Néz-

Néznek Urak evel büfzkén embereket,
Mintha képzelnének mászni tsak férgeket.

Jeles ez: nem szabad menni Templomokban
Tsak egy Spanyolnak - is Sarkantyús saruban,
Hogy ha tselekedne vinnék fog - házakban,
'S esnék a' Biraktól rendelt Birságokban.

85. Jeles Szabadságok van az el - hánytaknak,

Ut mellett Annyoktól le-tett 's hagyattaknak:
Nemeléséget adnak mind az illy Fattyaknak,
Ámbár ne-tudják - is mivóltát Attyoknak.

Inkább tzelez mondják ez az igazságra,
És a' természeti józan okofságra,
Hogy Paraszt hágjon - fel Nemes Szabadságra
Mint Nemes vér száljon paraszti rabságra.

Ajándékot bőven oszt szeretőjének:
Gyöngyöt, drága követ, jó esmérőjének:
Félvén hogy nem tartya hív tisztelőjének
Ha magát mutattya ezt kiméllőjének.

E' mellett haragos, 's tellyes Boszszúsággal
Mellyért fertézteri magát gyilkossággal,
Meg - alkúszik úton álló tolvajsággal,
'S meg - ölet akár kit fenne undoksággal.

Két-féle fegyver van az illy hóhérságra:
Tsinállják egyikét egy új vastagságra
Hofszsan: a' másikat fél Sing hofszsaságra:
De vékonyon, majd tsak egy tönnyi vékony-
ságra.

90. Az első ha vastag jó nagy lyukot tsi-
nál:

Ki - szivárog a' vér, a' teste meg - nem - áll,

A' vékonyabb szúrása ha bélekre talál,
A' ver ott meg - reked követi az halál.

De grátziát nem - nyer, ha kit rajta érnek
Hogy gyi kos ontója volt ártatlan vérnek,
Ha örczva ölte; Palloft nyaktzírt mérnek;
Ha szembe: Hohérok gégejéhez férnek.

Küzködik - is e' népnémelly nyavalyákkal,
Majd mindenütt gyakor Torok fajasokkal,
Egész testre izélyel el - o'fzlott Náthákkal
És Spanyol hímlökkal vagy inkább Frantzúkkal.

Kapta - el a' Spanyol ezt Ámérikában:
'S e' rosz tiltott árút, hozta Európában,
Vitiék az O oszhoz 's onuatt Frantziában;
'S már innét tart nevet hogy van divattyában.

Vala ez Ország - is hajdon Pogányságban,
Reménység, szeretet, Hít nélkül vakságban:
De nem maradt végig ez Balgatagságban,
Résztt vett Keresztényi szent világosságban.

95. Mert a' mint többnyire majd minden
Országok,

A' hitre tértenek Afzszony Méltóságok,
'S ezeknek Férjeket hajtó buzgóságok
Által, 's így irtattak ki a' Pogányságok.

Igy a' hatod záznak majdon vége felé,
Fgy Afzszonynak szívét hogy buzgóság telé;
Keresz ét Spanyolok között fel - emelé;
'S a' meg - térés dolga úgy mendegélt elé.

Ingonda vólt neve a' kegyes Afzszonynak,
Hermenegilt Spanyol akkori Királynak
Ki vólt Felesége: Frantzia Leánynak
Irják, Sigbert Király vólt férje Anyjának.

Ez Kereszteny hitben lévén neveltetve,
Férjét hól szép szókkal, hol meg-ölelgetve,
Hitre, hol Pokoltól hozta fenyegetve;
Hol pedig Meny-Ország felé édesgetve.

De Katholikusnak a' Titulus-fején
Hogy irjak a' Királyt, mindgyárt az elején
Nem vólt a' leg-első meg-térés 'fengéjén ;
Hanem ötöd Ferdnánd Királynak idején.

100. Meg-bővölt az után közörtök a' Papság,
Kikkel meg-oszlott a' Világi Uraság ;
Temérdek ezeknél a' Kincs, és gazdagság;
Mellyet bizonyit nyóltz Érseki méltóság.

Jövedelmét majd nem hinnéd-el azoknak :
Mert ki elsőbb köztök a' Toledóminak
Esztendei számát találod hasznának
Három százszor ezer Arany Summájának.

Nyóltzvan ezer Arany a' Seviliai ;
Fele Durgós, Valentz, és Kompostellai :
Hatvan a' Granada és Saragosthai :
Leg-kisebb harmincz öt a' Terragónai.

Nem említem itt most a' sok Püspökséget,
(Negyven-öt viseli e' Papi tiztséget)
Nem említem a' sok rendtartást, 's szentséget
Sem Inquisitori vádlást, és mentséget.

Ország Urait-is akként el-halgotom :
Írásom azokkal most nem szaporgatom ;
Inkább a' mennyibe lehet szoritgatom,
Mint hogy az időt rá majd tsak lopogatom.

Nem írok Udvari sok Tanáts rendekről ;
(Tizen-öt van illyen) 's azoknak nevekről :
Nem az úgy hivatni szokott Rquesekről :
Találni eleget, kik írtak ezekről.

Téfzek itt szót csak az Arany Gyapjasokról,
Mint-hogy eredetet hasonlót másokról
Nem igen találni; jól lehet hogy sokról
Sokat szoktak írni, mint homályosokról.

Ez a vélekedés közönségesebben:
Hogy egy Parafzt ember, vőlt első ok ebben;
Midőn Maurus Spanyolt nyomná keményebben;
Ez pedig alatta nyögne nehezebben.

Egy Angyal jelent-meg (írják) a' Parafztnak,
Kinek adta fürtyét az arany Gyapjúnak;
Hogy ez mint egy jele lévén a' Zászlónak,
Gyűjtsön hadat, 's álljon ellene Maurusnak,

Igy oltán e' dolog emlékezetére,
Arany Gyapjas Vitéz név, izületést ére,
De a' tisztessége a' Szent Szűzre teré,
'S Innepe téteték Szent András nevére.

110. Mások amaz híres 'Sidók Birájára
Gedeoura, 's annak harmatos Gyapjára,
'S válogatott három száz Katonájára
Vifzik, 's Midiánon nyert viadalyára.

Mások okozzák a' gyapjú keresetet,
Spanyol Belgiumban a' melly üzettetett,
Hogy az Arany Bárány ezért szereztetett,
És jelentésére ennek viseltetett.

Némeliek a' Kolkhis folyó vizeiben
's azoknak fenekén fekvő fővenyiben
Elegyült Aranynak ki-keresésében,
Helyhezetik okát, 's írják -lé ennyiben:

Hogy ott a' vizekbe Gyapjakat mártottak
Vizbe; 's a' fővenyen alá 's fel vandoztak;
Mig Gyapjak arany por szemekkel rakodtak,
'S gazdagon víz külső színére huzattak.

Ez

Ez Arannyal terhelt gyapjú adott okot,
Kolkhisba teremni hogy arany Kosokat
Mondták: e' tsalt oda Uri hajósokat.

Ez nemzette mái arany Bárányokat.

115. De egy Bölts Frantz író ezeket Mé-
seknek

Tartya, és tsak tsupa vélekedéseknek:
Mellyek a' dologgal meg-nem-egyezhetnek;
És azért hitelt-is nem érdemelhetnek:

Ezt tartya ő nagyobb, 's merő igazságnak
Hogy midőn az ezer ezrtendő számának
Utánna négy száz, húsz 's kilentzbe írának,
'S Filep volt Hertzega a' Burgundiáknak.

Volt egy ritka Szépség Druga Várossában,
Kinek mása nem volt az egész Hazában:

Ditsértek mindenek Hertzeg Udvarában:

'S maga - is hogy lássa fel - indúlt magában,

Majd ki - jő: mint Tzéres, hogy sárga hajt
nevelt:

'S mint Júnó néztében kék szemeket emelt,
Termete olyan volt, mellyet minden kedvel;
Valaki szívében egy kis tüzet viselt.

Háza, ékesítve meg volt Kárpítokkal,
Ágy, 's ablakon függő szép Superlátokkal,
Márvány kö, 's más rakott Padimentumokkal,
Fényes máz - gyantával színlett Afztalokkal

120. Külön volt öltöző egy kis Afztalkája
Mellyen állott ezüst 's arany portékája:
Tükör olló, Kéftok, 's fejtő ládatškája
Sok hol - minek való apró Skatulykája.

Bé - menván a' Hertzeg el - telik Szépséggel
A' Szüz - is fogadja egész kedvességgel:

Beszélnék egymással minden tisztelettel;
Gyuladoz szívek ez, új esmerettséggel,

De kivált a' Hertzeg nyughatat ankokdik:
Le-ül 's beszél; fel-kél, ha'gat, 's gondokodik:

Ismétt le-ül; 's szóval újra nyajaskodik:
Fel-pattan 's kil Atz'nal mellé rugalzkodik.

Visgállya egy 's másnak betses tsinalmánnyat:

Ebben a' Mesternek elmés találmánnyat;
Másban a' Köveknek drága rakománnyat;
'S nevettség, majd miben találja 'Sákmánnyat.

Mert egy Skatulyátskát fel nyitvan Kezével;
És benne mi légyen vizsgálván szemével;
Láttya tele vagyon a' Leány szőrével,
Arany szál hajával egyező színevel.

125. Gondolta elsőben: Haja hofzszúságát
Metélte végein, alkalmatlanságát

Hogy könnyítse; 's ide rakta apróságát;
Mig nem észre vette sürü Kondorságát.

Láttya akkor hogy ez Haj-szál nem lehetne,
Illy rövid fodor szőr fön nem teremhetne,
Mellyet az Ördög-is ülöre vethetne;
De pörölyel meg-nem-egyenesíthetne.

Akkor hogy ez-alább termett, el-hitette
Magával, 's ugordva magát el-nevette;
Ellenbe a' Leány nagyon szégyenlette,
'S fel-lobbant vérével ortzáját festette.

Bíztattya a' Hertzeg magát el-ne-hadja
Arany Gyapjú mond ez; (a' szőrt fel-ragadja)
Arany Gyapjas Vitézt állit fel-fogadja,
Örök betsületét néki evvel adja,

De

De még - is igazabb mint mások állíttyák,
 Kik ugyan csak ezen Filepre szállíttyák
 Szerzését, és okát ennyiben fordíttyák,
 Hogy Lakad Imára id jét szoríttyák.

130. Midőn Házassági páros szent étellel
 Portugaliai szép Szűz Ersebe-tel
 Kötné magát egyben, 's ez emlékezettel
 Jelenténé, hogy van hozzá szeretettel.

Tulajdona is ez már nem egyebeknek,
 Csak Burgundiai ös Fejedelmeknek;
 Spanyol, 's Ausztriai, Kiraly Hertzegeknek,
 Hogy Arany Bárányos Virézt tehessenek.

Idejé már az oly dolgokra ki - mennünk
 Mellyek ritkasággal mulattatttyák szemünk:
 'S ezért Olaitz és Frantz Orizágra - is lépünk
 És így külömbseget a' Spanyoltól tenünk.

II. RÉSZ OLASZ ORSZÁGI ÚJSÁGOKRÓL.

Híres Olosz Ország a' sok régiséggel,
 Romai és Görög munkás mesterséggel
 Tzifrált szép Házakkal, 's minden ékességgel
 Készült Templomokkal, 's ezekbe Szentséggel,
 Ki - irhatná mind le - termékenységeinek
 Nagy vóitát, 's szépségét kedves gyümöl-
 tsének,

Vidamító borát édes Szöllőjének;
 Mellyért nevezteték Európa Kertének.

Városi - is, népe nagy Külömbségéről
 Külömb nevet vettek, Róma szentségéről
 Szent: Nemes Neápoly sok Nemességéről
 Florentziát Szépnek hívják Szépségéről.

Nagy neve Majlándnak: kevély Génúának
 Velentzének Gazdag: Régi Rávenának:
 Tudós nevezeti vagyon Paduának:
 Zsiros, bővségéről a' Bolóniának.

5. Hagyjúk - el ezeket, 's keressünk újságot,
 Imitt amótt látni, méltó ritkaságot;

Az Ember, 's természet, mellyben gazdagságot
 A' munkához töldván, így tett párosságot

Turinon kezdem az újságot elsőben,
 Mellyet Sardus Király bír most ez időben.
 Illy nagy dolgot írni nem lehet későbben;
 Mert itt Kristus képe van egy kezkenőben.

Mondják Keresztéről midőn le - vétetett,
 'S Arimathiai Jóseftől készített
 Kő - szál Koporsóba, míg még nem tétetett,
 Szent Ortzája 's teste ezzel fedeztetett,

Úgy nyomúlt ruhába képe ortzájának:
 'S János Jerusálem, 's Tziprus Királynának
 Leánya, kit Lajos Hertzeg vett társának
 Úgy hozta, és adta Turin Templomának.

Erről, 's egyebekről mindent most meg - intek,
 Hogy hitelre senkit én nem erőltetek:
 Arra - is hiszem - é? most nem felelhetek;
 Mert csak mit olvastam arról beszélgetek.

10. Jeles Historiát olvasok Majlánról
 'S az időben ottan volt Lombárdusokról:
 'S velek együtt első Friderik Tászárról
 Hogy midőn írának ezer száz hatvanról,

Ekkoron a' Tsászfár a' Vároft meg - vette,
 Fegyveres népeit abban helyhezette:
 Tsászfárné - is magát oda vitettette
 Városban mulatván idejét töltötte.

Egykor nyughatatlan Lombárdus fel-zendült
 Kiált, ordit, mellytől a' föld - is meg-rendült;
 Szertelen zugástól soknak füle tsendült,
 Soknak hátán, és nyakán atzélós Kard pendült.

Le - vágják egy lábíg Tsászfár Katonáját:
 Környül vészik 's hágják fényes palotáját:
 Hányják, vetik, dúlyák, Királyi Szobáját;
 Abban Feleségét drágább portékáját.

Meg - fogják 's ültetik egy Szamár határa:
 (Nem szokott vólt ülni ilyen Paripára)
 Fordittyák ortzával, hátra a' farára,
 'S Kantár szárúl Farkát adják a' markára.

15. A' Városon széllyel ekképpen hordozták
 Mely hírt a' Tsászfárnak a' midön meg-hozták,
 Tsendesült haragját újra fel - porozták,
 'S Városnak - is ujjabb romlását okozták.

Mert parantsolatit mindjárt ki - küldeti,
 Tábori seregre Népét rendelteti:
 Meg - szálya a' Vároft, vitatni kezdeti;
 Meg - sem szünik addig mig meg-nem-véteti.

Meg - vévén a' Vároft rakásra hányatta;
 Uttzáit mag gyanánt Sóval bé - sózatta:
 Lakosinak nagyobb részét le - vágatta;
 Ha ki illy tsúfsággal éltét nem váltotta:

Hogy a' melly számára Tsászfárné ültetett,
 Annak utóljába egy figét veretett:
 Ezt onnan ki - húzni fogával kellett;
 Mert külömben élte meg-nem-engedetett.

Így tromfola Császár tsúfságot tsúfsággal:
 Így tanita mindent, hogy fű Méltósággal
 Nem illik jádzeni: mert vízontagsággal
 Életével jádzik kiki pártosággal.

20. Temploma Majládnak leg-szebb Eu-
 rópában

Szent Péterén kívül, melly vagyon Rómában:
 Sok idő telnék-el a' le-írásban

Azert említem csak néhány darabjában.

Fala kívül 's belől márvány kövel béléta:
 Száz hszvan temérdek Oszlopokkal izinlett:
 Mind egyik izép fejer márványól míg fenylett
 Nem hinted azokra mennyi pénz költ 's izé-
 ledd.

Mért mindenre külön, ment tíz ezer tallér:
 Vastagsá. ok olyan me lyet ha ki meg mer
 Három E ber által ölével alig er,

Igaz ez, és semmi kétség ehez nem fér.

Egyebb márvány Képek hat izáz izámmal
 vagynak;

Ezer tallér berse kitsinynek; és több nagyok:

Tsudákozást ezek szemleitetvén hagynak:

Még a' Bolrseknek-is nem csak a' lúrt agy-
 rak

Adám 's Szent Bertalan ezek közr drágabbak;
 Mivel a' öbbinél sokkal munkasabbak;

A' többine sokkal teremesb 's nagyobbak;

Örven ket lab nyomni ha nem magacabbak.

25. Az Oltá on feliyül egy izeg helyhez:
 re ett,

Mellyel Krifus Urunk fara izegeztetet.

Ez ide tsak szintén egyedül téterett,
A' több más helyekre Szentségül vitetett.

Szent Ambrus Temploma sem az utolsója;
Mert ott tartatik a' Mózes Ertz - Kigyója:
Melly az Izráelnek vala Orvoslója,
Sok nyavalyaiból helyre állítója.

Ezt hogy a' Szent földön sokat mulatozott
A' Theodósius Császár, 's táborozott,
Mint ott kapott prédát magával el-hozott,
'S Majlánd Várossának úgy ajándékozott.

Híres még a' Majlánd szokásával;
Hogy ott a' Császárok tsak Vas-Koronával
Koronáztattak - meg: nem Arany - drágával;
Alexandriában miként tsak szalmával.

Genuánál van olly természet trunksja,
Mellyet még - nem fejtset Böltsék oskolája:
Mert Livornó felé Kínok vitorlája
Viterik, 's tengeren uldogaál sajkája.

30. Tanál a' tengernek mélységes közepén
Egy forrast melly buzog fen a' külső színén
Ha ki ebből úszik tsudlkozék Vizen,
Nem tsak tisztaságán, hanem édes ízén.

Temploma - is híres vagyon Genuának:
Híre abban, a' Szent Ereklék Böltyának:
Négy Zárral nyiló vas kemény Aitájának:
Mellynek tsak a' Tanáts örzője Kultsának.

Van ez Böltsébe egy Tál tizta egy Smaragd-
bói
Ki-mettrve, nem rakva diribból darabból:
Mondják Kristus Urunk hogy ett volna abból
Mikor utólszor ett a' Vég vatsorából.

Né-

Némellyek azt tartják hogy az Ezüft tál
vált,

Mellyből ett a' Kristus az előtt hogy meg-hólt,
De olly Fzüft tálat nem mutogat ez Bólt:
Nem látsz itt Ezüftöt annyit - is mint egy fólt.

Mondják e szép Tálát hogy régen Sebának
Királynéja adta volna Salamionnak:
De hogy került osztán Húsvéti Bárálynak
Vendégségére, az Írások halgatnak.

35. Ezen Bóltban még más szentseg-is láttatik:
Mert Keresztelő Szent Jánosnak tartatik
Hamva itten, ki leg-nagyobbnak mondatik
Az emberek között, 's úgy magasztaltatik.

Van a' Genuai Hertzegnek Kertében,
Egy Oriás metzve egész termetében:
És a' Kép-tartó kö allyának mentében
Egy írás, melly le - ir egy Kutyát éltében.

Hogy öt száz Tallér volt ennek jövedelme,
Eszkendőnként mellyet rendelt Fejedelme:
Hogy táplálására lenne segedelme
Gazdag Kutyá volt ez, ha van hiedelme!

A' Gondviselője tudom el-költötte;
Vagy ha nem, a' pénzét Erzfényét töltötte,
Kutyá 'siros Kontzot többre betsüllötte;
Mert a' pénz rágatlan hevert körülötte.

El-fordulok immár Mántua földére;
Itt-is a' ritkaság fel keresésére;
Fordulok a' Hertzeg szép lakó helyére;
De itt sem terjedek minden szépségére.

40. Emlitem csak szintén szörnyü tágasságát:
Ötszáz ötven szobát foglaló nagyságát;

Ki-irhatná mind-le ezek tzifraságát?
 És öltözeteknek drága ritkaságát?

Lehetne ezekben öt Király Szállása,
 'S Királyi Felséghez illendő lakása;
 Három rend öltözet ezek tzifrázása:
 Ágyaknak van gyöngyös, 's arany párkány-
 zasa.

Van Afztal Smaragdból a' melly készítettett,
 'S illyen sok aprókból egybe szerkeztetett;
 De mesterséggel úgy egyben - illetetett,
 Mintha egy Kő volna, nem sokból vétetett

Vagyou még más Afztal formálva Türkéből.
 Harmadik - is drága Hyacinthus Kőből:
 Más Safír, 's ötödik Ambra füstölőből:
 Hatodik Jáspisból nem meg-vetendőből.

Velentzét hetven két tenger szigetében
 Építette hajdon futott Nép féltében;
 Róppant, munkás Város fok épületében,
 Kíntses, 's azért Gazdag lett nevezetében.

45. Atilla Királytól mert mikor futottak
 Pádvai Lakosok szigetre szaladtak:
 Kíntset, élést, Marhát, mind oda hordottak;
 Építést a' vízben akkor indítottak.

Itt Szent Márk Temploma el - híresítettett:
 Melly Szent Tódornak volt hajdan szenteltetett;
 De a' szent Márk teste hogy oda vitetett
 Alexándriából, arra neveztetett.

Tsak tövekeken áll nagy terhe Templomnak
 Jáspist, 's Porfirt raktak a' pädimentomnak;
 Benne kápolnáját a' Sákramentomnak
 Négy Oszlopi tartják az Alabástromnak.

Ezek - is Salamon Templomából jöttek ;
 Kápolna díszére azután úgy löttek ,
 Templom ajtaira öt értz Ajtót töttek
 Egy előtt négy Ló áll , ezek - is öntöttek.

Tartoztak e' Lovak Néro pompájára
 Gyözedelmi - Pompán épült Kapujára
 Hogy Pártust meg-verte, 's lántzot tett Karjára
 Kapitoliumnak úgy vivén úttyára.

50. Konstántinápolyba vitettek Rómából
 Konstantinus Császár parantsolattyából :
 Végre a' Velentzés ottan nyert prédából
 Kapta , 's a' Templomé lett adományából.

Tizenkét Korona Templom kintse között,
 Mind Sárga Aranyból vert és pörölyözött,
 Mind gyémántal rakott, 's drága gyöngyel
 füzött,

Mellyekben régenten mind Király öltözött.

Nyóltz Úntziát nyomó tíz veres Rubinta!:
 Tizen négy Untziás egy kékes Sáfirral:
 Egy Zöld szín Smaragdból ki-metzett pohárral:
 És egy Túrke Kőből ki - faragott Tállal.

Gránátból metzett víz merítő Edényvel:
 'S Kristus Keresztfára szegezett egy szegvel:
 Mind ottan tartatnak a' szent Márk testével:
 'S Evangyéliummal mellyet irt Kezével.

Szent Lukás Templomát ha ki nem sajuállya
 Jární, ott Arretin Poetát tsállya:
 Káromkodó szavát tudom meg-utállya.
 Epitaphiumát ha jól meg-visgállya

„ Arretin Poeta (így szóll) itt helyhetete
 „ Ki Toskániában ez előtt született,

Min-

„ Mindenről rolszól szolt; Istennek kedvezett
 „ Mondván: nem ismeri, 's Szót így nem teherett.

Szép a' szent Márk háza, 's drága alkotvannya:
 Villog falán veres, 's fejér Marvannya,
 Réz fedele, belől Bóltak szívárvannya
 Arany és Lazur színt vét; ez a' ragyogvannya.

Vagyon ott egy Agyú; mellynek ezüst tsője;
 Nem tsak; ha nem mellyen fékszik a' hóltsője,
 Egy Láda, négy Pisztoly mellynek a' őrzője
 Hogy ha midőn Tolvaj fel-nyitná meg-lőjje.

Van más Agyú hármat melly lö egy töltéssel:
 Más kifsebb, melly héttfzer roppan egy Sütéssel
 Fegyver-tartó Háza épült sok költéssel,
 Lenne le-irása nagy erőltetéssel.

Emlitem tsak az egy Ördög Orgonáját
 Mellynek ha fel-nyitná Ajtaja tábláját,
 'S töltve tartná benne tiz Pisztoly puskáját,
 Meg-ölné körülle álló tsudállóját.

60. Gazdag a' Luka - is egy Kristus Képével
 Mellyet Angyal rajzolt szent mesterségével,
 Szép Koronát tart az feje tetejével;
 Szent János Omega 's Alphabetüjével.

Florentziának - is nagy a' Hertzegsége:
 Hertzeg Házainak ritka a' Szépsége:
 Van itt Arany, Ezüst, Gyöngy 's Kövek bövsége
 De nem irhattya - le munkám rövidsége.

Ez Házakban irok előbb e' kettőről:
 Egy merő Aranyból ki-fúrt Puska - tsőről,
 Melly vasnál meszebb lö: és egy Magnes-Kőről;
 Híres, hatvan fontot fel-vonó erőről.

Van itt 'Sebbe való három tsőjü Pisztoly,

A' melly egy rántással három töltéft ki-tolly (1)
 Van tizenyöltz tsöjü; lövése - is úgy folly
 Ha forgatod sokat ölhettz: nints másutt olly

Van egy Tükör, mellyről tsuda dolgot írnak
 (Nem hazudok én-is, ha ök nem hazudnak)
 Ha ebbe Férjfi néz mutattya Afzonymak;
 Ellenbe ha Afzfzony néz belé, Férjfnak.

65. Látni Gyémántot-is ritka nagy szépségüt
 Egy újniy vaflagra nőtt temérdekségüt:
 Száz harmintz Kárátot (2) nyomó nehézségüt
 Száz és ötven ezer Tallér betsüségüt.

Tovább ha keresed Pisának Várofsát,
 Tsak Bolóniában lelsz tornyának mását:
 Rá nézve görbére mutattya hajlását,
 'S egyenes ha vészted Sinórra állását.

Salamon Temploma holmi darabjait
 Itt - is látni; három öntött réz Ajtait:
 Ezek örzik itt-is Templom nyilását:
 Ezek nyomják itt-is ki-nyiló Sarkait,

Ha mégy tovább Pápa Szent birodalmába,
 'Siros 'S Kövér nevet nyert Bolóniába
 Gyönyörködöl egy kéz irás Bibliába,
 A' melly Esdrásé volt (mondják) hajdanába.

Van a' Szent Domokos Templom Tár-házában,
 Vigri Szüz Teste - is ennek a' Bóltyában:

(1) Ennek neve Buona nocte: Ólafzúl: mint-
 ha mondanád Jó ejtzakát. Mert el-altatná, ha ki
 meg támadná azt, a' ki estve ezt az úttán magá-
 nál hordozná.

(2) Drága Kövek mértéke. Egy Kárát 4 Grán.
 24 nyom. 36 Aranyat; és így egy Karát $1\frac{1}{2}$ A-
 rany nehézségü. Lásd. Hübner Lexic. 2 Tom.

Ezer négy száz három Esztendő folytában
Hólt-meg, a' szent Klára Apátzaságában.

70. De ámbár olly régen hogy meg-halá-
lozott

Frisz, nyers, és azolta semmit nem változott,
Ehez hasonló test, még nem találkozott,
Mellyen a' ki látta minden tsudálkozott.

Körmeit el-mettzik minden hónapokként;
Haját-is el-nyirik minden esztendőként;
Körül sok bizonyság áll, 's nézi egyenként;
De újra meg-nőnek, mint vóltak azonként.

Itt látni a' híres Halotti verseket,
Mellyeken sok Bóltsek törték már eszeket:
Még sem találhatták igaz értelmeket;
Le-irom mint lehet Magyarúl eszeket

„ Itt fekszik sem Férjli, sem nem Afzfzony
nemből

„ Való sem nem Kortsos (3) hólt-meg nem
ehségből

„ Sem szomjúság, fegyver, sem nem a' mé-
regből;

„ Még-is lett halála ebből mindenikből.

„ Nem vólt sem a' vízbe, sem földön, sem
égben;

„ Még-is ezek között vólt mindenikében,

„ Ezt Licus Agathó Priskus, e' versében

„ Foglalta is, nem-is a' maga rendében.

75. A' ki a' meg-hóltnak nem vólt Házás
Férje,

„ Nem-is vólt Házafság kívül szeretője,
c 5 Nem-

„ Nem-is édes Attya, és első Nemzője;
 „ Még-is mind ezeknek vólt részeshője.
 Némelly ezen érti az első viz tsepjét:

Más a' Khymikusok tsudás kén esőjét,
 Ki a' Szerelemnek titkofsabb 'fengéjét;
 De nem érti senki ez ember meséjét.

Híres Lorettóban az a' Hajlékotska,
 Oda Angyaloktól viterett Házatska,
 Mellyben togantatott a' kis Jéhusotska;
 Kinek Szent vérétől tisztúlt bünök motska;

Negy ölnyire terjed ennek hofzfűsága,
 Két öl széle 's ugyan annyi magafsága:
 Téglá szín veres kő, fala durvasága:
 Tsak e' vólt a' Szent Szűz lakó táfafsága!

Ott a' Házban állott Almáriumában
 Tserep tál, 's más Edény vólt néhány számában
 Mondják hogy a' szent Szűz e' Házban laktában
 Ezekkel élt éter, 's főzetés dolgában.

80. Ennek most ajtaja ezüffel bérletett,
 A' Ház vég Ablak - is meg-ezüflőztetett,
 Ez vólt mellyen Angyal akkor bé-mehetett
 Szűz Maria tölle hogy idvezeltetett.

Ékes ez Házatska a' Kristus Képével;
 Mellyét a' Szent Lukáts irt maga Kezével,
 Hagyom a' Templomot mellybe van kintsével;
 Iron tsak mi történt ide vitélével.

Harmintz - fele nyelven van ez meg-íratva,
 'S Templom Ofzlopjain kőbe rajzoltatva;
 Hogy szarándokoktól ottan olvastatva,
 A' Historiára legyenek oktatva.

Ez az : hogy pusztitván Török a' Sz. földön,
 Nem engedé a' nagy irgalmú jó Isten,

Hogy

Hogy az hely hol fiya öltözött a' testben
Meg-fertéztettsék esvén Pogány kézben

Folyván az esztendő ezer es két százban;
És kilentzven-egyben, 's kilentz nap Majusban
Názáretből a' hol vóit a Galileában,
Vitték az Angyalok ezt Dalmátziában.

85. Némellynek ellenben ez vélekedése:
Sklavóniába lett első le-tevése:

Onnatt Markhiába meg által vivése,
Melly Ankonirána (így van nevezése)

Olíztán egy Lóretti Szent Afzízony földére
Tették az Angyalok Erdő közepére;
De hogy ott Tolvajság gyakran járt félszkére
Onnatt - is el-vitték mostani helyére.

Umbriába Terni helység ritkasága
Ez, hogy midőn földnek van nagy szárazsága,
Olly föld van ott mellynek leszsz Sáros lágy-
sága;

De ha eső esik száraz porossága.

Ugyan Umbriának a' Tartományában
Találsz olly újságot a' Lucó tavában:
Vefs fát belé, 's van ez tulajdonságában
Kövé változtattya, néhány nap múltában.
Ott van Nortzia - is vagy Notzéra tava
Mellyről a' Köz Népek meg-egyező szava:
Hogy ott az Ördögök sétálnak mulatva
A' Boszorkányokkal, együtt Gyűlést tartva.

90. Igaz hogy a' Község nagy együgyü-
séggel

Hiszi ezt, 's ez iránt nints semmi kétséggel,
Egybe gyül-is fokszor merő nevettséggel
Hogy gyűlést bonthasson, 's lesi személséggel.

Nem meszfe van innét Sybilla barlangja:
Föld alatt lévő hely, tsendes, nintsen hangja:
De túl rajta van a' szép Országok langja,
Örököse néki, és nem tsak bitangja.

Itt Férjfi, 's Alfzony Nép frissen mula-
toznak,

Egész Nap folytában együtt jádadoznak;
De a' setétségben Egek boritkoznak,
Ejjelre mindnyáján Kigyókká változnak.

Tivóli Városnak Róma mezejében
Büdös köves Tava, igen mély vizében,
Mozgó szigeteket lábbogat széltében,
Mellyek a' partig ki-jönek szél mentében.

Ideje már egyízer Rómába-is mennünk;
'S a' ritkább dolgokat ott-is Szemre vennünk:
De mivel ebben-is rövidnek kell lennünk,
Itt sem lehet mindent Irásba ki-tennünk.

95. Róma Világ Feje első fel-állásat,
Rémus, 's Rómulustól lett fundáltatását,
Vad Farkas által lett ezek szoptatását,
El-mulatom az illy tsudák le-írását.

Irtak mások erről fok számú könyveket:
Meg-irták a' régi sok ütközeteket:
Város nagyá letét, 's az épületeket,
Mellyekkel meg-rakták a' hét nagy hegyeket.

Tsak téfzek emlitést egy két Templomokról;
'S azokban tartatni szokott újságokról:

Nem külömben egy 's két hiresebb Házakról;
Bennek 's körülöttök láttzó szép dolgokról,

Szent Péter Temploma hiresebb Rómában;
De sött azt mondhatni egész Európában:

Tizen-

Tizenkét szép fejer Márvány Ofzlopában
Gyönyörködik a' izem, ha nézi Sorjában.

Ezek a' Salamon Templomát tartották
Még Titus, Vitézi azt el-nem-rontották
Parantsolattyaából hogy ide vontatták
Már Templom hasznára itt-is fordították.

10. De ezeken kívül van Ofzlop több száznál,
Ha többet mondanál még úgy sem hibáznál;
Mert szörnyű nagy Templom, és ha nem vi-
gyáznál

El-vesztenéd magad benne, 's tétováznál.

Kerest formára van ennek építése:
Nyoltz száz negyven láb nyom a' hossza
fekvése:

Hét száz húszonöt láb, kerestül mérése:

Három száz magassa: 's fok a' kerülése.

Mindentűt aranyos benn a' Bóltozattya:
Onnatt, 's Rézzel fedve künn a' héjazattya;
De mind ezeknek-is van aranyozattya;
Falának künn 's belől szép márványozattya.

A' szent Veronika drága Keszkenője
Itt tartatik, vagy-is Ortza fedezője:
Mellyen Kristus, Világ szent Idvezítője
Képét láttya, ha ki léfzen szemlélője.

Itt van a' Bárda-is mellyel ökleltetett
Kristus szent oldala, hogy fel-feszítettetett,
Nem tudták a' 'Sidók; hogy ez ki-öntetett
Vérrel, Bününk szennye frifsült, 's töröltetett.

105. Itt van a' szent Péter predikáló Széke,
Tsupa fa, nints Arany, sem Üziüst mellyéke;
Rakva van sok Testel a' Templom környéke.
Kikhez sok Nép járúl, 's vagyon menedéke.

Sokra menne ha még írnék pitvaráról :
 Ennek mint Templomnak öt szám Aj ajáról
 Templomnak tetejen nagy golyóbsáról,
 'S ennek hulz embert bé-fogó nagyságáról,

Tsak a' rátett költést irom : hogy fel-tévén
 Tíz száz ezer Aranyt, 's ezt negyvenízer vévén
 Talárod a' Summát, ezt is nem-felej vén
 Húszon három Pápa hogy fáradt rá költvén.

Lateranomi Szent János Egy-házában
 Vagyon egy nagy Óltár, 's annak derekában
 Más kisebb foglalva fából : hajdonában
 Ezen mondott Misét Szent Péter Rómában.

Most sem szabad ezen másnak tsak Pápának
 Mondani, vagy arra bírt Kárdinalyának;
 De ha úgy jeléül ezen hatalmanak
 Nálla Bizonyosága Pápa Bullájának

110. Ugyan itt tartatik Isten frigy Ládája:
 Hajdon meg-virágzott Áron veszfző faja:
 Móses tsuda tévő hajdani Páltzája :
 Szent Lukátstól rajzolt Kristus Kép példája.

Itt van egy Ompolna a' Kristus vérével:
 Tövis Koronája, nehány tövisével:
 Keresztfára szegzett szeggek egyikével:
 Zakhariás, Szent Pál és Péter fejével.

Itt a' Kendő mellyel Kristus száraztatta,
 Apostolok lábát, osztán hogy ásztatta;
 Itt a' Bársony Palást, mellyben ruháztatta,
 A' Nép, 's a' Spongyia a' mellyel itatta.

Itt a' Szent Grádits-is (21) mert úgy ne-
 veztetett :

---

(21) Vólt ez Konstantinus Magnus Felesége,
 's küldötte ugyan Konstantinusnak a' Fiának Ró-
 mába Jérúsáleből.

Melleyen Kristus Urunk akkor fel-léptetett
Mikor Pilátushoz Néptől kísértetett;
'S ide Ilonától Fiának küldetett.

Húszonnyóltz Márvány kö Fokból van tsinálva
Fejérből, 's nem szabad rajtok menni álva
Senkinek, hanem csak térdeken máfzkálva;
Vas rostélyos a' hol vérrel van tarkálva

115. Hagyom azt, melly a' szent Anastasiusé:
Ez Templom régenten vólt a' Neptunusé:
A' Thódorét, melly vólt Rómulus 's Remusé;
Tsak emlitem melly vólt Jupiter 's Venusé.

Ezt nagy Konstantinus hányta rakáfsára;
'S Jerusálemi szent Kereszt Templomára
Fordította kövét, 's költött munkájára,
Itt egy Judás pénze, melly vólt Kristus ára.

Itt van három Forgáts a' Kereszt fájából:
Itt két darab tövis tsúf Koronájából:
Itt egy Kereszt szegje, 's Ilona gondjából
Ide küldött szent Föld Kálváriájából.

Mert Jerusálemnél a' Kálváriának
Tetején, emelt vólt Képet Vénusának
A' Pogány, 's nevéről ezen Bálványának,
Nevezte magát-is azt Vénus halmának,

Azért Szent Ilona titkon, 's alattomban
Fel-vétette színét földnek ezen domban:
Küldötte Romába Fiának 's azomban
Tették Kápolnába, melly van ez Templomban.

120. A' Tulsó Teviri szent Szűz Máriának
Templomában, 's helyén mostan oltárának,
Olajja három nap buzgott forrásának,
Hogy vólt születése Világ váltójának.

Tovább-is hogy lehets járt, költés Rómában,
Menny-el a' szent Pápa Vaticanumában,

Téli lakására készített Házában,
Mulasd magad ennek nagy alkotványában.

Öt ezer Kamarát, 's Szobát irten számlálsz:
Harmas folyosóján sok kép irást találsz:
De vagy on ott egy kömellyet ha meg-visgálsz
Természet munkáját abban nagyot tsudálsz.

Ötöd Pius Pápa Képét ez mutattya;
'S ezen olly igazán tettszik ábrázattya,
Hogy semmi Kép író Mester rajzolatya
Festéssel-is jobban elő nem adhattya.

Találsz Könyves Házban Biblia Könyvére;
Melly Kézzelel íratott csak fáék Levelére,
Igy irták régenten, 's ez adott végtére;
Alkalmatoságot Folium nevére

125. Van más írva dírib darab Pergamenre
Egybe türt (ez adott okot Volumenre
Van még harmadik-is: számlályák hetvenre
Kik ezt fordították reggetye külenre.

Hagyom Belvedére szép Kert ritkaságát,
Egyiptomból hozott régi kö nagyságát:
(Obeliscus) két száz, 's két láb magoságát;
Alatt tizenkét láb, fenn nyóltz vastagságát.

Hagyom az itt lévő Pogány Isteneket;
Ezeknek kö; 's értzből állított miveket:
Tibrift; Nilust, Bakhúst, Venust 's más neveket
Mert nem vólna időm írni mind ezeket.

De irok Rómának még két Oszlopjáról:
Első nevét vette tréfás Szabójáról,
(Pasquinusnak hívták) kit kit hibajáról
Le-motskolt, 's híres lett, marós tréfájáról.

Későn hólta után pádimentomozván,
Házát, Képre kaptak a' földet ki-hányván:
Örült

Örült ennek a' Nép; 's Kereszt útba ásván
Erre tette ha ki mit írt mást molskolván.

130. Végre kérik Pápát midőn sok bút hozna:
Vettefse a' vízbe, több bajt ne okozna;
Nem tselekszem (úgy mond) Békává változna
'S a' vízből még sokkal többet kiáltozna.

Jelentvén hogy ámbár Otzlop el-vitetnék
Helyéből, de azzal nem kevesítették
A' Szúrdokló Irás, inkább bővítették
Mert házak, 's utzákon széllyel hintettették.

A' más nem meszse 'a' Kapitolumhoz
Morforiusé volt: a' ki Páskvinushoz
Irta feleletét, 's vitte ez ofzlophoz,
Könnyen jutott ennél kiki a' válaszhoz,

Emlitek még tsak úgy, 's két helyet Ró-
mánál.

Az Ludovizius Hertzegnek Házánál
Van kövé vált ember: 's kétségben magánál
Hozván egy valaki, meg-törték szaránál-

Ortel Föld le-író a' Tatár hegyeknek
Irván mivóltokat, ott fok embereknék
Irja kövé váltát, Öszvér, 's Berbétseknek:
Előtte három száz, 's még több esztendőknék.

135. Aristoteles-is azont bizonyította:
Bergamához közel egy Barlangját nyította
Sok Kövé lett ember van ott azt állította:
Ez kettő az elsőt így nem hamisította.

Irom még újságát Róma Várofsának,
Igazságnak szája névűt Templomának
Itt Márványból egy fő, 's tátása szájának
Tartatik Afzszonyi hívség probájának.

Mert

Mert sok gyanós Afzszony hívségét meg-
sértvén,

E' Kóhöz vitetik Férjéről, azt értvén:
Ha Bűnös, fél Kezét szájába eresztvén
Bé-kaptsollya száját, azt oda rekesztvén.

De úgy tartom sokkal könnyebbezt próbálni,
Mint a' régi kemény próbákat ki-állni:
Mezitláb eleven szenekem járkálni;

'S Szent Kunigundával hév vason sétálni.

Sok a' mi Rómáról még elmémbe forog:

De Neápolisba indulván tántorog

Már-is lábom, 's nem kent Kerekem tsikorog,

'S darabos kövein vasa zörög, morog.-

140. Hagyom itt-is Ország, 's város le-irását:

Parthenopeának régen hívatását;

Hajdon Vitzé; mostan Királynak lakását;

'S itt sok tudós ember régi mulatását

Mégyek egyenesen ki-nyílt Templomába;

A' Jánvárius Szentnek Egyházába;

Találom itt e' Szent Vérének Pohárjába;

'S Álmélkodom ennek meg-gondolásába.

Mert ez ottan a' hól rend-szerént tartatik

Mint a' hideg étel keménynek látatik;

De ha a' szent főhöz közel járúttatik;

Meg-higgad, 's folyásra azzal lágyíttatik.

Van itt még egy olly fű, két új a' Szélére

Más fél lábat kíván hofszá mérésére:

A' régiek szoktak irni e' félére;

Papiroft nem vitték míg mesterségére.

Király Házánál van olly kő, (5) keménységgel.
Melly bír mint más Kővek, de izép mesterséggel
Gyapott formát huznak abból, olly kézséggel
Hogy belőle vázsnat szőnek melly nem égel.

145. Nem égel, akár mint tartsad tűz lángjában
Tűz által tisztul-meg ha van szenny motts-
kában :

Hóltakat égettek, mikor egykorában,
Illyenbe takarták, 's úgy kaptak porában.
Neápolis mellett tsak hét mért földnyére,
Találsz Vesuvius Tűz hányó Hegyére,
Ha néz Tűz, 's hamuval füstölő színére;
Gondolod találtál Pokol kéményyére (6)
Mert ez hól magában égvén tsak füstölő:
Hol Sehes lángot vét, 's Kénkövel gúzölő:
Hol mint égi Zengés, haragjában dörög:
Hol egő Patakja oldalán szőrpölyög.

Tett ez Titus Tsászárs idejében fok kárt,
Kár látni Plinus Tudós is oda járt:
De azután ollyant, mellyet senki nem várt,
Mert egy egész Falút hamúba takart, 's zárt:
El-rottotta a' jobb-is szebb szöllő hegyeket:
Ölte körül lakott sok szám embereket:
Ezeket füst fojtott, azoknak testeket
A' tűz égette-meg, 's úgy leltéz veszteket.

150. Nem-is tsuda mert a' Toronynak felette
Tiz lábnyi hamú vóit, 's ebben bé-temette:
Ször-

---

(5) Ez az Ásbestus Kőnek tulajdonsága, mellyből készült papiroszat láttam, 's magamnak-is vagyon.

(6) Így nevezte ezt Tertullianus Szent Atya.

Szörnyű nagy Köveit a' térre vetette;
'S lángoló patakját ezen erefztette.

E' Patak Bűdös kö, tímsó, 's Saletromból
Elegyülve Zuhant alá Hegy oldalból;
De az előtt a' füst melly forrá Torokból,
Nevededett, 's lángal együtt buzgott abból.

Iszonyú dördülés azután hallatott,
Hogy világ végződnek foktól az állatott;
Oftán föld rendülés olly tapasztaltatott,
Mellytől a' tenger-is nagyon fel-fuvatott.

Maga-is a' nagy Hegy ekkor meg-hasadván,
Darabkö szált hányt-ki égve, 's meg-gyuladván
De a' Kénköves víz tengerbe szakadván,
Három mért földig folyt szine meg-maradván.

Szerentséjét a' szél vizlízás fuvásának
Közönte, lakosza akkor Várofsának
A' Neápolisnak: mert Hegy gyulásának
Szaglója lett volna, 's tárgya rontásának.

155. Azután e' dolgot márványba metzették;
'S hogy minden láthassa az útfélre tették.
De voltak magokat kik többre vetették;
'S a' hegyre mehető fel-kerefték:

Úgy írják hogy immár azt meg-is tsinálták;
Mert a' hamvat széllyel addig tafzigálták,
Többre két mért földnél mind addig áskálták,
Mig hegy tetőn barlang száját meg-találták.

Kettős ez, két mért föld **NAGYNAK** ke-
rülése:

Mélysége-is kettő. Ebben van tettése
A' kifsebbnek, 's ebből sűrű füst jövése
Láttszik, 's mint Bűdös kö illat, olly gözlése.

De mennyünk tovább már, mert mintha la-
helném

Vesuvius füstjét, 's szagjával el-telném,
Meg-füftösül versem, félek, 's így nem lelném
Kedvét Alfzönyoknak; tsak búmat nevelném.

Pausilippus Hegye közel Neápolyhoz
Ujságúl előnkbe ritka nagy dolgothoz:
Mert Neápoly közel Puzzola Városhoz,
Még-is nagy későre mehettek egy máshoz.

160. Pausilippus közben feküdt kő sziklával
Mig által nem furták ezt erős munkával
Egy mért földet tartó útnak nyirásával:
'S két szekér járásra vett tágaságával.

Tizenkét láb nyomni ennek magassága,
Sötét, tsak Kapujin jön világossága;
'S ott, hol első Alfons Király munkásága
Által, van közepén nyitott lyukassága

Szüntelen ég itt a' Szent Szűznek lámpássza,
Hogy úttyát utazó az által-is lássa;
De nem ütközik-meg, mert van rendtartása
Jövények, menőnek mint légyen járása.

Mert Neápolisból a' ki Puzzolába
Mégyen, mind jobb kézt tart a' maga uttyába:
Ki vízfsza jő, marad az bal oldalába,
Így bátran szekerez a' Hegynek gyomrába.

Írják hogy ez utat Lukullus vágatta
Római Had-Vezér, 's ezt-is hódoltatta,
Koktzejus Nervának tulajdonította
Mas, és így a' dolgot nagy kétségben hatta.

165. Közel e' kö lyuknak tsak nem bé-
mentéhez,

Fordúly Severínó egy Urnak Kertéhez;

Juttsz itt Virgilius temető helyéhez

Laurusokkal rakott, 's fedett Sír földéhez,

Ideje Avernus Tava látásának,

Mellyet Virgilius mond Pokol tavának

'S evező helyének Káron tsólnokjának

Mert vize Akeron folyó Patakjának.

Hofzfa két mért földnyi, 's fele szélefsége;
De vizének olly nagy gözlő bűdösége:

Belé hull a' Madár, nints olly sebefsége;

Meg-fojtya a' tónak Szaga 's mérgefsége.

Nem mezfze Anyánó Tavát ott találod

Közepén fenekét hijába próbálad:

Sok mérges Kigyókkal tele, 's ha vizsgálod,

Gyógyító erejét halván majd tsudálad.

Mert egy mérges Barlang ennek szomszéd-
jában.

(Kutya Barlang neve) ha Marha lyukában

Bé-mégyen, huzzák-ki onnatt fél holtában,

'S e' tó viz az elköz meg-gyógyításában

Lucrynus mérges tó, Arvernus tavával

Egybe vólt erefztve tsatorna árkával

De tizen hat százban föld indulásával

Hegy vetterett közbe árka dugásával

E' táján Bűdös kö egész Hegy láttatik,

Mellyből a' Királynak fok pénz árúttatik;

Erről a' régiék hitték (úgy tartatik)

Ott lakik Vulkánus 's Meny-kő ott fúttatik;

Nappal tátott ízáján fűstít fel-erefzti,

Éjtzaka lángal ég: 's hol jobban merelzri

Más

Más fél ezer láb nyom: ezer a' Kereszti;
Körül egy mért földre dohat ki-terjeszti.

Találz ehez közel még nagyobb tsudára
Természetenek ritka *Usorás Tavára*

Ha ki mit véc belé mindenkor kárára
Fordúl, 's egy része ott marad usorára.

A' Húst ha fontolva tézted a' vizébe
Fél sülve veszed-ki, 's fele mér-ékébe;
Tégy-bé három tojást, 's tekerd- bé, véstébe
Megyen az egyike: Tó vézti részébe.

175. Nem melízze Puzzola Város szom-
szedjában

Találz Labyrinth, a' föld mély gyomrában:
Faklya keil, 's út jegyző Tzérna Gomolyában,
Hogy el-ne-tévedjen ember itt jártában

Még számlálhatatlan ennek a' Szobája
Melly egymásból való, 's abból van formája,

Diana 's Neptunus romlott Kipolnája
Itt van, 's Neró meleg izzasztó Bányája.

Itt a' Tzirzerónak orvos Feredője
Iris vólt a' falán: e' vólt meg-jegyzője

Milyen nyavalyáknak e' víz legítője;
De lett az írgység ennek ki-törője

Nem megyek Tirtola 's Lukrini Bányára;
Amaz száraz, és hév izzasztatására:

Ennek meleg, 's hideg vize látására
Hidegből melegbe hágó gráditsára.

Hagyom az ott most-is látható Házokat,
Körüllöttök Kőből mertzett Bálványokat,

Kik ujjal murattyák az olyan ragokat,
Mellyek hajdon lelték itt orvoiságokat.

180. Tirtolait földre hajolván talályák.
Hívesnek, 's hogy hafznos mindenek meg-
vallyák;

De most ez időben még sem gyakorolyák;
Mert nehéz bé-mentit feletébb utályák.

Kumánál Sybilla Barlangja hírefebb
Hogy Sybilla neve emlékezetesebb
Krisztus születése mert leg-szentségesebb,
'S hogy erről jövendölt, lett nevezetesebb.

Széles, és hoszszan tart ennek bé-menése,
Mondják Kumáig nyúlt ez út vezérlése;
De itt menvén négy szaz, és ötven lépése
Után ha ki meg-áll, 's jobbra leszíz térése.

Talál egy alaton törpe Ajtajára,
Melly nyilik Sybilla szép Kamarájára:
Tizen négy láb nyomni mint fekszik hoszszára,
Nyóltz láb nyom Keresztül a' két oldalára.

Boltozattya sárga arannyal ékeslik:
'S közbe tarkásitva Lazurral kékeslik:
Fala drága termes Klarissal vereslik,
'S ezüst szín Gyöngy-házzal elegy fejereslik

185. Fzen Szohátskának bal oldala mellől,
Más egy Ajtó nyilik, zárja vagyon belől:
Egy Kőből ki-vágott útatska van elől,
Negyven láb nyom hoszfsza; 's négy magossa
felől.

Találsz egy házatskát ennek a' végében:
Más három szoba van ennek környékében;
'S egy kis meleg Tótska ezek egyikében:
Ugy tartják Sybilla itt feredt éltében.
Sok újság vagyon még Puzzola környéken
Kaligula hidja; tenger vize kekén:

'S a' hol Agrippinát meg-ölték mellyékén (7)
 Úgy a' száz Kamara ennek a' vidékén.

De hagyom, tsak szólok tenger főven-
 nyéről,

Melly itt tsudállatos két természetéről:

Apró alatt, 's meleg; vedd-ki fenekéről

Márvány Kőnek mondog, nagy keménységéről.

Tárentom körül van Gyék forma ízabású

Tarántula féreg, igen nagy ártású:

A' kit meg-mar, busong, 's melly gondolko-
 dású;

Tsak tántzal gyógyúl-meg az ilyen marású.

190. Vagyon-is e' tántznak különös notája:

A' mint Papiroszon mutattya Kótája:

(Láttam-is) alkasmas nagy a' szaporája

Izzazthat mint Oláh ugró Batutája.

Ez féreg nem szokott idegent bántani;

Inkább tsak Hazafi embernek ártani;

Okát ennek méltó elmében tartani

Méltó az olvasot ezzel fárasztani.

Mondják: a' szentséget egykor ott hordozván

A' Pap, 's a' Tántzolok tántzot el-nem-hagyván,

Atkúl adta Isten e' férget, maratván

Tsak őket, 's orvosúl tsak a' tántzot adván.

Vegzem az utazást már Olasz Országban

Tsak egygyet fordulok még-is Kajétában

Ta-

(7) Néro Tsászar Annya, ennek mikor meg-
 jövendölték viselős korában, hogy Tsászar lesz
 a' Fiából; de meg-öletti őtet: Azt felelte: ölessen-
 meg bár, tsak uralkodjék. 41 Cento Camerelle O-
 laszul.

Találok újságot ott tenger partján
 'S Tenger partján fekvő repedt Kősziklában
 Lett e' Kősziklának akkor repedése,
 Kristus Urunknak volt mikor szenvedés,
 Templom van: Nyilásnak a' hol végződése;
 'S Kőből metzett grádítt, be erezkedése.

195. Végzem Kajetat-is régi mesejevel
 Híres Dízúó hala vagy-is Delfinjevel
 Ennek nem csak ritka nagy ízelidtségével
 Hanem Urához-is viselt hivségjével.

Írják Ura kézre hogy ezt kerítette,
 Nem vette el eltét, inkább kedveztette:
 Egy hal-tartó tóban külön rekelztette,
 'S naponként annyira meg-fzelidítette.

Hogy mikor kellett nevén meg szállítván,
 Elé-jött, reá-ült, meg-fzenvedte hátán:
 Söt szavához mint egy Kormányhoz szok-
 tatván

Tenge re is ki-ment, ott-is úszkáltatván.

Egykor midőn Gazda útra szandékozna,
 'S hol e jét hajóra hordván fáradozna:
 Bizre-vette Delfin hogy hová tzeleozna.

El-indultak volt már Spanyor Ország felé;
 Vízíza néz a' Gazda, 's szívét tsuda telé
 Hogy láttya Delfinnyét vizen úszni elé;
 Er-is eri hajót, de nem ugrik belé.

200. Az Hajó után úsz, és néha mellőleg,
 Vigad, jádzik, ugrik, vízzel egyenlőleg:
 Néha Komoran néz, 's fordul versenglőleg:
 Gazdával szökésért üstökbe menőleg.

Azomba az Ég-is fellegit mozgattya,
 Indul a' szél, tengert először borzasztya;

Az-

Azután hegy forma habjait hánytattya,
 Vitorlák jármait, 's kötelit szaggattya,
 Már az Arbotz fa-is hasad tsikorgással,
 Mint föld hányó Bika bömből ben zugással:
 Törnek a' gerendák, 's deszkák ropogással,
 Verdeklük a' hajót habok tsattogással.

Nints itt már reménység, estek mind két-
 tségben:

Hajó törés hozott kit kit veszettsegen:
 Ki ide; ki tova, kap az ijedségben;
 De végre jajt kiált; nints más mód ment-
 ségben,

Ekkor a' Delfin-is meg-szánnya a' Gazdát;
 Oda úsz, üllőa fel, fordittya a' hátát.
 Fel-ül: 's ez fordúlván mind követi útát
 Mig nem oda vízi, hol hagyta Kajétát,
 Tsudára méltó ez Delfinnek hívsége.
 Oktalan állatban illy nagy elmétsége,
 El-szökött Urához illy kedve, 's kézsége,
 De már e' mesének illő légyen vége.

III. RÉSZ FRANTZIA OR- SZÁGI RITKASÁGOKRÓL.

Sokat mulatozánk az Olasz Országon:
 Igaz hogy szebb Ország nints-is e' világon:
 De lelünk másutt-is ha kapunk újságon,
 Mert málok-is kapnak a' szép ritkaságon.

Frantzia Országot útunkba találjuk:
Itt mulatásunkat hogy ha nem fajnállyuk,
Tudom ez helyet-is hogy meg-nem-utállyuk,
Szemünk újságokkal mert itt-is táplállyuk.

Itt sem irok a' föld 's Nép természetéről:
A' szent Szék tizen nyóltz Szám Ersekségéről:
Alattok száz tizen egy Püspökségéről:
'S az Ország tizen négy fő Parlamentéről.

Tsak színté jegyzem-fel az olyan dolgokat,
Hol munka, 's természet ki-adták magokat,
Mellyel ditsértetik vagy munkáságokat;
Vagy természetbéli nagy ritkaságokat.

5. Kezdem utazásom Provántz tartományán,
Ennek-is nem felső részén, tsak az allyán:
Paraditsom kerte, azt hinnéd ott járván;
Hanem tudnád hogy az vólt Eufrates táján.

Ebben találtatik a' Salon Várofsa
Itt lett, 's hólt Frantziák egy Nostra Dámusfa.
Híres ember, kinek majd alig vót málfá;
Temetése-is olly, bár akár ki láfá.

Mert Templomba belől van fele részének:
Azért hogy nem tudták, Profétak Szentjének
Tartsák e' ? vagy pedig Ördög edénnyének.

De mások azt mondják maga építette,
'S magát még élteben belé-rekesztette:
Világító kis Métsét abban helyhezttette,
Író eszközeit-is melléjé tétette.

Azért hogy világtól magát el-vonhassá;
'S romlottságit tovább ne tapasztalhassá
De még-is ki-járván ollykor meg-láthassá,
'S jövendöléseit Írásba hagyhassá.

10. Mig élt világ végét vette elméjére.
 'S jövendölte azt tiz 's nyóltz száz eléjére;
 De hibázott láttyuk mert már a' felére
 Értünk, nem tsak, de sőt harmadik részére.

Ha Koporsójában idő az Olajját
 Még el-nem-fogyatta; 's óltotta faklyáját,
 Hogy el végezhetne ott kezdett munkáját,
 Talám adná annak több, és jobb példáját.

Róhna (1) vize partján két Város van
 szemben:

Bukera az egyik Taraskon ellenben
 Rendes dolgot látok ezekről Könyvemben
 Méltó hogy ezt-is bé-foglalyau versemben.

Történt hogy egy ember ott pintzét ásatott
 'Abból a' mint szokás földet ki-hordatott,
 'S apródonként mélyebb ásáshoz fogatott,
 Ásó mint egy vasban ütözni hallatott.

Nézik, 's hát egy nagy vas Ajtóra akadnak;
 Kintses helynek vélvén öröme fakadnak:
 Zárját, vasát, miként rontsák tanakadnak,
 Végre tsak ki-nyittyák, addig iparkodnak.

15. Hát nem kintsre hanem kő lyukra ta-
 lálvak,

Melleyen egy keveset hogy elébb sétálnak
 Irtóztató zugást halván nem próbálnak
 Tovább, sőt rettegve mindnyájan meg-álnak.

Meg-hült benne a' vér, refzketnek, 's úgy
 vagynak

Mint erős hidegben a' kik majd meg-fagynak:
 d 5 Fut-

---

(1) Le Rhone Deákül Rhodanus.

Futnak a' Tanátshoz, 's el semmit nem hagynak
A' mivel a' dolgot képzelteffék nagynak.

Nem vészi Tanáts-is dolgot tsak tréfára,
Remélvén a' Kintsnek hogy léfzen Sáfára;
Egy fogja vólt; a' ki ítélterett fára
Ennek meg-kegyelmez tsak mennyen próbára,

Örült a' izegény rab, hogy életre térhet,
Kemény rabságból-is szabadúlást érhet,
Felel; Tanáts tölle hogy ollyat nem kérhet,
Mellyet meg-tagadjon, ha tsak hozzá férhet.

El-mégyen próbálni szerentse kotzkáját:
Jobb Kezébe vévén öklelő dárdáját,
Balba szövétneke lobogó fáklyáját;
Bé-m,gyen a' lyukba 's megszsze hagyja száját,
20. De meg-retten; 's meg-áll, nem mert to-
vább meenni:

Ordit a' lyuk, retteg, meg-tér, mit tud tenni?
Mond: kézebb nyakára Hohér palloft venni
Mint e' lyukban Ördög martalékja lenni.

Meg-térvén a' Tanáts tölle kérdezkedett:
Miért lyukba bellyebb hogy nem verekedett?
Felelt: hogy a' Zugás szörnyen nevedett.
Pokol az! és örvend hogy meg-menekedett

A' Tanáts ugyan tsak újra meg-biztattya:
Ne féljen, nem Pokol a' mi irtóztattya;
De pénzel-is bőven meg-jutalmaztattya.

El-is ment, de más nap még-is meg-nyu-
godott,

El-bádjadt testének mig ujjulást adott:
Bé-ment, 's a' Zugás közt annyira bátrodott,
Hogy végig ment, 's ott más Ajtóra akadott.

Hirt viit a' Tanátsnak, 's meg-ajándékozták,
Minéu az Ajtó, hogy meg-tudakoztak,
Monda: mint az eisöt a' Szerént vasáztak:
Kopogato t rajta de meg-nem-nyitottak.

25. Hivattya a' Tanáts a' főbb Mellereket,
Nógattya hozzák-el jobb jobb miv-szereket:
Nyílsák fel: nem merik: vagy hogy tsak félteket
Mutatryák, hogy lelyek több nyereségeket.

Vegre a' Tanátsból nekik azt ígerik,
A' Kíns hufzon ötöd részét nekik merik:
Ekkor olztán egy mást unszolyák, és kérik,
El-mennek; fel-nyitryák.. 's vegeket el-érik.

De nem lelnek Kíntset a' miképpen vélték
Talam el-hibáztak magokban itétek:
Elöl, hátúl, jobbra 's balra keresgéltek
Deni ts tsak Bukerát előttök szemlélték.

Akkor vézlik éltre, hogy e' félelmes Bólt,
Melly bea' ki bé-ment, úgy jött-ki mint fél hólt,
Nem egyéb, hanem föld alát menő út vólt;
Mellyen egyik Város a' másikhoz járólt.

Akkor talályák-fel okát a' Zugásnak
Hogy a' viz felette folyván hóltózásnak;
Kő forgató árja a' sebes folyásnak
Neveli erejét lyukba a' hangzásnak.

30 Azt tartryák mivesi már Taraskónának
Hufzon ötöd része övek Bukerának,
De Tanáts nem állott meg-fogadásának,
Nints vége, 's nem-is leltiz e' Per folyásának
Elébb ha mendegelsz Ar es Várofsában,
Mégy nyóltz egy Hasal lett gyermekek

házában:

Kilentz

Kilentz vólt, de nyóltzát ől ő szándékában
Anyoktól el-vették, 's nőttek ez Honnyában.

Irák egy Koldusnét hármas gyermekekkel
Köldúlgatván széllyel, egy hafsál lettekkel,
Kurvázta ez Aszszony motskos beszédekkel
Szóllván: jámbor úgy mond nem jár illy ter-
hekkel.

Mellyért ez lett hozzá átka szegénykének
Mennyi szokott lenni malattza Emének;
Ő is annyi számát szűllye gyermekének,
'S így kilentz gyermeke lett a' Menyetskének.

Nagyobb példa esett még Hollandiában
Egy még most-is hires Ur-Aszszony várában:
Mert a' mennyi nap van esztendő folytában,
Annyi gyermeket szült egy beteg Agyában.

35. Híres szent Maximin üveg Poharával;
Vagy is fenn nyakában szoros Korsójával,
Ebben vize Kristály szín tisztaságával
'S vízbe úzó sötét sok morsalékjával.

Vize ez, és vére Kristus oldalának;
Mellyek folytak nyomán öklelő dárdának;
Itt vagyon feje-is a' Szent Magdolnának,
Van ezekre gondja egy Jákóbitának.

Innét lehet menni Pusztaság földére
Négy órányi utat Szent Bálme helyére,
Szent Magdolna Aszszony hogy meg-tért
végtére;

Penitentziát itt tartott vénségére.

Ez helyet a' hegyből buzgó viz folyása
Mindenütt fel-vette, 's itt van tós állása;
Tsak közbe van egy kis száraz maradása,
'S ott vólt szent Magdolna fekvése, 's hálása,
Egre

Égre nyúló magas kő szál van mellette,
Hol a' szent Angyalok strásáltak felette:
Enni-is ök vittek, 's magát így kellett
Istennél, hogy bűnét elő beszéltette.

40. Hires Marsilia sok gazdag kíntszével
'S Nap-keletre terjedt kereskedésével:
De híres Temploma Szent Lázár testével;
Nagy volt a' Tsuda is oda vitelével.

Mert a' Kereszténység mikor üldöztetett,
Lázár Nénnyeivel fogságra vitetett,
Magdolna 's Márhával hajóba vettetett,
'S tengerre Hajósok nélkül eresztetett.

Vitorlák és Kormány nélkül csak lebegtek,
El-hagyott voltokon busongván rebegtek,
Tenger lészén Sirjok, azon keseregtek,
Mig Mársiliához végre evézgettek.

Ott tsendes Rév parton Hajó hogy meg-
állott,

Lázár Nénnyeivel a' Városba szállott
Evangyéliumot ottan predikállott;
Püspök lett, 's szolgálni hóltignem fajnállott.

Fgy kisdud ember-is volt Mársiliában
Borduni: csak négy láb a' magasságában;
De feje egy láb nyom volt hosszúságában
'S három láb nyom körül mérve abrónsában.

45. Ha a' nagy fő után járna az észesség,
Fézkére lelt volna ebben a' Böltsefség
De ritka nagy főben az elmés sebesség;
Mert meg-ízélyed benne az erő 's nyersesség.

Erre-is találtam rólla olvaftomba,
Nagy fejébe velő nagy volt, és oromba:
Együ-

Fgyűgyű esze-is hevert füst, 's Koromba:
Borduinak hívják most-is ki-goromba.

Hagyom Orániát 'sott a' régi Tzirkust (2)
Tzimbrus meg-győzésén pompázott Máriust (3)
'S véle egy szekérben űlt társát Katullust
'S még most-is fenn látrzó triumphalis Arkust.

A' Delfinátusba tsak álrál sétalok,
Ott is újságokat, mint másutt, visgálok;
Mert nagy és aprókat ott bőven talállok
A' többi közt nagyobb hét tsudát számlálok.

Grenobelhez közel egy Torony iratik
A' hol semmi mérges állat nem lakhatik.
Sőt még m's helyről-is ha oda hordatik
El-hal, meg-nem marad, 's meg-nem-tartathatik

50. Ez tulajdonsága vólt Páris földének,
Hogy mérges állatok ott meg-ne-élnének:
Ez oka a' Torony Pariset nevének,
Mintha mondattatnék Páris kis részének.

Oka északi szél; melly itt fú hideget;
Mérges állat pedig kedvel tsak meleget:
Vagy az Esion fű mellyet irr eleget
Terem a' föld öli a' mérges ferezet.

Második tsuda egy nagy hegynék állása
Tetejével vilzszas alá fordulása;
Mellynek az allyánál vagyon szorúlása
'S fel felé mind nagyobb, nagy bb tázúlása.

A' Süveg Nádmézer mintha terejével
Földre forditanád, 's égre fenekével,

Irtóz-

---

(2) Kerek játék néző hely vólt a' Rómaiaknál.

(3) Római fő hadi Vezér vólt.

Irtóznál ezt nézni, 's félnél le-estével
 Hogy meg-öl, 's el-temet rád szakadt terhével
 Még-is nyóltzad Károly Frantzok Kirá-
 lyának

Engedtek Tifztyei Parantsolattyának
 (Bopre a' Kapitány 'Tüb fő lovászfőzának
 Neve) 's módját lelték fel-menő urtyának

55. Vóltak vélek még más vakmerő em-
 berek:

Vólt egy Pap-is, és más jó mérész mesterek,
 De nem tudja senki mi vólt a' miszerek;

Jól lehet azután próbálták ezerek

Ezek hol az útat jobbnak ítéltették,
 Hegybe az Lajtorját rendel úgy helyhették,
 Mig fél mért földnyire magassan vihettek,
 És a' Hegy tetejét végre elérhették.

Találtak a' tetőn szép tágas térséget,
 Fél mért földnyi hoszizú, 's keskenyb me-
 zőséget,

Jó forrást, mellytől vett a' Rét nedvetséget;
 Egy sereg vad Ketske élre az Helységet.

De kérdés hogy ment-fel oda a' vad Ketske?
 Mert szárnyon nem repült mint a' nyári fetske:

Tserépből sem kente Ördögös Menyerske:
 Talám tsak alatta forvadt ez hegyerske.

A' fel-ment emberek ott hat nap mulattak:
 Pappal ki vellek vólt Misét szolgáltattak:

Jelül három magas Keresztet állattak:

De már nem láttzanak, régen le-hullattak.

60. Közötte ez Hegynek 's a' le-irt To-
 ronynak,

Lásd harmad tsudáját a' Dellinátusnak,

Ta-

Találod buzgását itt egy forró Kútnak
És azt fel-forraló tüzes lángú útnak.

Vagyon ez a' forrás egy hegy oldalában:
Nyárban-is havat láttsz ennek homlokában,
Melly jól lehet Délre mutat állásában
Fenn hideg: a' tüzet tartya derekában.

E' tűz négy láb nyomni földnek lepi száját:
Veres, fejér, kék szín, változtattya lángját;
Meg-óltya, ki tartya ott égő fáklyáját;
Meg-gyújtja fáklyának el-aludt tsutkáját.

Ez a' mint útyában a' forrást találja
Nem gyújtja vizét csak forróvá tsinálja:
Süriti, zavarja, 's Bűdösége szállja;
Némelly főzni nálla érkét-is próbálja.

Negyedik Száz-szenás szép Tartományában,
Tsuda két termés kö-Kád kö Barlangjában
Üres mind a' kettő esztendő folytában;
De még-is vizet von, egy nap ő magában

65. Nints lyuk sem hasadás sohol a' Kő-
sziklán;

De még-is mindenkor három Király napján
Viz fakad béléjek, mellyen a' nép kapván
Jövendől, föld termés jelel ezt tartván.

Mert ha egyiknek van nagy tellyesedése,
Bizonyos szöllőnek hogy leszsz hőv termése
Ha a' másnak (tudják ők) nagyobb telése,
Akkor Gabonának lesz bővölkedése.

De a' víz ő benne sokáig nem marad;
Mert valamint csak hogy azon egy nap árad,
Ugy más nap magában fenékgig el-szárad,
Elméd okán bámúl, 's csak hijába fárad.

Azon Tartomány ad tsudát ötödiket:
 Mert Hégyein találz szép ritka köveket
 Fejér, szürkés, kerek, és gömbölyűeket;
 Aprókat, Simakat, 's igen fényeseket.

Nagy halzon van ezek orvos erejekben:
 Mert ha fáznak, vagy mi gaz hullott sze-
 mekben;

Tétetvén a' két szem-pillantó bőrökben
 Gyógyittyák, 's tisztittyák, sik hömpölygés-
 sekben.

70. Nem meszfe Briánszon hatodik tsudája,
 Mellyet ad előkbe fánn termő Mannája
 És a' melly ezt termi a' Mélézes fája;
 Talám ilyenből vólt Moses frigy ládája.

Mert a' mi iratik tőlle Sittim-fáról;
 'S mástól Romaiak régi larixáról
 Ditsértetik ez-is olly tartóságáról,
 Nem rágja, 's nem sepersz itt port szú lyú-
 káról.

Tüztől - is ez könnyen meg-nem égettetik:
 Sem vízbe állástól el-nem-fenyveztetik;
 És ha melly Asztalos munkába tétetik,
 A' hofzfas időtől ugyan frifseltetik.

Egyenes magalsa mint a' tenyőfának:
 Virága, 's gyümöltse, nints semmi Ágának:
 Ritkább a' levele; 's az új nyilásának
 Mozdulattya oka, a' vén hullásának.

Egész télen által meg-tartya zöldtséget;
 Nyárba mikor érzi Augustus hévségét.
 Akkor mutattya-ki tsudája szépségét,
 Again gyöngyellő Mannája bővségét,

75. Ekkor mintha éjjel az ég harmatozná
 A' Mannát, 's termését, a' harmat okozná;
 Reggel míg sugárit a' Nap fel-nem-hozná
 Rakodtak ágai; mintha Gyöngy bimbozná.

De nem harmat hanem a' fa izzadása,
 Nappali hévségtől lett meg-mozdúlása;
 'S vékony ágak végén ki-takarodása,
 És ott Gyanta Gyöngy-é-való száradása:

Halál veritékje ez a' kis Agaknak:
 Mert oka végképpen el-száradásoknak,
 Tavasz az ideje más újjulásoknak;
 'S csak az egy Augustus Manna hozásoknak.

De mikor Mannának vagyon nagy hővsége,
 Vagyon Gabonának terméketlensége:
 Manna kíván 's első nedvelsége
 Nem lévén, érkezik Gabona szűksége.

Vagyon még e' fának ritka orvossága:
 Mert ágát 's levelét, Doctor tudósága
 Kigyóval meg-főzven, nagy hathatósága
 Által, tisztúl ember rút bélpoklósága.

80. De nem olly ez Manna, mint a' 'Sidó-
 ságnak

Adott vólt az Isten, földén pusztaságnak:
 Mert ott csak egy napja vólt a' tartóságnak;
 Itt hosszú ideje az állandóságnak.

Azomban a' 'Sidók minden nap szedhették
 A' Mannát, 's Kenyérül minden nap ehették
 De ezt a' mint régen már meg-jegyezhatték,
 Kis Afzszony haván kül, málszor nem lel-
 hették.

Grenöbeltől térvén a' Lion úttyára,
 Találsz Szűz szent Afzszony híres Barlangjára
 Hatvan öt szélly, ötven a' magalságára:
 Három száz lépést tart elé a' hozszára.

Szája belyebb bellyebb mind tsak keskenyedik,
 De ott-is leg-öszvébb a' hol ereszkedik,
 Nyilása annyira még ki-terjeszkedik,
 Tíz ember széllyt fogván, hogy bé-verekedik,
 Benn mintha természet hánná mesterségét,
 'S a' víz szöktetésben tanúlt böltsefségét,
 Önti Kösziklából vize sebefségét,
 'S tölti körös környül Kövek öblöségét.

85. Mert tart ötven, avagy hatvan E-
 dénykéker,

Mint meg annyi köből vágott Medentzéket:
 Ezeknek egy forrás ad mind tölteléket.
 Tsak a' szép kertekben látni efféleket.

Más egy forrás vagyon Barlang közepében:
 Fellyül ereszt vizet egy Ofzlop mentében;
 All ez mintha volna Síma metzésében,
 Tizen hat láb hozszú, 's hat láb mélly Tsé-
 szében.

Ofzlop termés böltöt tart fenn úgy mu-
 tattyá,

Kerek, hézag, nintsen semmi órmózattyá.
 Ez Bölt vizét Ofzlop környékén tsorgattyá,
 'S attól van Ofzlopnak szép psllérozattyá.

Viz alsó tsészében hogy bé-húll végtére,
 Meg-alszik, 's Követskét hányá fenekére:
 Vélnéd némelley Nádméz-Borsó a' színcre,
 Ha ragni nem vennéd a' fogad élére.

Ezer lépéft bellyebb juttsz egy tágas tóhoz,
Tiszta kies, és szem tsíkládozózatóhoz,
Hogy végére járhasz arra indítóhoz ;
De holmi jelekkel meg-tartóztatóhoz.

90. Mert hajók romlásit a' szelén mutattya;
Dirib darab fájit vízzel tsapdostattya;
Mellyel a' nézőnek haját borzaxtattya,
Ha próbál hogy úgy járt, így okoskodtattya.

Hogy Király volt első Ferentz az időben
Ezer öt száz, harmintz, és nyóltz elztendőben,
Erről-is hogy híre légyen jövendőben,
Próbált, de próbája ment tsak veszendőben,

Készített két hajót könnyű épülettel:
Szélefst, és alatsont deszka kerülettel:
Fáklya, métsel, úti, 's fegyver készülettel;
Rá ült maga, Uri sok Anya szülöttel.

Mennek az üres hegy tó lépre térségenn,
Világnak fáklyák annak letétrtségenn,
Ifzonyodnak viznek néhol a' mélységenn,
Néhol Hajót alig bíró tsekélységenn.

Hogy egy mért földet tart széle ki-tanul-
lyák;

De hofszza mennyire nyúlik nem tanályák:
Mert a' mint egyenes úsztokba visgályák:
Rémitő zugását hegynek 's viznek halyák.

95. A' zugás hangzási nőttön nevedeknek
Minél a' hajókkal bellyebb verekednek,
Meg-terennek azon, 's ottan tsendesednek;
Hajók oldaláról meddig deszkát szednek.

Meg-rakják azt sűrűn fáklya világlátsal,
'S botsáttják a' meről viz ijeszt zugátsal;

Ezt

Ez, mint hogy arra vólt sebesebb folyással;
El-kapja, oda leszsz egy szempillantással,

Ekkor Király 's véle népei el-húlnak;

Még a' székeken-is reszketéssel ülnek:

Örvénybe kapatnak attól el-rémülnek;

Azért honnan jöttek-meg oda térülnek.

Hogy ez lett azután majd száz eiztendővel,

Marin Antal nevű egy Pap új erővel,

Készített kis lapos Hajót evezővel

'S rá ült egy néhány jó meg hitt kísézővel.

Szélére hozszára addig hajókázott,

Mig végét el-érte, 's el-nem-tetővázott,

Hozszára egy mért földnyi ha tsak nem hibázott:

Mert a' mérés közben élével kotzkázott.

100. Mint hogy a' Tó amott feneketlen
olly mély;

Itt a' Hajót kézen hordozták olly rsekély;

Nehol vizre fellyül úgy függött a' Kö-szély,

Le-fekve ment fejét hogy ne érje veszély.

Víznek kösziklából vagy on ki-buzgása;

'S egy Kerek kö lyukon omló harsogása;

Ennek felyül alá hulló tsattagása

Tészti, hogy hallatik Tó színén zugása.

Ez hét tsudát látván, menny Valentziába:

Oriás testet lesz Jakab Templomába:

Tízet öt láb nyomni, a' hozszárúságába:

Nénelly tsontyát vitték Király Tárházába

A' szent Peterenél más test találtatott,

Arany 's drága gyöngyel melly vólt tzifráz-
tatott:

Egész vólt, Koporsó de hogy fel-nyittatott

Aér férvén hozzá porrá oszlattatott.

Justina szerentsés Anyja illy rendében
Foglalt Deák Iránt, lelték a' 'Sélyében.
'S meg-nyugodtak immár ennek értelmében,
Justina Tsáczárné hogy volt életében.

Nézz Kapuhoz közel szent Félix Tornyára:
Lásd mint temérdekül fel-felé nyúltára,
Irák: mikor felix jött a' Kapujára,
Meg-hajlott a' Torony szent imadására.

Ionett tovább menvén vizlek Viennához,
De nem Austriai, hanem Frantziához:
Még ma-is látható Pilátus Tornyához
'S ott Tiberiustól rendelt fog-házához.

Látni szomszédjában föld omlott mélységét,
Mellybe (nem bírhatván szíve nehézségét)
Ugrott a' Pilátus, 's érte veszettségét,
Tobbnyíre kő dállya szája veremségét.

Pilátusnak a' más Pontzius, nevéről,
Jö holmi elmémre Pontziás széléről:
Mely jö Níon (24) helység kösziklás hegyéről;
'S ennek szorofs szájú mély repedéséről.

Hogy feneket ériék lokan próbálgatták,
Ónas Sínórjokat bele borsátgatták;
De nem érték: 's végre száját bé dugatták
Két, vagy nyóltz hónapig dugva tartogatták.

110 Látván a' természet nagy meg-változását
Mindenféle termes meg-rekedt folyását:
Olaj, Szőlő, gyümölts fáknak hervadását
Fel-nyitották a' szél szabados járását.

Ugyan

Ugyan ott Niónnál egy Hidat láthatni,
 O, betű formáját méltán tsúdálhatni:
 Római munka vólt a' mint gyaníthatni;
 De fundamentomat ki - nem tanulhatni.

Mert víz, 's föld alatt is ízorúl, 's gömbö-
 lyedik,

Golyóbís formára onnat nevekedik ;
 A' víznek ízínére meddíg emelkedik,
 És azon félyül is egybe kerekedik.

Az egész Hídnak tsak egy abróns hajtása ;
 De felének vízbe 's földbe van rakása.
 Go yóbís közepén a' víznek folyása ;
 'S ez lyúk az O betű munkás ki - rakása.

Tovább Tolosánál mehettz oly pínzében,
 Hogy a' mely hólt testet temetnek földében,
 El - forvad, 's porrá leszsz bel'öül a' bőrében ;
 De böre, 's formája marad épségében

115. Innét Bezíerbe ha ki létalhatnék
 Föld ízép kiefségén ottan vigadhatnék,
 Ugy tartják ez helyről bátran mondathatnék,
 Hogy ha földön lakna Isten ott lakhatnék.

Híres Montpellyier főbb oskolájáról ;
 'S ott hajdon Rabele tudós Doktoráról
 Híres ez fok nyelven tanúlt szóllásáról,
 'S azzal Tanulóknak használt trefájáról.

Mert Szabadságoknak régi rendtartását
 Meg - bontváu a' Király, 's tévén változását :
 Rabele vette fel - ügyek folytatását,
 Tévéen köntöfsének tsufos ujjítását.

A' Kantzellarius Kapujához mégyen,
 Hogy Audientziát e' nagy Urtól végyen.

Nézi kapunn álló 's kéttséges mit tégyen :
 Meg-tartya; nem tudván Bolond, vagy ki-légyen.

Kérde ki? 'S Rábele deákút felelvén
 Nem érti: meg-fordúl, 's el-fút másért menvén
 El-jö az is; akkor görögül beszélvén
 A' sem tudott ízólni a' Rábele nyelvén.

120. Görögül tudót hív, de akkor 'Sdóul
 Szóll: majd ha 'Sidó jött, ugy Arabiáúl;
 Másnak szeretsenül 's majd Fenitziáúl,
 És így mind állottak előtte némaúl.

Kantzelláriúsnak végre' bé-mondatik,
 Magz eleiben kitöl botsáttatik:
 Ot Frantziáúl szóll, 's jól meg-hallgattatik;
 'S illy elmésdolgaért jó válafz adatik

Trefás volt 's hogy meg-hólt, és el-temet-
 tetett

Emlékezetére illy írás tétetett:
 Plu ó! Országodban lenki nem nevetett;
 Nevet már Rábele hogy oda mehetett

Sok Montpellierbe régiség munkája,
 Azért mondja rólla a' tudósok szája,
 Hogy ő a' Római szép munkák summája:
 Szent Privatus Kertye annak egy példája.

Jupiter kö képe Burdó várofsában;
 'S Adorján Császár van egy Ur házában;
 De Szent Severrínnek szentelt Templomában,
 Ké öblös kö mehet a' 'Tsudák számában.

125. Mert a' Hóld Tányéra mint nő 's te-
 lyefedik;

Vagy fogyván tsorbával szarva hegyefedik:
 Ugy kövekben a' víz Hóldal egyefedik
 'S nő avval, és annak fogytán kevesedik.

Ki Perigüöbe menni vágyakozik,
 Várostól két mért föld útra ha távozik,
 Víze kövé váló kutra találkozik ;
 'S a' miként kívánnya oly formán változik..

Közel Miramontnak találíz kö lyukára,
 (Öt vagy hat mért földet melly tart a hoizlzára)
 Abban Házok földé kotzkás rakására
 'S régiek munkason feltett óltarára.

Sok szép forrásoknak van abban hövsége :
 A' végén kereftül foly víz febelsege :
 Huszonhat láb nyomni ennek szelelsege :
 Nem mert még rá menni tenki mérészsege.

Bár láttalsék vízen túl roppant tér mező ;
 De nem taláztatott még által evező :
 Sem hogy próbált vólna, azzal kérkedező ;
 Nem hogy népesitné arra ígyekező.

130. Sarlátba tarratik Kriřtus Lepedője,
 A' melly Szent Testének vólt be-fedezője ;
 Arimathiai Jósef hogy vévője
 Vólt koporsójának, 's abban bé rejtője.

Nints málla Liburnó hömpölgő vizének :
 Makáres jelentő szava a' nevének :
 Szokott időn, Tenger helye ki költének ;
 'S Dordognya folyó víz uttya fel-mentének.

Itt forog fel 's felé hordo hömpölygéllel ;
 Zúgó Keréknél - is gyorsabb kevergéllel :
 Három mért földnyíre el-halló zengéllel,
 Mindenütt partott tart, nintsen kerengéllel.

Ezért Hajósok is ha zugását halyák,
 El-térnek part mellől, 's víz közepét állják :
 Vad Rézték, 's Hattyúk-is, kik víz színét szállják
 El-hagyják a' vizet 's a' mezőt strásályák.

Ruergének nem ládd egyébb ritkaságát,
 Hanem egy Toronynak ritka magasságát;
 Nints párja bár járd-el a' Frantzok Országát;
 Nints a' melly fel-érje ennek munkáságát.

175. Klermondba fok 'Sinat volt régi időben.
 Most nagyobb újsága szorult egy Kút főben,
 Kövé válik a' viz földre esendőben;
 Természet nagy munkát vitt véghez e' köben.

Mert Hid lett belőlle mellynek hosszúsága
 Harmintz hat öl, 's nyóltz a' Széle tágalsága;
 Van ehez temérdek hat öt vastagsága:
 Király el-ment látni olly a' ritkasága.

Kevély Rion a' szent Amable fogával:
 Minden mérges marást gyógyító hasznával;
 Gazdag Piis a' szent Szüz Képe formájával;
 Ennek Tzedrus fábót lett alkotmányával.

Köz nép nem tudója az idők számának,
 Egy o Testamentumbéli Profétának
 Adja tiszteségét a' Kép munkájának,
 Úgy tartván Szent Josef ez fogta Áttsának
 Lion Város Vendég fogadó Házában
 Oratzió metzve van kér Réz Táblában:
 Tanáts előtt mondta Klaudius Romában;
 Liont, 's Frantzot végye hogy társaságában.

140. Sokak itt Romai Régiség munkáji,
 Föld alatt el-huzott Vizek tsatornáji:
 Tsászárok rakásra omlott Palotáji;
 Kér egymást szeretők Koporsó ládái.

Kik Herodesének 's Herodiásének
 Gondollyák; kik pedig lenni másokének,
 Ezymást úgy kedvellet Barátosokének,
 Hogy szüzelségeket tartsák magokének.

Van

Van még igen nagy kő, melly szép mér-
lektéssel,

A' Közép pontyára lett helyhétetével;

All, egy telé-is nem hajlandó düleléssel:

De el-mozdítád csak egy új illeteivel.

Frantz Ország Poetu nagy Tartományában

Poetyier Város leg főbb Templomában

Látiz újságot a' Szent Péter Izakállában;

Melly van az Erekyék izentseg tartójában.

Fél mért földre ettől van egy Kő tsudája:

Iszonyú nagy merő Colosus formája:

Nagy vólt mind vágása, 's vivese munkája

Tsuda a' mint beszéll erről Község Izája:

145. Pantagruel, ki ezt vágta, 's kélizette

Más egy ki-irását a' Köre metzette (4)

De ezt izent Aldegond a' fejére tette

'S annak Oszlopaít a' Kezébe vette.

Ment a' helyre hol most áll, egyet el-ejtvén:

Utánna Sondorló Ördög azt meg sejtven,

Fel-vézi a' hullott Oizlopot, el-rejtvén;

Szokott mesterségét itt-is nem felejtven.

De ámbár egyikét a' szent el-húllatta,

A' Követ a' négyre még-is fel-állatta;

Igy ötödik vesztét ámbár fajnállotta:

De még-is szégyenét az Ördög vallotta.

Mert jól lehet a' négy Közibe helyhette:

De olly magafságra soha nem vehette

Hogy a' Követ érje; 's akár mint vethette

Ezzel a' négy terhét csak nem segíthette,

Szent

---

(4) Hi elapis ingentem superat gravitata Col-
lufsum, Ponder-is et grande fidera mole petit.

Szent Máló Várofsa tart jeles őrzőket:
 Nagy Szelindékeket tiz, 's tizenkettőket
 Ki-erelztnek estve, kik a' Lezzengőket
 Fogdofsák, 's szaggattyák, mint a' kar tévőket,
 150. Harang szó jel adas az el-botsátásra,
 Nints idő azon túl úttzán sétalásra :
 Mert járnak a' Kútyák, 's szoktak prédálásra,
 Mindent loznak, rágnak; kézsek martzong-
 lasra.

Van még egy pár Holló ugyan ez lzigetben
 Nem hihedd erről mi van emlékezerben
 Nem többül sem nem fogy, mint vóltak Kezdetben.
 Nints illy kettős Madár több a' természetben,
 Ugyan-is ha egyik jút halál végére,
 Bár feukit sem hívnak a' temettségre;
 De ki terjed híre sok Nemzetségre,
 Seregenként jönnek az örökségre.

Nints Levél, de még-is mint Vérek úgy
 állnak:

Nem tudják kit illet, de mint prætendálnak:
 Nints Törvény, tsatsogva még-is allegálnak:
 Végre tsak Kard, ki Kard így deliberálnak.

Kitől a' mint lehet űzi tsatázását:

Hegyes órral téfzi tsipését, marását:
 'S a' ki nem állhattya gyakor tollazását,
 Lyuggatott bőrével vélzi szaladását.

155. Így a' ki erősebb 's a' mást el-hajt-
 hattya

Magva szakadt Jószág azé 's a' birhattya.
 Nints ott Potentzia ha el foglalhattya:
 Maga magát bátran abba iktathattya.

Meg-

Meg-marad a' nyertes Holló a' Jófzágban;
Él a' más Társával egyes Barátságban;
De élnek-é kerten nyájas Házasságban?
Ezt még nem hallhattam, nints ez az újságban.
Találsz tovább egy Tót, Vándom Hertzeg-
ségben

Hét eztendőig tart vize tellyességben:
Hétig szárazon áll, nem tsak nints bövségben:
'S ekkor szakadt gödrök látnak a' mélységben.

Lakólok a' Víz nem elmélkedéséről,
Vagy annak meg-szálló erefszkedéséről,
Jövendölnek termés bővölködéséről;
Avagy pedig annak szükölködéséről.

De láfluk hol lakik a' Frantzok Királya?
Mert ez helynek mását senki nem találja:
Páris ez: meg-nézni senki ne sajnálja,
Mert nagy és szép voltát a' Világ tsúdálja.

160. Hivják-is Városok Király Alfzonyának;
Töllem-is végyed ezt szépség summájának;
Mert részenként minden fok tzifraságának
Egész könyv kelletnék a' le-írásának.

El mezöllöm tehát munkás betsefségét;
Irom rövideden tsak a' régiségét:
Rómánál-is felyebb hajtó időfségét:
Egy szóval illetem osztrán népességét:

Irják: elébb mint sem Noé halálozott,
Páris építéfe hogy ki nyilatkozott.
El-roppant hely akkor fundamentomozott;
De ékesírésén fok Király dolgozott.

Igaz, hogy Rómánál régibb idejére;
'S nagyobb három ezer nyöltz száz lépésére;
Ho-

Holott Róma húsz és három ezerére
 Ötven lépeft kíván a' kerületére.

Hatvan három száma Város piattzának,
 (Böain itt a' kelye a' Nesze 's Adízfának;
 Hát még a' nyóltz száz és harmincz szám ut-
 tának,

Ki tudná lok féle hajtásit rántzának
 165. Ötven egy Temploma ékesült Tor-
 nyokkal

Rakottak kintsekkel ezüst, 's aranyokkal.
 Húsz és harmincz ezer Férfi 's aszszonyokkal
 Jár: mindenbe bő nép. Er Tartományokkal.

Nints kö fal kerítés az Erőtségében;
 Mert tíz mért föld tarto környék helységében
 Tíz ezer Falú, Vár, 's Város népségében,
 Többet bízik mint fal temérdekségében.

Ez Vidékben vagyon a' híres Verfzály a'
 Leg-főbb mulattságát hol Király találja.
 Vizi mesterségét ha ki meg-visgálja
 Világ hét tsudáji közibe számlálja.

Nyóltz napokat itten bátran mu'athatni;
 Mindennek végére még-is nem járhatni,
 Kép írást, faragást, márványzást, láthatni.
 Olyakat, szépségét hogy le-nem írhatni.

Szépség mellett tsuda nagy tágaságára:
 Jút böv szállás Király, 's egész udvarára:
 Királyi Vérből jött Hertzegek számára
 Követek, 's a' belsőbb Secretáriára.

170. De hagyom ezt, 's vízi mesterségre
 térek;

Kastély írásához mert fogni nem mérek,

A' víz szökéséhez talám inkább férek;
Alatson elnémmei a' meddig fel-érek.

A' Vértzálya földé száraz volt, 's vizetlen;
Azért termésre-is gyarló, 's süketlen;
Régi roszsz Kastélya gyenge, 's építetlen;
Azért mulattságra illetlen, 's kedvetlen.

Ezt nagy Lajos Király földig le-rontotta,
'S helyében a' betses Udvar állította;
Székvána folyóból vizét szakasztotta,
'S földben rakott Válún kertbe botsátotta

Meg-hozta a' fok viz a' földnek termését,
Virág, Plánták, 's fáknak bőv gyümölcstözését;
Mert ha meg eresztik minden Víz szökését,
Tenger az, és nem kert. úgy adja képzését.

Szakad e' Szökő viz fokféle formákra.

Két melyékén víz fal mutató Utrákra:
Szivárvány Sátorzat, 's Bólt hajtásotokra;
'S víz buborék forma halmos dombotokra.

175. Ez fok víz lövellő Tsöknek járásait,
A' víznek ezekben széllyel folyásait,
Hely tartás, vagy ha kell meg-irsdulásait,
Egy alkotvány bírja minden mozgásait.

Tart ez az alkotvány tizen négy Kerekets
Húszon nyóltz felé lásd dolgozni ezeket:
Mert hajnak húsz erős lánzt készületeket,
's nyóltz viz meritő, 's tartó edényeket.

Fel-felé hajtya ez a' víznek folyását,
Még rendel harmintz hat Kapú hóltozását
Meg-hágja, 's el-éri Hegy-tető állását,
Tévén öt száz hatvan láb nyom utazását.

Innét van a' Kertbe a' Tsök meg-telések;
Hogy magasról szálnak magas a' szökések

Ugy

Úgy szöknek, 's olly móddal, mint vólt in-
tézések

De Vill 's Harnekinnak (45) nagy mester-
kedések.

Szent Pfermén a' Király más mulató helye,
Hová hogy terhes gond a' felyét ne tellye,
'S unalmat hozó bú a' szívét ne kellye,
Fordúl néha, hogy ott mulattságát le lye.

180. Vagyon e' Királyi Vár-épületében,
Föld alatt egy Barlang kö kerületében,
Orfeusnak Képe olly készületében
Hogy lantot vör, 's mikor van Zendülerében

A' Nóták számra mért verését fejével
Rá intí, 's rá ropja, ingatott testével:
Követi ezt sok Vad állat seregével,
'S mutattya örömet ugrása jelével.

Fák, 's a' Kősziklák is, mellyek ott rakattak
Tombolnak, ugrástól mintegy meg-szakadtak:
Mutattják öröme hogy ök-is fokadtak;
Illy musika szóra mert még nem akadtak.

Ki-ván itt tsinálva Pokolnak mélysége:
Ki Paradítsomnak fénylő ditsősége:
Föld, viz, levegő ég, 's nagy Ég külömsége:
Vélnéd tündér Ország, olly ennek szépsége.

Hagyom Márlit híres nagy Vadálzat-
tyával:

Fonteneblét gyakor vizü forrásával,
'S Királynak kilentz' száz tzífra szobájával,
Hol tölti idejét szép mulattságával.

185. Mennyünk szent Denesre intézvén
útunkat,

Ne álljunk, 's restségnek ne adjuk magunkat:
Kövefsük ritkaság kereső dőlunkat;
Hogy evel-is érjük közelebb tzelunkat.

De még Alinkurtnál álljunk meg egy Mesénn,
Mely van három testnek írva temetésenn:
El mondom: de ne törd fejed meg értésenn:
Meg - is fejrem, hogy ne fáradj fel-fejtésenn.

„ Itt fekszik a' Fiú ő édes Annyával:
„ Itt fekszik a' Leány öt nemző Attyával:
„ Itt Férj, és Feleség, itt Húg az bátyyával
„ De mind ez csak három, nintsen több szá-
mával.

Ugy tettzik e' dolog hogy majd érthetetlen
Illy fok, hogy csak három majd képzelhetetlen:
De hogy a' szerelem mérsékelhetetlen,
Lehetőség téfzi a' mi lehetetlen.

Igy volt; Fiú Annya szép szolgálótskáját
Meg-kedvellvén, kérte egy kis vagyonkáját;
Bé adja Annyának Leány fiatskáját
Mondja ez: ígérje neki éjtzakáját.

Özvegy volt az Annya meg-nyugodt, és
véres,

Talám az előtt-is lehetett tzigéres
Tserél szolgálóval, 's leszsz helyette béres
Bé fekszik ágyában a' tsalárd tündéres.

Jő a' Fiú éjjel, 's vélvén szeretője
Mellé dül Annyának; kezén az emlője
Mely szoptatta! 'S ismét leszsz Has nevelője:
Ismét nyittya méhét, a' mely volt szülője.

Kilentz hónap múlva egy Leány született,
 Kit Annya ideig másnál neveltetett.
 Azután mint másét házához vitétetett.
 Minden dolga tsalárd volt, undok, 's tettetett.

Nem tudta a' Fiú kivél vétkeskedett:
 Nem tudta Annyával hogy fertelmeskedett:
 Nem tudta: hogy tölle meg-nehezeskedett:
 Leányt szült: 'S leánya fel is nevedett.

Elég az, ő mindjárt menvén bujdosásra,
 Hogy meg-jött, rá unván a' fok vándorlásra,
 Láttya a' szép Leányt, 's rá kapnak egy másra
 Kéri az Annyától, 's kész ez az adásra

195. Így férje vót fiú az édes Annyának
 Férje vót az Attya maga Leányának,
 Feleség az Annya maga szült Fiának,
 Feleség Leány-is Attyának 's Bátyjának.

Ez titok Annyának (már halálra válván)
 Mint nehéz kő terhe a' szíven úgy alván
 Vállást tett: Fiával hogy úndokúl hálván
 Vékezett. 'S így holt-meg föld vermébe
 szálván.

Mennyünk már, 's nézzük szent Dénés Vá-
 rofsának

Tsudáját: hívták ezt Katuliának
 Közföni most nevét Frantzok Királyának,
 Dagobertnek, 's az ott történt nagy tsudának,

Mert miolta az ég kék borivékjában
 Függő föld kevereg forgó mozgásában:
 Bujdosó tsillagok hogy Nap sugárában
 Kaptak, 's a' több sereg fénylik ő magában

Miolta a' Tenger földet körül folya
 A' nap a' virágot miolta aszolya:

Miöl-

Miólta az ökör az ekét vontzolya;

'S Szántó, eke szarvát ökör után tolya:

200. Azután hogy Ádám Evával vétkezett,

A' két mezítelen ölzve ölekezett:

Köntös fel-vétellel szentséget vetkezett;

'S emberi Nemzetre halál következett.

Illy tsuda Világon soha nem hallatott;

Mert Szent Dénes Feje midön le-váगतott

Montmártnálleje tölle fel-kapatott

'S más fel mért földnyéig kezében hordatott.

Katuliák nevét ekként változtatta:

Mert hogy Dénes fejét addig el-hozhatta;

Ott Dagobert Király a' Vároft alkotta.

És szent Dénes nevét néki ábal adta.

Gazdag a' Temploma fényes halottakkal,

Negyven Király, és sok Király Afziszonyokkal:

Ezeknél több Király-fi, és Leányokkal:

'S más egyéb Királyi vérből származtokkal.

Gazdag merő Arany nagy felszülerekkel:

Angyal 's Apostolok színt úgy öntöttekkel;

Hat 's hét lábnyi finom Arany Kereszrekkel

Drága kö,'s gömbölyeg gyöngyel színlettekkel.

205. Fenn van egy Palota hol a' kínts tartatik

'S ott négy póltzos delzka sok mellyben rakatik;

Az úton járóknak ott mutogattatik;

De tölünk itt le tsak egynehány iratik.

Az elsőben Arany Kereszt helyheztetett,

Rubint Smaragd, Safir Gyöngyel frifseltetett

Kristus Keresztének fájával színletett,

Mellyből más fél láb nyom középbe tétetett.

Ott más Erekje - is a' feszületével,
 Kristus Keresztéből tsinált Keresztével:
 Mellyeket készített szép mesterségével
 Harmadik Kelemen Pápa, ő kezével.

Ott a' Filep Király fokféle Szentsége:
 Imádságaihoz szabott készültkége;
 Harmintz négy Erejkék gazdag külömbsege,
 'S ezeken drága kö reméntelessége.

Tövis Koronának itt van egy Izákkája,
 Itt az Epe, 's etzet tartó Spongyiája:
 Kristus oldal vére, 's vize Korlotskája,
 Köntöséből egy folt, 's Magusok mirhája.

210. Kristust által szegzett egy szeg a' Va-
 sával,

Más Erekjét szent Szüz Képe tart Karjával:
 A' melly tellyesedik a' maga hajával;
 'S visel: Köntösének holmi darabjával.

Más Kép, más Erekje tartót fog-kezével,
 Rakottat Kristusunk gyólt lepedőjével:
 Az Evangyélifia Szent János képevel,
 'S ugyan azon Szentnek foga egyikével.

Másban tsontja vagyon szent Simon Kar-
 jának,

S a' Korsók Kánában (melly Galileának
 Hivarik) menyezön a' mellyek valának:
 Nints száma ezen kül a' fok szent tsontjának.

Nézzünk a' második Alamáriumban,
 De itt sem vehetünk mindent Laistromban:
 Egynehányt emlitek végezvéu azomban
 Az harmadikára fordulok ott nyomban.

Itt tartják egy újját a' szent Bertalanuak:
 'Tsontyát keresztelő szent János vállának.
 Ezüst

Ézüst Képét Dénes, hely Pátronusának:
Szent Miklósnak, és a' szent Katalinának.

215. Esaiásnak-is van itt Erejéje:
Szent Margitnak haja, 's holmi Köntöskéje;
Lél poklosról le-vett Var egy részetskéje,
kit Kristus gyógyított, 's hatalmas Igéje.

Itt is miot elsőben, vagynak még Koronák:
Gyémántos Arany-fas, és Királyi Páltzak;
Selyemre Arannyal írt Evangyélisták
Könyve, ezer, 's két száz esztendő hogy írták.

Harmadikban tartják a szent Dénes Fejét;
Tiszta Arany, 's kövek nevelik betségét,
Szent Tamás jobb karját 's szent Lajos gyü-
rűjét;

Ugy a' Séba Király Afzfzony képerskéjét.

A' nagy Károly Tsászár drága Koronáját,
Lásd a' negyedikben fegyverét, 's páltzáját,
Palástyát, Igazság karját, 's Sarkantyúját,
's a' kegyetlen Néző képenek példáját.

Sok drága portékák vagynak még ren-
dekben,
Mind ez négyben, 's mind még ezen kül töb-
bekben:

De nem szorithatom ez rövid versekben:

A' Judás Lámpással legyen vég ezekben.

220. Szent Mihály Hegyének terén az a-
lyában

Egy Vároft, mért földnyig ki-futó jádztában
A' Tenger, szigetté részén; 's bé-száltában
Szárason hagyja, az előbbi vóltában.

A' szent János Fejét látni Amienben,
Konstantzinápolyból vitetett ez helyben.

Igen mesterséges egy órát Anetben
 A' melly midőn nagyon ütő eredetben,
 Tizen nyóltz nagy Kútyák a' tornyon lát
 tarnak:

Ertzből öntettet ek, még-is mind ugatnak:
 Orát lába veri egy Szarvas állatnak,
 Nagyobb teste, mint a' mellyek vadásztatnak.

Troesbe egy Része Krisztusunk hajának:
 Egy Tál a' melly szolgált vég Vatsorájának:
 Egy foga szent Péter főbb Apostolának;
 'S egész nyerses teste a' szent Ilonának.

Páládrű Tava-is Doráda Halával
 Ritka, melly-is fénylik arany Sárgájával:
 'S ízem fényét compittya ragyogó héjjával:
 Ritkább még tenyésző vize tajtékjával.

225. Mert ki ez Tajtékkól egy darabot
 vészen,

'S más folyó, vagy álló vízbe belé téssen,
 Ebből mindenféle Haltermése leszén,
 Halatlan vízbe-is járhat Halhoz készen.

Más egy Pelhoryier nevű Tó vizének
 Színén, ritkasága ingovány Rétyének,
 Fűvet hoz, helye ez Barom élésének:
 Nem süllyed, meg-birja terhét nehezének.

Sétalván játékkal tölthedd itt magadat:
 Nem társalod másutt illy mulatságodat;
 Mert ha gyeppen mélyen dugod Istápodat,
 Úgy fel-rugja, hogy el-veszti látásodat.

Ez Tón felyül Szózé hegye oldalában,
 Fél mért földre menvén köve barlangjában,
 Egy szelet érezni kemény fuvásában.
 Irtózik ki hallya, van olly Zugásában.

De soha sem 'nyárnak idején sem télnek
 Ki nem jő ez a' Szél, mellytől benn úgy félnek:
 Tömlöttze a' Barlang, emberek úgy vélnek;
 Azért nevezik is ötöt fogolly szélnek.

230. Van még egy ritka Kút Páp tartományában;

A' melly Tél, 's tavaszi napoknak nyúltában,
 Nő, de Nyári, 's őszi rövidre váltában
 Apad, és vizeit bé-huzza magában.

Ideje Frantzokiól hogy már el-butszúzzunk,
 'S a' hol szélünk Spanyor Országgra utazzunk;
 De még egy újságot elébb fel-nyomozzunk,
 Ezzel is Dámáknak hogy kedvet okozzunk.

Tulüfa Városból utadot fel-véven,
 Kastelnodariba, 's az felét meg-téven,
 Láttz jó nagy Köveket az út félre nézvéen,
 Hañonlókat körűt nem találsz intézvéen.

Ezeket hét számmal keblében tartotta
 Nérusa egy Afzszony, ide ő hordotta,
 A' mezőben széllyel annyira hajtotta
 Mig bíta, 's áldását e' szerént mondotta.

Valamig e' Kövek nagyokká nem nőnek.
 És a' tágas mezőn úgy őszve nem jönnek:
 Hogy egymást meg-érjék szélei a' Kőnek,
 'S ne lehessen közből helye tsak egy Tőnek;

235. Afzszonyok szemérme addig meg-maradjon:

Feslett erköltsőknek helyt addig ne-adjon:
 El-tiszta élettől addig ne szakadjon;
 Hogy dítséretire minden nyelv fakadjon.

De jaj! már a' Kövek úgy meg-nevekedtek
 Hogy kerületekben négy űlre terjedtek,

'S egymáshoz annyira közel verekedtek;
Tsak egy új köz, öfzve hogy nem eresz-
kedtek.

Jele ez, szemérem Frantzia Országban
Hogy már fogytan vagyon, 's előtt szorúl-
tságban;

Élnek az Afzszonyok bátor mulattságban:
Módi ez: körül-is már a' szomzédtságban.

Bár Erdélyben hányta volna e' Köveket
Nérúfa, tartanak még most-is helyeket:
Mert a' mi Afzszonyink ámbár szerelmeket
Gyuladoztattyák-is, féltik szemérmeket.

Hát ha még a' régi mellett maradnának,
Frantz nyelvet, és modit, ha nem tanulnának;
Tudom hogy a' Kövek meg-nem-nagyulnának,
Sem közel egy máshoz soha nem állnának.

IV. RÉSZ SPANYOR ORSZÁGI RITKASÁGOKROL.

Látók Olasz és Frantz Országok szépségét
Látók természetnek benne mesterségét:
Városok újságit, 's Templomok szentségét;
Spanyor Országának-is lássuk kedveségét.

Légyen első helye pompás játékanak;
Vad Bikák halálos Baj-viadalának
Fogják Havasain Andalusiának:
Mesterséges módja azok fogásának,

Mert

Mert hoszszú utakat raknak tzővekekből,
 Sűrű: vastag, magas, és meg-hegyzettekbel:
 Ut fejekre hajtnak fájzó Tehenekből,
 'S ezekkel tsalyák ki-bújdokló fészkekből.

Bé-hat az út meszse az Erdők mélyére:
 Lések hányattatnak az utak szélére:
 Viszi szél Tehén büzt a' Bika helyére:
 El jő Bika szagonn maga veszélyére.

5. Így Bikák, Tehenek midön barátkoznak
 Ki kelnek emberek lesből, 's kiáltoznak:
 Fordúlnak Tehenek, 's haza vágyakoznak;
 Bikák-is kéntelen utánnok nyomoznak
 Így a' Város felé az útonn hajtatnak;
 Menni kell Tzővek közt, mert ki-nem-ront-
 hatnak,

Mind az Epületig a' mellybe zárathak,
 És viadal napig ott fogva tartatnak.

A' vivó hely vágyon kereken szabatva:
 Hogy minden jól lássa úgy alkalmaztatva:
 Három Sor folyosó egymásra rakatva,
 Nagy méltóság, Uri, 's több rendre osztatva.

A' Bika romporán bélyeg vas sütéssel,
 Jegyzett, 's két fülein olló tsippenséssel:
 Úgy hajtyák a' helyre jelt adott intéssel;
 Addig Bajnok, 's néző van idő töltéssel.

A' Bajnok némelly van Lovas készülettel
 Ennek kell Nemesnek lenni eredettel:
 Némelly gyalog, 's köz rend, alsóbb tiszte-
 lettel;

De mindenik próbált bátor szív, 's termettel.

Hogy el-jő a' Bika a' Népet tsudálya
 Szokatlan hely mérgét kettősé tsinálya:

Tü-

Tüzes szemmel, ki áll előtte vizsgálja:
Bömböl, kápáll, szarva a' földet áskalya.

Nem szabad Bajnoknak Bíkára támadni,
Hanemha a' Bika belé kezd akadni,
'S rá fút vagy meg-sérti, úgy fegyvert ra-
gadni,
Szabad, 's a' boszszúért hóltig viaskodni.

Ha egyett nagy Sebben ejt, vagy ha meg-
ölte;

Azzal ellenségét még el-nem törölte,
Más áll a' helyére: azt is bár öklölte
Halálra, másnak leszisz ellene fel-költe.

Hartz helyről a' sebes, és hólt, el-vitetik:
Helyette Baj vivó meg más rendeltetik
Mind addig míg Király meg-elégítettik,
És hogy vége legyen tölle jól tétetik (1)

Uj Kástiliának Toledó Várában
Primás Ersek lakó helye Templomában,
Láttsz tsudát a' szent Szüz gazdag szoknyá-
jában;

Gyémánt, 's drága gyöngyel rakott az alyában.

15. Ehez néhány mért föld, Száz Szüzek
erdején

A' ki - és bé menő utaknak tetején
Nevének oka van metzve kö elején,
Olvasd, 's nagy tsudát lelszsz a' Maurus erején.
Mert

---

(1) Az ilyen Bika viadallal híresedett volt-
meg Spanyor Országban a' Saxoniai Augustus, az-
után Lengyel Király, híres erős ember, mellyről
láthatni az la Saxe Galante nevű Könyben.

Mert Leon Királyát hogy meg-hódoltatta
(Morgenát volt) pénzel őt nem adóztatta;
Eszendönként száz szép Szüzzel Sattzoltatta;
És hogy bé fizeti, hittel fogadtatta.

Ötven köz ötvennek Nemes volt születete:
Öket az Erdőben a' Király vitette;
Mellynek erős Kastély volt a' közepette
Maurus Kézhez által őket itt vétette.

Igy folyt ez az adó a' meddig irnának
Nyótz száz negyven négyben, 's Leon Ki-
rályának

Ramirt választanak, ki tsűf Adójának
Véget vetett, bizván, élében Kardjának.

Mert Modoguedo szomszéd mezejében
Egynehány fő Urak figefák lesében,
Leányokért jövő Maurust seregében
Le-vágták és halált adtak Szüz helyében.

20. Ez Urakkal szünék Leányok Adója:
'S hogy Sereg Figésből jött, melly volt ron-
tója

Figeroás nevet vett elől járója;
Nemzete Uraknak most sem utólsója.

Spanyor a' Maurustól hogy meg-menekedett,
'S ezer öt száz utánn idő kerekedett
A' hetven háromra: Klastrom nevedett
Ottan Kirikeó hogy Erfekeskedett.

Azt az Erfek maga pénzén építette
Ötven Nemes, 's annyi Köznek készítette:
Hét esztendős korban szült oda vitette;
De Apátzaságra nem kényszerítette.

Hanem a' ki-vágyott páros nyoszolyára
Köznek ezer tallért rendelt jegy ruhára:

Du-

Duplázta Nemesnek, nézvén nagy hasznára
Klaffromnak harmincz öt ezer arannyára.

Itt levén már egyszer új Kástiliában,
Térjünk ennek kisedő Bárkon Várolsában:
Tsuda láttszik annak hegyén egy Várban
A' mellyet egy ember talál-fel álmában.

25. A' ki midőn éjjel Ágyában nyugodott,
'S a' testnek pihenési, Szemek álmodott,
Minden éjtszakánként egy Várral álmodott
Hogy hegy tetőn földbe vólna bé-tapadott.

Sőt Ura, 's Afzfzonya a' Várnak mutatta
Helyét-is a' kintsnek a' holott tartatta:
És mivel ez álom sokat jádzottatta.
Keressék a' Várat Tanátst unszoltatta.

Meg-lett: Kereséshez mert hozzá fogának
Ezer hat száz ötven hétbe hogy irnának
Hegy tetőn nagy élő fákat ki-írtának
'S gyökereken a' áll a' földbe ásának.

Nem mélyen tizenöt láb nyom ásására,
Hamar találának a' Várnak falára,
'S mind addig dolgoztak nem bajtván munkára;
Mig ki hényták, 's kaptak a' Várra magára.

De tsuda a' kintsről hogy nem gondolkodtak
Mert az nem íratik hogy erre akadtak
Talám vagy a' hofzfzas munkán el-táradtak,
Vagy Várra találván, azzal meg-maradtak.

30. Illő vala töltünk időt ez újsággal:
Nem régi a' dolog 's nem költ hazugsággal;
Mert ezt olly beszélte hittel, 's valósággal
Ki ez álom látott látta nyilvánssággal.

Mádrít van az Ország közepe mélyébe.
Látni újságokat ennek-is helyében:

Itt lakik a' Király maga személyében:

Kő kerítése van környül a' széleiben;

Ennek kifsebb lévén régenten fekvése

Mind Tűz-köböl állott Fala építése:

Innét költ Régiek elmés mesézése,

Hogy Mádrítanak tűz fal egész kerítése.

De mivel azután lökkel nagyítottott,

Tsak ott a' régi fal a' hol meg-hagyatott,

All-fenn még a' Tűz fal másutt meg-bontott

Mint-hogy az újj fal más tövekből rakatott.

Örzi Város alyát Manzanáres rakva,

Kis patak, vizéről sokszor szát z martja;

Ki-szárad fenéig, nints semmi zavartja,

Még-is két viz ízelét szép drága Hid tartja.

35. Ezt második Filep Király építtette

Egy néhány millió pénzt rá költötte:

De a' köz nép tsúfos tréfájára tette

'S a' szép Hidat ekként betsetelenítette.

Jobb volna ez Hidat (ugy mond) el-árólni,

És a' Hid árrával vizet vásárolni;

Igy szokta a' Község szóval oltsárolni,

A' mitől más pénzt sem szokta károlni.

Temploma építve van tisztetségére,

A' szent Szűznek, 's neve ennek a' nevére;

Óltára tündöklő, 's ezüstözésére,

Mert ezüst orsózat rakva környékére.

E' szent Szűz egy Képét a' szent földről

hozván,

Szent Jakab Apostol 's egy Toronyba zárván,

Ott állott fok időn, azt senki nem tudván;

Mig Maurus a' Várost vitatná meg-szálván.

Ekkor

Ekkor Város népe jutván nagy inségre,
 A' melly nap hajlana már a' békeiségre,
 Ront, bont, 's a' Tornját-is meg-jujzatván
 végre

Talál ott nem remélt búza nagy bővségre.

40. Így menekédének-meg a' nagy ehségtől
 'S a' meg-szállás alatt szenvedett inségtől:
 Így a' vár vitató dühös ellenségtől;
 'S a' tölle várhatott rút kegyetlenségtől

Tágus Khamarával egybe folyásának
 Szegeletén épült Király ízállásának;
 Aranguez neve, ez mulatásának
 Helye, de nem tartják Várak tsinofsának.

A' Kertye tündöklék nagyobb ékességgel:
 Hofzán két sor fák közt sétáló helységgel:
 Köztök sűrűn rakott, öntött Réz képséggel,
 'S mindenből ízökellő vizi mesterséggel.

Párnallus hegye van Tó közzé formálva,
 'S abban mindenfelé Oszló Tsök tsinálva.
 Tetején Cupidó vizet lö fenn álva
 Anyit; Puzdrájában mennyi Nyil számlálva.

Szökdéslik itt a' viz nagy fák tetejéről.
 Hetven jó láb nyomni magafság hegyéről
 Fák oldalán titkon fel-vitt Tsök végéről;
 Mintha ott eredne maga kút fejről

45. Leg-szebb Ausztriai Johanna Képéből
 Szökő viz: melly minden hajszál le mentéből
 Tsordúl: faragták ezt hartz nyereségéből
 Lepántánál meg-vert Törökök kövéből.

Templom Tornáttzánál Márvány kő mun-
 kával

Izráel Királyi álnak hat számával:

Jep-

Jeste fel-vont Bárdot szorit a' markával:
Manafes, 's Jófiás hajot tart karjával,

Szép Hárfáját Dávid itt-is pattogtattya:
Könyvét Bölts Salamon itt-is mutogattya:
Darab Papirofsát Jófiás forgattya,
Ezekiás árnyék óráját ingattya

Oltára fok veres Márvány grábitsokkal
Nőtt-fel, és tizenhat díizes Orzlopokkal:
Mind merő Jálpisből metzett, faragtokkal
Mellyeknek tetejek egyez a' böltokkal:

Az óltár Sátora ritka szép, 's nagyságú:
Jálpis orzlop tartya nyóltz, jó magalságú:
Tetejek gyémántal rakott drágaságú,
A' szent ostya tartó gyöngyös tziaraságú.

50. Sír Kápolnájába itt a' Királyoknak,
Sötétteti a' falt színe Márványoknak,
Szent Hieronimus rendü Barátoknak
Priorja őrzője itt a' Koporsóknak

Ez kérdi a' Testét késérő Gazdától:
Hogy ki testét viszi? moud az Orizágtól
Most meg-vált Királyát, 's hogy nem jött ma-
gától

Im Levelet hozott Király Udvarától.

Vészi a' Levelet, 's könnyen el-hiheti;
De még-is a' Prior hittel meg-eskeri
Hogy a' Király teste: 's Kézhez ugy véteti
'S a' több Király testek közzé ugy téteti.

Tovább Galitzia szép Tartományába
Mennyünk, de ne térjünk Arany, 's más Bá-
nyába,

Inkább Kompostella Városok Annyába
Társunk drágabb dolgot, mint sem Aranyába.
Itc

Itt van a' szent Jakab Apostolnak teste:
 Hogy itt prédikállott itt-is lön el-este,
 Hol szájából a' szent Igét a' Nép leste
 Martirómi vére földet ottan feste:

55. Nyóltz száz harmincz ötben a' midőn
 irtanak

Találtatott a' Test, 's mikor számlálnának
 Kilentzet utánna, 's még-is adóznának
 Spanyolok Maurusnak, 's száz Leányt aduának.

Meg-jelent a' Ramir Királynak, 's biztatta
 Nagy győzedelemmel míg nem meg-rentotta
 A' frigyét, 's a' száz Szűzt meg-nem-adattatta.
 'S Maurust meg-veretvén, szavát meg-tartatta.

De nagyobb Tsudát láttz még a' Templo-
 mában

Mert annak temérdek egyik oszlopában
 Kristus Úrunk keze egész nagyságában
 Bé-nyomva láttatik Oszlop oldalában.

Mert mivel az Óltár régi állásával
 Nap-Enyélzetre vól; Urunk fogásával
 Ez Oszlopnak, 's Templom meg-fordításával
 Oltárt egyezettette Nap-támadásával.

A' Templom felett van Vas-Kereszt fenn
 álva

Melly alatt szarándok hason bú mászkálva;
 Oltán Köntöséből egy kitsinyt nyirbálva
 A' Keresztre térszi onnatt el-sétálva.

60. Biskája Országnek Rentéri Várofsa,
 Híres hogy nintsen más tsak Leány lakólsa:
 Hajok járásinak Leány Kormányólsa
 Férfi hozzá képest az úszók alyólsa.

Ha utadat vetted egyszer Biskájába,
Térj Niosba, Mira fekszik ott lirjába,
Király Leány vólt ez ékes formájába,
De dölyfös, és azért itt hólt-meg bujába.

Ez Mira Leánynak tsuda vólt szépsége:
Nem termett mást illyet a' föld kereksége:
Vér színnel elegyült bőre fejjérsége,
'S minden testének vólt helyén díszessége.

Senki nem láthatta, hogy meg-ne-ízeresse;
Senki nem ízerette, hogy kedvét lelbesse;
Nem vólt szép, jó, gazdag, ki-ízerét tehesse,
Véle vizont magát hogy meg-kedveltesse.

Mert e' nagy szépségnek természet játékja
Által, kegyetlenség vólt a' boritékja,
Ki tsókat reménylett, mérges szájj tájtékja,
Fúttá, 's lett élének halál fogyatétkja.

65. Így vólt a' mint írják Tantalus álmája
Melly futott előtte, 's éhen maradt szája:
Tsak hogy néki azért nem lett vég orája;
De ki Mirán kapott lett halál prédája.

Mert kikben ragadtak szerelme nyílai,
Szívét mély bánatnak gyötrötték Kínai,
Hervadtak, Badgyattak, Lankadtak inai;
Mig el-fogyván lettek halálnak fiai.

Attya Országában tett nagy pusztaságot:
Búróll hólrak miatt ember ritkaságot:
Ölte Kivánsággal nem tsak Ifjúságot
De közep időt-is, 's vén koros agságot.

Így folyt míg Istenek nem könyörülének
A' fok ártatlanon, 's jelentéfttevének
Attyának, hogy Lcány Pestise népének,
Hogy szeretik, 's ő nem, oka ez vesztének.

Küldje-el Leányát azért ő magára.
 Kerengje a' földet pufztárol pufztára
 Mennyen mert követi őtet nem sokára
 Az Isteni végzés, méltó bocsfűjára.

Tudja-meg a' halál addig nem végződik
 Leány kévelysége míg meg-nem-gyöződik,
 Rendelt bujdosása míg el-nem-kezdődik,
 Gyilkos szeme büne, nem engesztelődik.

El-indula azért Mira bujdosásra,
 (Nehéz a' szenvedés, szokott volt ártásra)
 Sok földet jár, talál végre vadászásra;
 Nem-is talált soha több ilyen hajásra.

Nios Gróf Urfinak volt ott vadászattya,
 Vadász-kézülett, vadász ruházattya:
 Termetes a' Legény, szép az ábrázattya
 's Lön kevely Mirának örök gyalázattya.

Mert mihelyt az Urfi ötlödött szemében,
 Még nem szokott mozgást érez a' vérében:
 Gynlad, 's szerelmére lobban a' szívében,
 Óda a' kevelység! nints már erejében.

Önként hozzá mégyen magát meg-alázza,
 Hogy házához vigye kérését duplázza;
 Szívét, Lelkét, Kíntsét Urfira ruházza,
 Meg-is fogja, de az, magáról le-rázza.

75. Mert az Urfi-is volt durva, mord, ke-
 gyetlen:
 Az Afzfonyi Nemet gyölölő, 's kedvetlen;
 Volt akarmelly szép-is előtte kelletlen,
 Attól vadult szíve szelidithetetlen.

Igy találta a' Kő, keményebb értz köre;
 Igy a' mást meg-vető, őtet meg-vetőre!

Igy szálla kevélység, póltzról a' fejőre,

Igy lön szép magának magát fogó töre.

El-badgyada Mira szíve, 's szép ortzája:

Sárgásúlni kezdé hervadván Rózsája:

Meg-szárada Teste, mint fának gombája:

Meg-hala: 's úgy léve kevélység példája.

Halgatok, nem térek már vissza éltere

Jó volt-é? avagy rossz? illy természetére:

Elég hogy az helyet emlékezetére

Meg-ülék, 's ott Nios Város lett végtére.

Nem szerelmeknek látván egy példáját:

Lásuk, szerelemnek még egy más munkáját:

Neveli munkánknak hit felett tsudáját;

Tsak jól meg-halgassuk szép Historiáját.

80. Navarra tartozik a' Frantz Koronához;

De felső Navarra Spanyol Országához:

Térj itt szent Domokos Barát Várofsához

Jakab Szarándokja tsuda látásához.

Járj itt egy Szarándok, a' Tsap székre
menvén:

Jeles Ifjú, Férfi termetet viselvén,

A' kit a' Szolgáló meg-szeret rá nézvén,

'S körül le tapodni kezdé hízelkedvén.

Nints dolga még-is jár, gyakran tekéngeti:

Hozzá vonzó szívét szemmel jelertgeti:

Fordúl, ugrál, 's néha meg-is ölelgeti;

Hogy szívből szereti, szóval emlegeti.

De a' szent Szarándok mint nagy hegy
tetőre

Nevededett Tölgyfa, nem hajt a' szélőre,

Nem ingadoz, nem dől, sem hajlik előre;

Ugy ő-is nem hajtott a' hízelkedőre.

Meg-búúl a' Leány: látván tsalatkozik;
 Nagy bosztúú állásról azért gondolkozik:
 Szarándok Iszákja után olálkozik,
 Ezüftet lop belé, 's maga tsudálkozik.

85. Kiált: a' Szarándok a' Házat meg-lopta;
 Itt van a' bizonyság, nem ujjából szopta,
 Iszákban az ezüft, örül hogy meg-kapta;
 Ugrig, danol; 's tanzát maga fúttá 's rakta.

A' lopott Ezüftöt Gazdának mutattya;
 Melyért Gazda helyben a' Lopót fogattya;
 Kötélt vét nyakába, 's fel-is akasztattya,
 'S a' tsalárd Leánynak így tölt akarattya.

Történt hogy egynehány esztendők múl-
 tában

A' szarándok Attya a' helyen jártában
 Az akasztó mellett tsak nem haladtában
 Meg-szóllal a' Fia, 's meg-áll bámúltában.

Elé beszéli az nagy méltatlanságát:
 Tsapszéki szolgáló álnok tsalárdságát,
 Magának lopástól, 's büntől tisztaságát;
 'S kéri hogy hirdesse-ki ártatlanságát.

Meg-tér Attya, 's mégyen Város Birájá oz,
 A' ki tsak akkor ált volt le-asztalához;
 Ott elő számlálya, mint jutott Fiához,
 Mit beszélt, 's kérése mi volt az Attyához.

90. Azt halván a' Biró magát el-neveti,
 Meg-botsáfsón (ugy mond) ötet meg-követi;
 De hogy rég. holt Fia (mint észre veheti)
 Néki szóllott légyen, azt ő nem biheti.

Mint e' sült Kokas meg-nem-elevenkedik:
 E' sült Tyúk lábra (mond) mint nem verekedik

Ugy

Ügy rég meg-hólt Fiaid fel-nem-eszmélkedik,
Nem szól ö fenkivel sem nem perlekedik.

Alig végezheti Bíró, e' szavait,
'S hat Kokas neveli szép feje' tollait:
A' sült tyúkkal kezdi mozgatni Szárnyait,
'S Kukurekolással verdesni lábait:

Igaz ez: hogy most-is ez hely Templomában,

Akasztó fa függve van bólt hajtásában:
'S az Óltár bal felől való oldalában
Vas ketretz tsinálva egy kis Kápolnában.

Ebben feje' Kakas, 's tyúk most-is láttatnak
'S a' kik fel-támadtak azoknak tartatnak:
Tojnak, és tojási itt mutogattatnak,
'S Szarándok Süvegbe tollakból adatnak.

95. Tovább a' Piréne Havafsa mentében;
Egy Kapfi nevű hegy van többi rendében:
Ennek nagy Tó fekszik fenn a' tetejében,
Teméntelen Hálnak bövsége vizében.

Annak ha egy Kővet vettz a' fenekére,
Kis füst tekeredik a' külső színére,
Folleg leszsz belölle, szélvész és végtére
Menydörgés, 's tart fertaly Óra idejére.

Arragon Villila nevű Várofsában,
Melly fekszik a' híres Iberus folytában,
Tiz öl kerületű Harang van tornyában,
Melly gyakran meg-szóllalt tsupán tsak magában.

Meg-szóllalt ötödik Alfonsus úttjárja;
Olasz Országban fel-készült indúltjárja;
Meg-szóllalt ötödik Károly halálára;
'S hogy sebestyén Király elment Afrikára.

Utólszor ezer hat száz, 's egy éfztendőben
 Mikor Junius vólt majd közép időben
 Másod Filep Király éltét végződöben
 Három nap, 's éjtzaka vólt mind verödöben.

100. Saragofsába (ezt Iber által folya:)

Egy Klaftromba ritka Méts, ki meg-gondolya;
 Nem feketit fűstye, ruhát nem motskolya;
 Illattya sem nehéz ha ki meg-fzagolya.

Valentziába van Agátból készülve
 Egy Pohár, a mellyből vég vatsorán űlve
 Ivott Urunk; és a' kenyér el-kerűlve,
 A' Tanítványok-is ittak részesűlve.

Itt van varrás nélkül Kristus ingetskéje,
 'A' mellyet készített Anyja kezetskéje
 Itt a' Szent Szűznek-is kevés tejetskéje,
 Fésűje, 's hajának némelly részetskéje.

Itt van egy nagy foga Szent Krisostomásnak
 Irják, három széles, négy ujnyi hoszfűnak:
 Itt más foga a' szent Innózentziusnak:
 Itt két ezűst pénze áruló Judásnak.

Murtzia Spanyolnak kifsebb Országába
 'S illy nevű Városba, ritka újságába,
 Ha gyönyörűséget lelsz mulattságba,
 Tornyának fizekeren mégy magofságába.

105. Tovább Országába Andalusiának
 Nagy hirű Városát Lásd Seviliának
 Aranyát ide le rakják Indiának
 Ennek szabad verni pénzt, 's Segóviának.

Temploma száz ö'veu Lépés a' hoszfűzára
 Száz lépés az széle keresztűl jártára,
 Itt találsz harmadik Ferdinánd sűjára,
 Ki a' Mantufokniak vóit nagy ártalmára.

Mert

Mert itt e' Várcsbann Maurust meg-szállotta,
 Hat hónapok alatt szüntelen vitatta,
 'S ezer két száz negyven nyóltzban ki-hajtotta
 Hogy öt száz's harmiutz négy esztendőn tartotta.

Kalixnak szigete igen nagy hírére,
 Hogy az Oraculum'tett jelentésére:
 Fenezia Népe Herkules nevére
 Templomot épített Kádix szigetére.

Itt írják Julius Császár hogy magában
 Gondolván, harmincz öt esztendő's korában
 Mire ment Nagy Sándor, 's ő nem ér nyomában
 El-fakadott sirva ebbéli bujában.

110. Vagyon építve itt Óltár Szegénységnek:
 Más különös Óltár van a' Mesterségnek:
 Harmadik Óltár-is épült a' Vénségnek:
 Negyedik Halálnak: De ne tartsd szentségnek.

Mert titkos értelme csak ez mind ezeknek:
 Hogy Szegénység Anyja a' Mesterségeeknek:
 Tisztetséget adni tartozunk Véneknek;
 'S Haláltól nem illő félni embereknek.

Szemlélvén titkokat Herkules Óltárán,
 Látsuk már erejét hires Gibráltárán;
 Itt oltán másoktól építetett Várán.
 Nintsen ily Erő'ség a' földnek határán.

Látván itt Herkules a' föld szorulását;
 'S e' miatt két Tenger mint egy meg-gátlását,
 Földet meg-szakasztá 's tévé el-válását:
 'S Így a' két tengernek egymásba folyását.

Herkules tizenkét munkája számának,
 Közzé teherni ezt tiz 's harmadikának:
 Mert erős köszikla meg-szakasztásának
 Erő kívántatott, 's tarthatni tudának.

115. Első a' Néméa Erdő Oroslánya

Ölése volt, ennek bőre volt 'Sákmánnya.
 Másod Lerna Tava hét fejű Sárkánnya.
 Melyet ölt Fáklyája, 's vasas Buzogánnya.

Harmadik munkája az Erímanthának
 Erdején lett este nagy vad disznájának
 Negyed arany Szarvú, 's réz láb Szarvasának
 Fogása, erdején Parthenopeának.

Ötödik Neptunus, és föld fajzásait
 Asztaltól kergette mérges Hárpiaít.
 Hatodikkal győzte szép Amazonyjait;
 Férfi vitéztől sem féltő Aszszonyait.

Hetedszer Augiás Király Istállóját,
 Hamar meg-tisztítá régen gyült ganéját.
 Ölte Kréta tüzet okadó Bikáját,
 'S ezzel szaporítá nyóltzadik munkáját.

Diómedes ember húst ett Lovainak
 Ölése, kilentzed száma dolgainak.
 Tizedik Gerion feles Barmainak
 El-hajtása, 's ötöt győzött hartzainak.

120. Tizen-egyedik volt, midőn szép kertéből
 Hesperisnek el-vitt arany gyümölcseiből,
 Végső: három fejű Tzerberúst fészkéből
 A' midőn ki-vitte Pokol fenekéből.

Vagynak kik ezekhez egy dologát számlályák;
 Nem tudom igaz-e? talám nem talályák;
 Egy éjjel ötven szüzt rontott, azt irkályák:
 'S tizenharmadiknak e' munkát tsinályák.

- De nagy dolog ennyit egy éjjel el-hálni:
 Nagyobb ennyi Szüzet egy helybe találni.
 Jobb hát Herkulesnek ezektől el-válni,
 'S a' szorosnál emelt Oszlopnál meg-álni.

Adjuk hát e' számot az irt szorosságnak;
 Nem a' Leányokkal töltött mulattságnak,

Végezzük nézését a' fok ritkaságnak
'S halyuk már romlását Spanyol Királyságnak.

V. RÉSZ SPANYOL ORSZÁG- NAK FLORINDA MIATT LETT ROMLÁ- SÁRÓL.

Látók Spanyol Ország ki-terjedt nagyságát :
Király és Papoknak kintses Méltóságát :
Országának másokkal érő ritkaságát :
Irjuk már Maurustól lett viszontagságát,
Ily szép, 's nagy Országot hogy ugy el-
ronthatná :

Királyát székiből hogy ki-mozdíthatná :
Országát Lábai alá tapodhatná
Valaha ellenség, azt ki-gondolhatná ?

Meg-lett! és ha kérded ez veszedelemnek
Okát, tulajdonítsd nem a' félelemnek,
'S ellenségtől azért tett győzedelemnek :
Hanem erőszakos, 's dühös szerelemnek.

De óh! hogy irjam le én ezt a' szerelmet,
Melly tsak már-is bennem okozott félelmet :
Okoz munkámban-is hibát, 's késedelmet,
Mellyért Olvasótól kérek engedelmet.

5. Szépet kell le-írnom, 's azt le hogy ir-
hassam ?

Szépségét részenként le hogy rajzolhassam ?
Maga viselését ugy hogy találhassam ?
Hogy Király kedvére méltónak tarthassam.

Nem tudok a' Szépről én már gondolkodni ;
Mert

Mert a' Szép nem kíván vénnel társalkodni,
De vénnak-is nehéz széppel bajoskodni;
Mert vénen csak kíván a Szép uralkodni.

Igaz hogy éltemben sok Szépet szemlélttem:
Némellyen hogy szemem fitzomodik féltem:
Némellytalám Angyal, nem ember azt véltem,
'S hogy mindenkor úgy foly az idő reméltem.

De úgy tapasztalom hogy nagyon változott:
Érzéketlenséget bennem-is okozott:
Miólta fejemre ősz haj szálát hozott,
Mindent el felejtett vénség az átkozott.

Hogy ha Erdélyben-is volna olly szabadság,
Minéműt engedett régen Görög Ország,
Diána Templomát midőn a' buzgóság
Építené velle, vagy a' bolond vakság.

10. Akkor az Országban mind fel-kérestették
A' Szépeket, és mind egy helyre gyűjtették,
Építő Mesterhez rendre úgy vitették,
'S Köntös nélkül velle mind meg-szemléltették.

Ez jól meg-visgálván természetéseket,
Magafsághoz szabott tetemeségeket,
Kéz, láb, orr, száj, fül, 's más illendősegeket:
'S egybe foglalások ízép díszesegeket.

Templom oszlopait így vett mértékekkel
Készíté, 's foglalta őszve több részekkel:
Világ tsudájáva illy mesterségekkel
Tévé, Szépektől vett illy eredetekkel.

Nékem-is Erdélynek Szépeit ha látnom
Igy lehetne, 'sekként előmbe állatnom,
Kinek egy, kinek más részét válogatnom,
Lehetne egy Szépet egybe rakogatnom.

Kit minden tarthatna olly remek munkának,
Mel-

Mellyet akár-ki-is kívánna magának.
Tettzenék egyaránt Bólts, Bolond, Némáczak,
Király, Fejedelem, Papnak, Úr, 's Szólgának.

15. De nem szabad nállunk az illy vizsgálódás:
A' szépség mezején illy szagúldozódás
Nem-is vólna jó, mert ebből tsufolódás
Jöne-ki, 's Szépek közt, kotzódás, tzivódás
Irok hát egy szépet magam értelméből;
Ifjúi; már rozsdát kapott képzésekéből.
Ha mit szépnak tartok vélekedésekéből
Meg-botsáfs Olvasó! könyörgök szívemből.

Születése után Világ Váltójának,
Hogy hét száz, 's tizenkét esztendőt írának,
Vala, ki-mulása után Vitizának,
Királya Roderig Spanyol Országának.

Ez-Viriza Fiát halálra üldözvén,
'S Anagilda, Fiú Annya, észre vévén,
El-szökék Fiával, Tangerbe költözvén,
'S ott mind kettő meg-hólt a' Maurufok földén.

Látván hogy meg-maradt a' Királyi székekben,
Fel-fuvá Roderig magát nagy mértékben:
Nem tudá hibáját tartani rejtekben,
'S buja indulatit rendes fenyítékben.

20. Ki-nyilatkoztatá titkolt undokságát:
Motskolá Királyi szentség tisztaságát:
Követé el-fajúlt rút paráznaságát,
'S abból következett vétkes gyilkosságát.

Vétkes vólta ha kinek vólta szép Felesége,
És arra vigyázó éles szemessége:
Vétkes vólta szép Leány ha vólta szüzessége,
'S azt őrzésben tartó szemérmerefsége.

Házastársát féltő Férfjét meg-ölette;

Vagy

Vagy torkon verve-is tölle el-vétette.

A' Szűzt ajándékkal szép szóval érette ;
'S Erővel-is, ha nem engedt, meg-ejtette.

Egy Julián nevű Gróf volt Országában,
A' ki fő hivatalt viselt Udvarában.
Követtségre küldte volt ezt Afrikában,
Anagildát ott meg-gátló szándékában.

Volt ennek Florinda nevű egy Leánya,
A' kinek híres volt teste alkotvánnya :
Míg Leány volt Iris, az ég szivárványa
Addig sem volt ennél szebb ő ragyogvánnya.

25. Díszes volt közép szert mutatott nagysága :
Kinek sem Hus-Torony nem volt magassága ;
Sem törpe Káposzta-fő alacsonyysága,
Sem kövér, sem tsontra feszült Soványsága.

Haját meg-eresztvén a' földet septe :
De ne hogy a' szellő fuja szeréntszerete,
Fonarékit hátul tsonokra tekerte ;
Óldalt gradítsra nyírt hólyagzásra verte.

Ez fekete selyem bársony színt mutatott :
Mely hol fejér bőre szelére juthatott ;
A' két szín egymástól úgy magasztaltatott,
Hogy annál a' mi volt meg szebbnek láttatott.

Le-szakadt kréta hegy óldal fejezlését,
Képzeld, midőn érzi sűtő Nap déllését,
Homlokának ezzel vesd egybe színlését ;
Jádzottatta szemek reá nézellését.

Mint a' Kép-írónak, felzített Tablája,
Mellyen négy szegre van fel vonva ruhája ;
Fénylő Homlokának ilyen volt Simája ;
Nem volt Rántz, Bibirtsó, 's Tarjagos hibája.

Az alsó határin Homloka hegyének
 Fekete folyása volt szemöldökének
 Két felé ágazva: közü volt tövének,
 Véknodot, 's nem láttzott vége ki-mentének.

Festő mint Etserjét midőn Festékében
 Mártván, azt meg-nyomja vonás kezdetében,
 Valtag a' Linea; de könnyítésében
 Kartsúdik, 's elvelzti szem-fény a' végében.

Ugy itt-is szemöldök első fakadása
 Sűrű, tömött, 's fekvő a' Szörnek hajlása,
 De a' Szem felett folyt szívárvány hajtása
 Keskenyedett, míg lett éppen el-fogyása.

Ez két szívárványnak két tsillag alatta:
 Hogy már Szem; de Szemnek tüzet meg-
 halatta:

Fekete, 's nem éget, ha ki azt állatta
 Attúl vett Sebével magát meg-tsalatta.

Rémült, forgó Ezüst két Golyóbifokból,
 'S azon holt szén formán Láttzó Tányérokból,
 Hogy szökdösnek szikrák, 's nyilak, és azokból
 Hogy jó Élet, 's Halál, mint Tsillagzásokból.

35. Szeme fejer Bőre sötét Ször-szálokkal
 Premezve, mint erős Sántz karozásokkal
 Ha hunyt, Éget fedni láttzott homályokkal;
 Ha nyílt, tüzet hányni sűrű villámokkal.

Ha éjjel álomra szemét eresztette,
 Sötétebb volt az éjj, 's azzal kettőztette:
 Ha mikor fel-serkent szemét fel vetette
 A' Hajaál világát azzal segítette

Orra szép keskenyen két szem közzül indult,
 Nem lapos, nem hajtott, ajakára nem nyult
 Vége majom módra fel-felé nem fordult
 Orr lyuka szélesfen Töltsérre nem tágult

Két felől térefsen dombosult ortzája
 Fejér bőrín által piroslott rozsája,
 Hét szépség egyike: gödrös vápátskája
 Esett ortzájának, ha mosolygott szája

Mind két ajakiban kedvelség öltözött
 Egy része vérenek ezekbe költözött
 Gyenge keskeny hufsal nem bővön töltözött
 Kettős piros Kláris gombal gyümölcstözött.

40. Ezek közt szájának kiseded hafadása,
 Ollyan, hogy nevetve sem volt nagy nyilása,
 A' két szem - fényéről finor le-nyujtása
 Ha lett volna, ez volt száj vég határzása.

Alfo ajka alatt volt kis gödrösége
 De a' mellynek nem volt tetteres mélysége
 Tsak hogy az állának felsék díszesége
 'S áll kettős dombjának választék szépsége

Füle nem volt sem nagy mint az együgyűeknek
 Sem kitsiny mint áspis kígyó mérgűeknek
 Felső széle érte sorját a' szemeknek
 Alsó lepte rendét a' két száj végeknek

Szélefen állottak egymástól vállai
 Alabástrom metizést mutattak karjai
 Esztergából ki-költ faragást ujjai
 Fejérlettek piros körmének juhái

Nyaka nem volt hofszíú és Gyöngy vesztegető
 Sok récü örvekkal golyvát fedezgető
 'S nem rövid mellyében állat szezegzető
 'S tsak egy sor boglárt-is felig rejtegető

Nyak-töröl terjedő emiök mezejének
 Két dombotska feküdt két felén szélének:
 Fejér mint hó fúvás. 's őszve érésének
 Közi, tartathatott Gyöngy virág völgyének,
 Mint

Mint jól költ 'semlye liszt tészta puffadása
 Oly keménységű volt azok dagadása
 Hóid udvart mutatott bőr sárgásodása
 'S abban kis lentse szem ki-tsutsorodása.

Nem mehetek tovább lassan lassan lejtve
 Minthogy a' több részek vóltanak el-rejtve
 De a' szépség ticka lesz itt-is fel-fejtve;
 Hivén hogy azok-is szépen vóltak ejtve

Már-is hogy emlitem a' szépségnek tickát
 Hogy barnát dítsértem hallom szökék szickát
 De Spanyol Országban szökét találsz ritkát
 Nem látrz ott illy madárt rekesztő kalickát

Illy vólt-é mindenben azt nem állíthatom
 De hogy igen szép vólt bátran el-wondhatom
 Mert szépnek íratik, mint bizonyíthatom;
 S' hogy Király kedvelte szépuek-is tarthatom.

50. Elég hát hogy szép vólt, s' Király meg-
 szerette;

Szépségének magát utánna vetette:
 Atya távol lévén a' Szüzt hitegette;
 De az nem-engedvén erőszakra vette.

Mint Hóld Ezüst színét ha homály boríttya,
 Változik! világa fénnjét sárgásíttya,
 Igy szép Florindának Szívét bí szoríttya,
 'S pirosló Ortzájít sárgára fordíttya,

Sír, zokog, fájlallya rontott Szüzességét;
 Erőszakot szenvedt, Szemérmetességét:
 Átkozza a' Király rút fertelmességét
 Fene vadhoz illő kevély dühösségét.

Boszszulná, 's nints erő boszszú állásához;
 De Szíve érzékeny el-halगतásához:

Haj-

Hajlik azért inkább bűn-meg vallásához,
Igy kezdvén Attyának levél írásához.

„ Atyám! kiben tartom minden bődoltságom,
„ Kinek távol létén van szomorúságom;

„ De látásán lenne bokros vigasztalom,

„ Vedde' Levélben írt keserves újságom.

„ Jóliehet az újság mellyet írásomban

„ Jelentek, már régi. Udvarnál laktomban;

„ De újság Leányi illy állapotomban,

„ A' mint azt szenvedtem ártatlanságomban.

„ Fog-is ezt tartani igen nagy újságnak,

„ Vizsgáló szemei előtte e' Világnak:

„ Királyára nézve nagy Spanyol Országna

„ Roderíq Fejedelmi illy fő Méltóságnak.

„ Tudd-meg Atyám! hogy az én kis Gyü-
rűskémet,

„ Mellyel most terhelem ez leveletskémet

„ Minden kíntseimnél drágább kíntsetskémet,

„ 'S éltemnél-is kedvesb tehetségetskémet.

„ A' Gyűröt jó Atyám mellyet nékemadtál,

„ El-meneteledkor mellyet nállam hagytál,

„ Leg-főbb örzésemre nékem ajánlottál,

„ 'S hogy féltsem Anyámmal együtt úgy ok-
tattal.

„ Oktatástok ellen azt jól el-nem-zárván;

„ Sőt gondatlanságból egy asztalkán hagyván

„ A' Király kívánság miatt fel-indulván

„ Rá rohant, magának el-venni akarván.

60. „ Erő, Sírás, Kérés, semmit nem hajtotta,

„ Ki-vont hegyes törét Kezében tartotta,

„ Gyűrűm és Smaragdját mint addig bántotta,

„ A' míg mindeniket ketté hasította.

„ Illy

- „ Illy szomorú eset, és ilyen véletlen
 „ Miatt, szívem terhe mely szenvedheterlen,
 „ Mely háborgó elmém, mely Bús, mely
     kedvetlen,
 „ Annak le-irása töllem lehetetlen.
 „ Kényszerítlek azért Atyai szívedre,
 „ Orvoslásom végyed ha lehet Kezedre:
 „ Nints hová hajtanom fejem: segédedre,
 „ Szorúltam egyedül, 's kegyes védelmedre,
 „ Az Anyám irhatom nints jó egészségben;
 „ De én vagyok nálla nagyobb Betegségben,
 „ Tégedet tartson-meg Isten ki az Égben,
 „ Hogy légy vigasztalom e' keserűségben.

E' volt a' Levélben írt dolog Summája:
 Mellyet hogy Attyának meg-adott Postája,
 Meg-érté mi legyen a' Gyűrű példája;
 És hogy Leánya lett a' Király prédája.

65. Fel-forra magában, 's meg meg-állá-
     podek;

Harag, és bánkodás benne tu/akodék:
 Hogy állya boszszúját fokát gondolkodék:
 Mennyen? vagy maradjon? elméje hánykodék.

Végre nem állhatván nagy szégyen vallását,
 Háza, és Leánya meg-motskoltatását,
 El-végző magában Haza indulását;
 Hogy jobban úzhesse ott boszszú állását.

Meg-indúla, 's úttyát vévé Hazájában,
 Mintha tsendes vólna tettervén magában;
 De Haza érkezvén Király Udvarában,
 Ott módot kerese fel-tett szándékában.

Mert a' kiker tudott hogy vagy Barát-
     sággal.

Ö hozzá köttettek vagy Atyafisággal,
Vagy kiket illetett Király bosztzúsággal,
Gyilkolság, Latorság, 's egyéb gonofszággal.

Azokat fejénként mind meg-kerülgette:
Szűz Leánya motskát addig beszélgette:
Király sok hibait addig emlegette,
Mig nem párt, ütésre őket teringette.

70. Midön látta hogy már meg-van erősödvé,
'S a' Párt ütök szívek hozzá edesedvé;
Mégyen a' Királyhoz elme tsendesedvé,
's bezzéll sok gondokról mint egy terhesevé.

Javalya: a' Király ked vezzen magának:
Küldje egy Követét, 's kérje Barátjának,
Muszát, kit Almanzor a' nagy Afrikának
Kalifája tartott Vitze-Királyának.

Rá bajol a' Király, 's keres kit lehessen
Találni követnek a' kit el-küldhessen;
De Gróf Julián-nál nem hiszi lehessen
Alkalmatosabbat akár mit keressen.

Parantsolt hát néki, 's el-indúl útjára;
Néz erős Gibráltár szakadt szorosára,
Ott közel Algezír nevü Jószágára
Hogy onnan mehessen által Afrikára.

Nagy Urak gyermekit Király Udvarában
Mivel benn tartották mint egy Zálogában;
Rá fogván hogy Anya fekszik nyavalyában,
Ki-kérte Leányát, 's vólt társaságában.

75. Jószágában érvén, ott jobb jobb va-
gyonnyát

Hajókra rakatta Ezüstét, Arannyát,
Szűzességében meg-rontatott Leányát,
'S kedves Feleségét, annak édes Anyját.

Afrikába hogy ment, nem Király dolgait
Folytatta Muszánál; sőt gonofzságait
Beszélte, 's rajta tett sok boszszúságait,
'S Leányán el-töltött rútsmánságait.

Igérte azomba hogyha Kedvét sejtí,
A' Spanyol, ki szintén most hágóját lejtí,
Álmanzor Kalifa birtokába ejtí;
De úgy, ha fegyverét hüvelybe nem rejtí.

Mert jóllehet a' kik készek a' fegyverre,
Spanyol Országban-is telnek sok ezerre;
De vólna még szükség fegyveres emberre:
Adjon segítséget, kéri őt csak erre.

Tettzett ez a' Kérés, 's ajánlás Muszának,
Meg-írá leg ottan Kalif Császáranak:
Parantsolt ez adjon, 's adott. Gyalogjának
Hat ezer, nem tudják Számát Lovagjának.

80. Elöl-járói közt e' nem nagy Seregnek
Taríf Abenriet vólt Neve az egynek;
Tartatott Maurofok közt híres Vitéznek:
Gróf Juliánt tették második Vezérnek.

Herkules Szorofsát mihelyt meg haladták,
Gibráltár pártvain Hajót meg-aggatták:
Maurust a' Spanyolok jó szível fogadták,
Melléje magokat sok pártosok adták.

Vettek a' Maurofok ebből reménységet,
Látván; hogy nem kaptak erőss ellenséget:
Kérnek, 's küld is Musza ujjabb segítséget,
El-lepték, 's pusztíttyák a' Spanyol helységét.

Minthogy a' Nép szíve Királytól el állott,
Máurus hírét halván, minden csak hátrállott,
Senki ellenséggel szemközbe nem szállott,

Nem volt sem Vár, sem Nép, ki benne strá-
sállott.

Mivel a' Várakat Király el-rontatta,
Azért hogy fő-rendit midőn háborgatta;
Fegyverrel üldözte, 's pénzel fatuzoltatta,
Menedék helyeknek azokat tartatta.

85. Fenn álló Hada-is nem volt tsendes-
ségben,

Lévén az Ország a' Hofzfas békefényben:
E' mellett Tátház-is hogy volt üreiségben:
A' fokféle szükség ejté ijedségben.

Búsúl most hivei idegenségekért;
Kapdos mindenféle ezen szükségekért;
Pénz, vár, nép, 's több hadi fok rövidségéért
Nem tud hová fogni e' segittségekért.

Elmájében ötlük végre hogy hallatik
Toledóhoz közel 's bizonynal mondatik
Egy Torony a' melybe gazdag kints tartatik,
De gonosz Lelkektől ottan strásáltatik.

El végzi magában hogy azt fel-nyittattya,
Minden szege lyukát szélyel hanyattattya,
Kintset a' mit talál mind el-hordattattya,
'S Hadi szükségéit abból pótolattattya,

Közel Toledóhoz fél mért-föld uttyára,
Volt ez hely, ott látrzó Nap-támadatjára;
Köszikla meredék ketté hasadtjára
Tartván, ha ki fel-ment az egyik partjára.

90. Szemlélt ott egy pintze igen nagy
mélységét,

Melynek négyre szabta börtorat bővségét,
Be borítván metzett kő lyuk keskenységét,
'S zárván annak végénn Ajtó erősfégét.

Erős

Erős volt az Ajtó mind merő vasakkal,
 'S nyílását segítő forgó vas farkakkal;
 De azt nehezítő ezer ízám zárákkal,
 'S meg annyi keresztiül járó vas rudakkal.

Szemöldökün nyoma volt Görög Irásnak,
 A' mely okot adott fok elme vonásnak,
 Nagy részént tartatott jövendő mondásnak
 Hogy roszszúl jár ki lesz(z oka fel-nyitásnak.

De Roderig Király nem gondolt ezekkel,
 Nyúlt a' fel-nyításhoz serényebb kezekkel:
 Bizott látván magát fok Ur 's Vitézekkel
 Fáljákat készített olyan eszközökkel

Pintze rekedt gözi hogy el-ne-ólthassa;
 'S ajtót a' világnál jobban meg-nyithassa.
 Előf mégyen hogy a' többit biztathassa;
 Példa adásával meg-bátorithassa.

95. Meg-nyittattya végre, 's majd csak mit
 sem mehet,

Ajtón belől néhány lépést alig tehet,
 'S hát szép Palotár lát mélyről példát vehet
 Akár ki metzésre, szebb ennél nem lehet:

Ezen Palotának éppen közepében,
 Egy fenn álló Kép volt egész természetben
 A' mint a' ki-tettzett öntött Réz testében
 Az Idő Képe volt, régi vénségében.

Alatta négy szegü Sámoly igazítva,
 Három könyök mérés nagyra magasítva:
 Erre volt az Idő Képe fel-állítva,
 Tartott jobb Kezében vas botot szorítva.

Melyel ottan ottan a' földet ütette;
 'S az ütés Menyörgés hangját csesztette,
 Ezt

Ezt a' fok bóltogat meg-kétszerezette,
'S az azt hallók fülét, 's szívét rettentette.

De Róderig Király meg-nem-tartozkodott:
Szíve keménysége nem lágyúlt, 's lankadott,
Sőt a' Képhez közel menni bátorkodott,
'S illy ötlet biztató beszédre fakadott.

100. Ne gondold, hogy jöttem légyen
ártáfordra

Ez lakó helyedben teendő Károdra;
Jöttem ez hely, 's magad látogatásodra
Hidd-el, hogy nem lézlek semmi bántásodra.

Erre szülvén a' Kép a' földet tsapkodni,
Kezd Király a' Házban széllyel vágyokodni:
Lát az Ajtón belől Kő Kádból hánykodni
Viz szökéft, 's Zugásán kezde álmélkodni.

Tekintvén tovább a' Képnek testére,
Látta hogy illy irást tettek a' mellyére:
Én tisztemet tézsem 's háttá ellenére:
Jertek segítségre. Onnat balra tére
Olvasza a' Falon: O! te bóldogtalan
Fejedelem, ide meg-változhatatlan
Bal forfod vezetett. Fordúl tartózatlan
Jobbra, latván a' Fal, hogy ott sem iratlan.

E' vólt ott: Országod tölled el-véttetik:
Idegen Nemzettség Kezébe ejtetik:
Te, 's alattad lévő Néped bñntettetik
Minden ő bñnéért, melyel terheltekik.

105. Véget vét a' Király Szemlelődsének;
'S alig fordít hátat fenn álló Képének,
Ujra kezdi a' Kép sulyát ütésének,
'S hallik ujjabb hangja a' föld rengésének.

Ki-mégyen 's az Ajtót megint bé-zárattya,
 A' gödröt-is kívül földel meg-hordattya;
 Minden bé-menőjét jól bé-tsináltattya:
 Más oda ne mennyen e' vólt akarattya.

De mihelyt az Egnek gyászos fetéttsége
 Altal, fedeztteni kezdé Ég kéksége,
 Nagy kiáltásoknak hallik szörnyüségé
 A' föld alatt, hól vólt a' barlang mélysége.

Mint mikor Jupiter az Óriásokat
 Ötfe Menykövével, 's nagy Hegy rokásokat
 Fordított hasokra, azok mozgásokat
 Tévén, úgy próbálták szabadulásokat.

Barlang felett, 's körül, a' föld színt úgy
 rengett;

A' tsattanás közben valamint Menydörgött,
 Földből ki-jövő láng mint Villainás égett,
 Szikra, 's hamvas parás föld színén kevergett.

110. Az hajnal Tithonus Féjének Ágyából
 Tsak akhor költ, 's bútt-ki sárgáló Házából:
 De Nap négy Lovait még Istálójából
 Nem fogta ízekérbe, törözvén álmából.

A' mikor a' gondos emberek ki-menvén,
 És a' meg-lármázott helyhez közelitvén,
 Látták nints a' Toronya' helye sem tettvén;
 A' gonosz Lelkektől el-hányt, 's takart lévén.

E' dolgot némelyek tartják tsak Mesének;
 Szófia beszédnek 's köz nép költésének,
 Vagy a' könnyen hívők vélekedésének;
 De vagynak okai ennek hivesének.

Mert a' kik a' Maurus hadakozásáról
 Irnak, 's a' Spanyolon vett diadalmáról:

Irnak Róderignak ezen dolgairól,
'S ez Torony nyitásán töltött próbáiról.

Abulkaim Tarif Abentarig ebben
Bizonyosság, egy Arabs nyelven irt Könyvében:
A' melyet Frantz nyelvre nem rég múlt időben
Fordítottak, 's forog tudósok Kezében,

115. Irja hogy behne yólt ez hadakozásban,
'S ezt beízelte néki együtt mulattában
Don Oppás, a' ki yólt Érsek Toledóban;
Roderiggal ki-járt együtt a' Toronyban.

Illy bizonyságoknak hitelt-is adhatunk;
Dolgok tudására másként nem juthatunk:
Elménkel valamit hogy meg-nem-foghatunk,
Hanem hiszszük, sokban úgy meg a' akad-
hatunk.

A' gonosz Lélekkel hogy így találkozott
Roderig, 's nem talált pénzbe tsalatozott:
Lévén készületbe nagyon fogyatozott;
Ha mi későre-is Népről gondolkozott.

Fút fárad és Kézzelel lábba ferénykedik:
Még meg-maradt Nép közt néha keménykedik;
Neha szép beszéddel kéri, 's reménykedik:
Közbe az ellenség, azon teprenkedik.

Mint egy száz ezerig népét fel-állította,
És a' közelgető Maurusra indította,
Jöis a', 's táborát szemközbe szállította
's mind két rész a' Hartzra egymást bátorította.

120. Kordúhoz közel yólt igen nagy rétség,
Ezt szállotta meg a' fekete ellenség
It a' lott szemközbe velle Spanyol Népség,
Kétség yólt, mely része hajlik a' nyereség.

A' Helynek neve volt Igazság mezeje
 Jövendőt mutatott a' szónak ereje:
 Hogy igaz bünterést a' Népnek eleje
 Roderig, itt vész, 's itt vész - el a' feje,
 Mint föld színét álló sötét füst fellegét,
 Ugy huzta a' Maurus rendelvén seregét,
 Sok, buzgó vérenek érzette melegét;
 Sok, ijedségének fagyaló hidegét.

Spanyol-is ellenben tisztét nem mulatta,
 Kit hová rendelyen Népet válogatta:
 Lovassit kétfelől szárnyakra osztatta;
 Gzalótság erejét középre állatta.

Maurust nyereségre vágyó kívánsága
 Forralta, 's ettől nőtt szíve bátorsága;
 Biztatta a' Spanyol Népnek pártosága;
 'S azért a' Hartzban is lejendő lágyága.

125. A' Spanyol pediglen édes Hazájáért
 Viván, Felesége, Leánya, 's Fiaért,
 Óltára, Temploma, 's minden Marhájáért,
 Bizott hogy bóldogú illy szent munkájáért.

Mind két felől a' Izép Lovak nyeritettek:
 Kapáltak a' földet, 's port hánytak vetettek:
 Mardosták a' Zablát, 's ugrásokat tettek,
 A' rendben, futásra hogy nem eresztettek.

Villogtak a' szablyák a' barna Kezekben
 Fénylett aranyos gomb kopják tetejekben,
 Ragyogtak Sisakok Vitézek fejekben;
 Nap Súgára tompúlt ez öltözetekben.

Kezdenek jelt adó Trombiták harsogni:
 Zúg Síp, Dob, Kiáltás, kezd a' Nép mozogni,
 Süvölt Nyíl, golyóbis kezd hulván szottyogni;
 Kezd Pántzél, 's poison, Kard, 's kopja ropogni.

Hever földön a' test mint a' sűrű Kéve:
 Ki halva, ki pedig nagy Sebeket véve
 Fetrenget a' hasán, 's Száját porba téve
 Harapta a' földet, Kinyába azt éve.

130. Héttszer verte Maurus Spauyolt ki ren-
 déből;

Héttszer nyomta vizsza Spanyol nyert he-
 lyéből:

Fgyik sem szállott-le semmit erejéből;

Nem engedett másnak vakmerőségéből.

A' meg-bontott rendek meg kezdtek ritkúlni,

Előljárók semmit el-nem-hagytak múlni;

Nem késtének annak pótlásához nyúlni;

Sőt jobb, 's bal szárnyon-is gyakran meg fordúlni

Mint két Bika egybe ha veri homlokát,

Helyben tarra egymást nem fordítja nyakát:

Tsattag szarva, 's széllel töltvén arra lyukát,

Fujja egymást, de nem mozdítja derekát:

Úgy a' kétt Ellenség egymás ellenébe

Hartzol, lö, szúr, vág, üt, bizván erejébe;

De meg-áll mindenik a' maga rendébe,

Egy lépést sem enged másnak a' helyébe.

Midőn egy egész nap estig hartzolának,

'S estve sem Tsillag, sem Hóld nem világlának,

Modot tovább Hartzban hogy nem találának,

A' Tábor helyekre két felé szállának.

135. Szereda nap vala hogy ez Hartz kezdődék

De az nap egészszen még el-nem-végződék,

Egy rész is a' mástól mert meg-nem gyözödék,

Nyért prédával egyik tábor sem töltödék.

Nap egén Súgárit nyóltzszor deritette;

Szekerét tengerbe nyóltzszor meritette:

Ellen-

Elenség is egymást nyóltzszor keritette
Hartzra, 's földet hóltal nyóltzszor teritette.

A' míg más Szeredánn izere tse fordulván
'S Kótzka egynek hatot, mátnak vakot hozván,
Maurus a' Spanyolon felyülre fordulván,
Le-vágja egy lábíg, hír mondót sem hagyván.

Roderig Király-is ez hartzon el esett,
Kiis hólt testek közt fokat kerestetett;
Le nem találattott, vagy nem ismértetett,
Vagy talám másoktól lopva el-vitetett.

Sok esztendők múlva Portugalliában
Találták a' Sírját Viszó Várofsában,
It fekszik Roderig (ez vólt az Irásban)
Utoisó Gottusok Királyi számában.

140. Maurus nyertesen hogy meg-verekedett
'S a' Spanyol Nemzeten gyözedelmeskedett,
Országán Tábora szélyel terjeszkedett,
'S Birodalma felső pontra emelkedett.

Vólt a' Hartz hét száz tiz és négy esztendőben
Birták az Országot következendőkben,
Sok apró Királykák lettek jövendőkben.
Ki-hajtottak ezer hat száz tiz időben.

Igy kele Roderig Maurus fegyverére:
Igy juta az Ország ellenség Kezére :
Igy lele Julián boszszú tételére :
Igy a' szép Florinda híres védelmére.

Igy lön a' Nép Király büne szenedője:
Igy vesze Flórinda erőszak tévője:
Igy lön a' kegyes Szüz ditséret vevője;
Mert az erőszaknak Isten büntetője.

BÉ-REKESZTÉS.

Még ez melegséggel a'Könyv végét vártam;
 Hogy ez Országokban én soha nem jártam;
 Tsak a' mit olvastam verfekbe azt zártam.
 Meg-ítélésekben magamat nem ártam.

V É G E.

MUTATÓ-TÁBLA.

*Az első Római nagy számok jelentik a' Részeket.
Az apróbb számok azon részben való Verseket.
Ahol csak apró szám van, az jelenti a' Hístó-
riára való le-szállást.*

Ádám és Szent Bértalan képei. II: 24.	El-vettetett fáttyú gyermek nemessége I: 85
Ágyú melly egy töltéssel hármat lő, más melly egy sötéssel hétfzer rop-pan II: 58.	Emlők mezeje V: 44
Akasztott ember beszéde IV: 86 87.	Erekjék bólyának a' kól-tsa II: 31
Álomban talált Vár IV: 24	Ertz ugató kutyák III: 226
Angyal Strázsál. III: 39.	Esaiás Erekyei III: 219
Anyánó feneketlen Tónak hasznos vize II: 168.	Esdrás kezével iratot Bib- lia II: 68
Arany Gyapjas Vitézek té-tele I: 106-129.	Europa kertye II: 2
Aronnak meg - virágzott veszfzeje II: 110.	Ezechiás árnyék orája IV: 45
Afszonyi hiveség próbája II: 136.	Ezüst óltár IV: 36
Bél poklósról le-vett Vár III. 219.	Ezüst tsőjű, 's bőltsőjű á- gyú II: 57
Borduni írtóztató nagy fe-je III: 44.	Fák Levelére írtott Bib- lia II: 124
Bolzorkán. gyűlése II: 89	Fát kövé változt. v/iz. II: 88
Buzára való találás IV: 38	Felfelé hömpölygő Viz III: 120
Büdös-kő-hegy II: 171	Fel-fordult hegy III: 52 53
Dámák törökös ülése I: 60	Fridérik Császárnén esett tsűfság II: 14 15
Dávid Hárfája IV: 46	Föld alatt való tsudállatos út III: 23
Delfinnek Urához való hív- sége II: 195-204.	Föld alatt való víz tsator- nák III: 139
Drága gyöngyvel tzífrázott test II: 102.	Föld alatt talált Vár IV: 2
Égő forrás III: 60	Frantzú eredete I: 92-93
Égő Patak II. 147 - 151	Fő mellyre a' régiek írtak II: 143
Egy haszal szűletet kilentz Gyermekek II: 31	Gazdag kutya II: 36-37
	Grádíts mellyen a' Kristus Pilátushoz fel - vitetett II: 112

- Gyémánt ötven ezer Tal-
lért érő II: 65
- Gyémántal és drága kö-
vekkel fűzött 12 arany
koronák II: 51
- Gyilkos szerelmű Leány
IV: 65.
- Gyöngy Virág völgye V:
44.
- Harang melly magától szól
V: 56
- Hat száz képek ezer ezer
Tallérra betsült. II: 23
- Ház 550 szobakból álló
II. 40.
- Hetveu fordítók Bibliája
II: 125
- Hid melly kövé vált víz-
ből nevedett. III: 135
- Hóld udvara az emlőn
V: 45
- Hollandiai Afzszony tsu-
dás születe III: 34
- Hollók törvénykezése III:
152.
- Hyacint köből tsinált Afz-
tal II: 43
- Írás 30 nyelven II: 82
- Kaligula tengeren való
hidja II: 187
- Kánai Korsók III: 216
- Keresztelő sz. János ham-
va I: 35
- Keresztelő sz. János váll-
tsontja III: 218
- Kigyóvá változó Afzszo-
nyok 's Férfiak II: 92
- Kilentz száz szobák III:
188
- Kő-lyukban való források
és széles folyó víz III:
127
- Kövé való kút-víz III:
125. 134
- Kövé vált ember II: 133-
135
- Kövé vált Öszvér és Ber-
bétsek II: 1. 34
- Krisostomus nagy foga IV:
101.
- Kristus Angyaltól rajzolta-
tott képe II: 60
- Bársony palástya II: 112
- Hajának egy része III:
227
- Kereszt fajának egy sze-
ge II: 25 53 111 117 214
- Kereszt fajának három
forgátsa II: 117
- Kereszt faj val szinlett
arany Kereszt III: 110
- Kendője mellyel a' Ta-
nítványok lábát száraz-
totta II: 112
- Kristus kezkenőn való
képe II: 203
- Keze helye IV: 56
- Koronájának egynéhány
tövisse II: 111 117 III:
213
- Köntöfsének egy fóltya
III: 213
- Lepedője III: 115-129
- Kristus oldalában szúrt
dárda II: 104
- oldalából ki folyt vér,
és víz III: 36 213
- Tál melyből a' vég va-
tsorán ett II: 32. IV:
100. III: 227

- Varrás nélküli való in-
ge IV: 102
Leány adó IV: 16
Leány apró kondor szőre
I: 124
Leány lakások IV: 59
Leg-híresebb Templom
II: 98
Lerettói Sz. Szűz háza II: 77
Mánes kő, mely 60 font
vasat húz magához II: 62
Mágusok mirhája III: 213
Márvány kövé változó fő-
vény II: 188
Meddő Afzszonyok I: 42
Mérgező állatot meg-ölő
Torony III: 49-51
Merő aranyból fűrt pus-
ka II: 62
Mezitelen Szépek V: 10
Móses értz kigyója II: 26
Mósesel az Isten Spanyo-
lul beszéllet I: 75
Názáreti házatska, mely-
ben a' Kristus foganta-
tott II: 77
Négy öntött ló. II 48
Negyven millió arany egy
Templom építésére II:
107
Nyéregből való lóhajtás
I: 72 74
Oltár fordulása IV: 57
Ompolna a' Kristus vére-
vel II: 111
Oriás teste III: 101
Ördög orgonája II: 59
Ördögök gyűlése II: 89
Ötven Szűzeknek egy éj-
jel való el-halása IV: 120
Paloták a' föld alatt V: 94
Páris Nőé életében épült
III: 166
Pasquinus II: 32
Pergamenre írt Biblia II:
125
Piksis helyett a' nadrág
'sebe I: 79
Pilátus fog háza 's tornát-
tza III: 103
Pistoly 18 tsőjü II: 63
Pokol kéménye II: 146
Pokol mélysége III: 187
Porfir, és Jáspis padimen-
tom II: 47
Purgatorium hol vagon?
I: 36
Réz öntött ajtók II: 67
Safir asztal II: 43
Séba Királyné képe III:
221.
'Sebbe való három tsőjü
pistoly II: 63.
Selyemre arannyal varrot
Evángyéliom III. 220
Smaragd asztal II: 42.
Smaragdból metzett po-
hár II: 52
Spongya mellyel Kristus
itatott II: 112
Spongya etzettel és epé-
vel III: 213
Sült kakas repülése IV: 91
Szalma koronával való ko-
ronázás II. 28
Szamár utólyába dugatott
fige II: 18
Százszág melly 21 eszten-
dig tartott I: 32
Szarvas lábaival verő óra.
III: 226
Száz Szűzek erdeje IV: 15

- Sz. Bertalan és Adám legdrágább képei II : 24
 Sz. Bertalan úija III : 218
 Sz. Diénes Feje III : 221
 Sz. Diénes e. üst kepe *ibid.*
 Sz. Ilona teste III : 227
 Sz. Inótzentius foga IV : 101.
 Sz. Katalin képe III : 218
 Sz. Lajos Gyűrője III : 221
 Sz. Lukástól rajzolt Kristus képe II : 110
 Sz. Magdolna feje III : 36
 Sz. Margit haja 's köntöse III : 219
 Sz. Mark írott Evan. II : 53
 Sz. Mark teste II : 53
 Sz. Miklós képe III : 218
 Sz. Pál feje II : 111
 Sz. Péter feje. *ibidem*
 Sz. Péter foga III : 227.
 Sz. Péter Mife szolgáló oltára II : 108
 Sz. Péter predikáló széke II : 105
 Sz. Péter szakála III : 142
 Sz. Simon karja III : 216
 Sz. Szűz barlangja III : 82
 Sz. Szűz képe III : 214 136 IV : 37.
 Sz. Szűz Lámpásfa II : 162
 Sz. Szűz teje IV : 102
 Sz. Tamás jobb karja III : 221.
 Sz. Jakab teste III : 53
 Sz. János feje III : 225
 — — képe 's egy foga III : Szépség mezeje V : 15
 Szüzesség kövei III : 237
 Tántzal gyönyörű nyava lya II : 189
- Tantzoló erdők 's vadak III : 185
 Templomba farkantyús tszinával menni nem szabad I : 84
 Templom tetején való gomb mellben 28 ember tér II : 106
 Tengeren épült Város II : 44
 Tenger közepé fel-búzgó tiszta edes vizű forrás II : 30
 Tó a' hegy tetején IV : 94
 Torony melybe szekeren lehet fel menni IV : 103
 Tükör mely az emberi nemet el-változtattya II : 64
 Tzövekeken álló Templom II : 47
 Zakhariás feje II : 111
 Jeste bárdja IV : 45
 Jósias papirofsa IV : 46
 Joanne képe IV : 44
 Jövendölő tó III : 162
 Judás Lámpásfa III : 223
 — pénze II : 116 105 101
 Vad bika fogatása IV : 26
 Városok királynéja III : 164
 Vas koronával való koronázás II : 28
 Vénus halma II : 118
 Vénus képe II : 127
 Veronka drága kezekendője II : 103
 Vesuvius tüzéből esett kár II : 148--156.
 Vigri Szűz tsudálatos teste II : 69

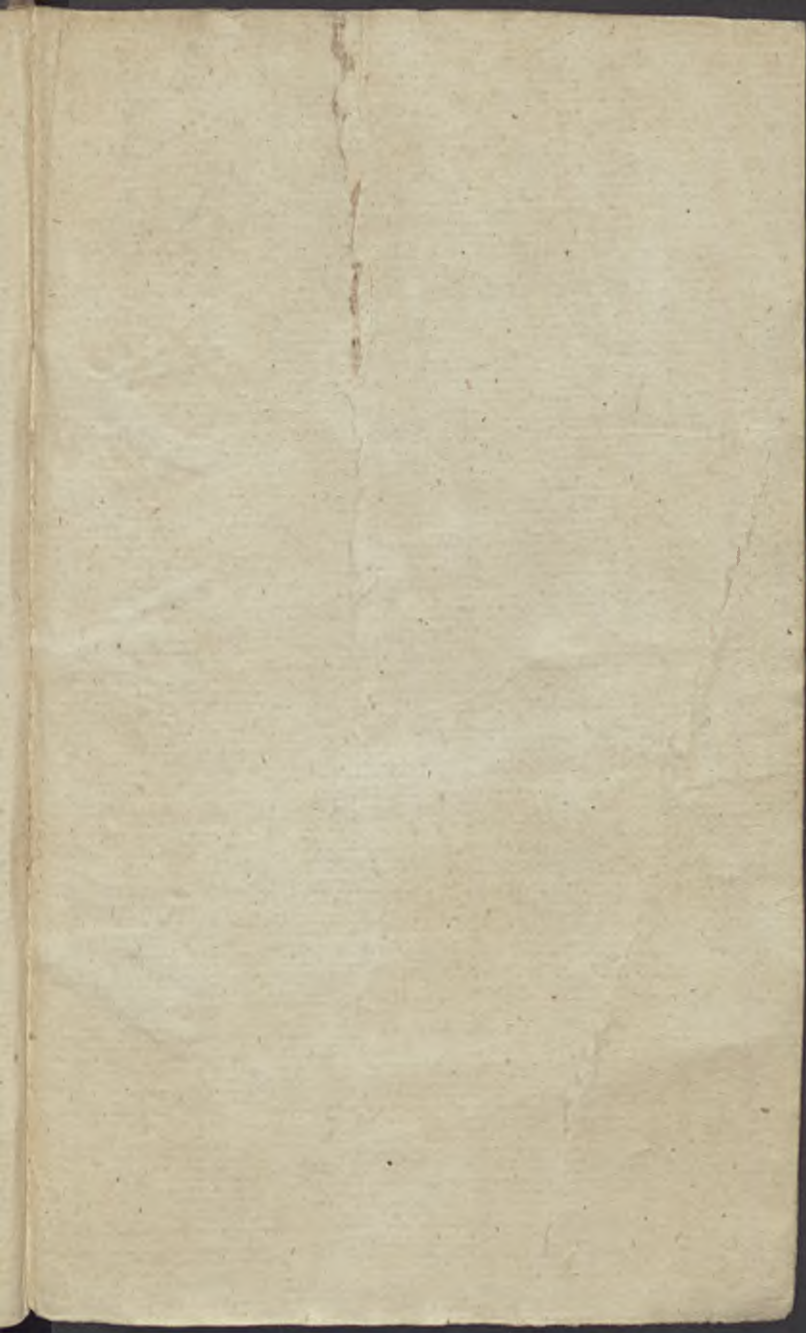
Lelt.

658-1956

758514

758514

758514

758514

